

Täysistunto

Maanantai 27.6.2022 klo 14.09—19.52

Täysistunto alkoi klo 14.09. Täysistunto päättyi klo 19.52.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.09—15.55 ja 18.02—19.52) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.55—18.02).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 22.6.2022 antanut hallituksen esitykset HE 103-105/2022 vp, joista esitys HE 103 otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 52/2022 vp.

2.3. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 125, 214, 264, 269, 272, 275, 276, 277, 280, 286, 288, 289, 291/2022 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Mikkonen.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Keskustelu

14.10 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Lakia muutettaisiin siten, että Suomessa olisi mahdollista ottaa käyttöön EU:n turvapaikkamennettelydirektiivin mukainen rajamenettely. Esitys on osa eduskunnassa käsiteltävänä olevien valmiuslain ja rajavartiolaiton muutosehdotusten muodostamaa lainsäädännön kokonaisuutta, jolla pyritään varautumaan kahteen erityyppiseen tilanteeseen: siihen, että Suomeen saapuisi poikkeuksellisen paljon maahantulijoita hyvin lyhyessä ajassa, ja hybridi-vaikuttamiseen, jossa muuttoliikettä käytetään vieraan valtion välineenä sen omien tarkoitusprien saavuttamiseen.

Rajamenettelyn käyttöön ottamisella luotaisiin uusi keino käsitellä tiettyjä, todennäköisesti perusteettomia, turvapaikkahakemuksia hyvin nopeassa menettelyssä ulkorajalla, kauttakulkualueella tai näiden läheisyydessä niin, etteivät hakijat voisi liikkua vapaasti Suomen alueella tai edelleen muihin EU-maihin. Muutos perustuu EU-lainsäädäntöön. Suomi ei ole ottanut rajamenettelyä aiemmin käyttöön, koska sen ei arvioitu tuovan juurikaan lisäarvoa turvapaikkahakemusten tutkintaan normaalissa tilanteessa. Nyt asia on arvioitu uudelleen erityisesti sellaisten normaaliajan häiriötilanteiden näkökulmasta, jotka johtuvat muuttoliikettä välineellistävästä hybridi-vaikuttamisesta. Rajamenettelyn käyttönotolla voitaisiin parantaa mahdollisuuksia hallita Suomen alueelle jo suuntautunutta muuttoliikettä. Myös Euroopan komissio näkee rajamenettelyn yhtenä keinona hallita alueelle jo suuntautunutta muuttoliikettä erityisesti hybridi-vaikuttamisen tilanteessa. Esityksessä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Rajamenettelyn käyttöön ottamisesta voisi päättää valtioneuvosto lyhyessä ajassa tapahtuvassa poikkeuksellisen suuren maahantulijamäärän tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvan maahantulon tilanteessa. Valtioneuvosto voisi päättää rajamenettelyn käyttöönottamisesta erillisenä asiana tai yhdistettynä rajavartiolaissa tarkoitettuun päätökseen turvapaikkahaun keskittämisestä. Rajamenettelyn käyttöönotto ei kuitenkaan edellytä, että valtioneuvosto olisi tehnyt päätöksen turvapaikkahaun keskittämisestä tai sellaista edes harkitsisi.

Rajamenettelyn tarkoituksena on saada nopeasti ratkaistua jäsenvaltion ulkorajoilla ne hakemukset, joiden osalta todennäköisyys kansainvälisen suojelun saamiseen on alhainen. Tämä koskisi sellaisia, jotka ulkomaalaislain 103 §:n tai 104 §:n mukaan voidaan jättää tutkimatta tai käsitellä nopeutetussa menettelyssä. Menettely ei kuitenkaan rajaa kenenkään oikeutta turvapaikkaan. Ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden osalta rajamenettelyä sovellettaisiin rajatusti ja haavoittuvassa asemassa olevien hakijoidenkin kohdalla vain, jos heidän tarvitsemaansa tukea voitaisiin rajamenettelyssä antaa. Lasten osalta rajamenettelyä voidaan toteuttaa vain, jos hakijan voidaan katsoa tulevan turvallisesta alkupe-
rämaasta ja menettely voidaan toteuttaa lapsen edun mukaisesti siten, että lapsella on muun muassa mahdollisuus ikäänsä sopivaan vapaa-aika-, leikki- ja virkistystoimintaan ja majoitus voidaan toteuttaa ryhmäkodissa tai tukiasuntolassa vastaanottolain säädösten mukaisesti. Jos erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitsevien hakijoiden, kuten esimerkiksi henkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan uhrien, tarvitsemaa tukea ei pystytty antamaan, ei rajamenettely ole mahdollinen.

Rajamenettelyssä Maahanmuuttoviraston tulisi ratkaista hakemus neljän viikon kuluessa sen jättämisestä. Huolimatta tästä tiukasta käsittelyajasta rajamenettelyn soveltaminen

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

ei antaisi oikeutta oikoa turvapaikkaprosessissa. Myös rajamenettelyssä tulee suorittaa hakemuksen yksilöllinen, perusteellinen ja oikeudenmukainen tutkinta noudattaen kaikkia menettelyn sääntöjä sekä takeita ja kunnioittaen hakijoiden oikeuksia täysimääräisesti. Rajamenettely ei poistaisi oikeutta tulkkaukseen ja oikeusapuun eikä valitusoikeutta. Tämä vaatimus luo ennen kaikkea viranomaisille velvollisuuden huolehtia siitä, että hakemusten tutkintaan lyhyessä määräajassa on olemassa riittävät resurssit. Jos hakemuksen tutkinnassa ilmenee perusteita kansainvälisen suojelun saamiselle, niin rajamenettely päättyy ja tutkintaa jatketaan normaalissa turvapaikkamenettelyssä.

Rajamenettelyn käyttöön ottamisen toimintasuunnitelmat tehtäisiin osana erilaisiin häiriötilanteisiin tehtävää valmiussuunnittelua, ja menettelyn edellyttämät kustannusvaikutukset ilmenevät osana tällaiseen tilanteeseen varautumista. Nopean menettelyn mahdollistamiseksi esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Maahanmuuttovirasto voisi katsoessaan tarkoituksenmukaiseksi pitää ilman hakijan suostumusta turvapaikkapuhuttelun käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa puhutteluun osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Maahanmuuttovirastolla on ollut hyviä kokemuksia etäpuhutteluista jo pandemian aikana.

Rajamenettelyn luonteeseen kuuluu, että hakijan liikkumisvapautta rajoitetaan. Tarkoituksena on estää hakijoiden edelleen liikkuminen Suomesta muualle Eurooppaan. Esityksessä ehdotetaan, että liikkumisvapauden rajoitus toteutettaisiin siten, että hakijalla olisi velvollisuus oleskella rajalla tai kauttakulkualueella taikka näiden läheisyydessä sijaitsevan, hänelle osoitetun vastaanottokeskuksen alueella. Hakijan vastaanotto järjestettäisiin joka tapauksessa siis majoituksena vastaanottokeskuksessa ja sen järjestämin palveluin. Hakija ei siten olisi lukitussa tilassa, vaan hänellä olisi muun muassa mahdollisuus liikkua vapaasti vastaanottokeskuksen alueella, toisin kuin säilöön otettuna. Hakija voitaisiin edellytysten täytyttyä ottaa rajamenettelyn ajaksi myös säilöön, jotta rajamenettelyn soveltaminen ja hakemuksen perusteiden tutkiminen voitaisiin turvata. Säilöön ottaminen vaatisi kuitenkin aina yksilöllisen arvioinnin. Hakijalle rajamenettelyn seurauksena tulevan liikkumisvapauden rajoituksen takia myös rajamenettelyn päättämisestä ehdotetaan säädettävän yksityiskohtaisesti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Viime syksynä muistamme, miten Puolan rajalla nähtiin tapahtumasarja, jossa koetettiin siirtolaisten käyttöä EU:ta vastaan. Se oli todennäköisesti jonkinlainen testaus Belarukselta ja Venäjältä, miten Puolan, Latvian ja Liettuan rajat saataisiin hoidettua tällaisissa tilanteissa.

Tämä hallituksen esitys rajamenettelystä on yksi keino, joka nyt ollaan ottamassa käyttöön ja millä pystyttäisiin varautumaan siihen mahdollisuuteen, että Venäjä tai jokin muu valtio sen painostuksesta pyrkisi käyttämään turvapaikanhakijoita tai siirtolaisia myös meitä vastaan. Myös valmiuslakia ja rajavartiolakia ollaan paraikaa muuttamassa hybridi-vaikuttamisyritysten torjumiseksi. Nämä lainsäädännöt ovat myös eduskunnan käsittelyssä ja tarkoitus saada valmiiksi vielä ennen kesän jatkumista.

Jatkossa rajamenettely voitaisiin ottaa siis käyttöön valtioneuvoston päätöksellä, jos Suomeen saapuisi poikkeuksellisen paljon maahantulijoita lyhyessä ajassa. Ymmärrän tä-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

män kohdan, mutta en aivan sitä, että toisena kohtana tässä rajamenettelyssä todetaan, että jos Suomeen kohdistuisi muuttoliikettä hyväksikäyttävää hybridivaikuttamista.

Ja nyt haluaisin ministeri Mikkoselta kysyä. Kun itse ja myös edustamani puolue kokoomus lähtee siitä, että tavoitteena pitää estää hybridivaikuttamisen keino — missä ihmisiä hyväksikäytetään osana hybridivaikuttamista — niin nyt kysyn ministeri Mikkoselta, kumpi on Marinin vasemmistohallituksen tarkoitus: Onko se ennalta estää tai siinä tilanteessa estää maahantulo, kun kyse on vieraan valtion, Venäjän, hybridivaikuttamisesta, vai onko hallituksen tarkoitus päästää kuitenkin nämä kaikki tulijat Suomeen ja käsitellä heidän hakemuksensa tämän nyt käsittelyssä olevan menettelyn kautta?

Minun mielestäni tässä oleellisempi kysymys on se, että meillä on eduskunnassa parakaas käsittelyssä myös rajavartiolain muutosesitys, jossa nimenomaan tehokkaammin ollaan puuttumassa näihin kysymyksiin. Sen mukaan turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voitaisiin jatkossa keskittää erikseen määritetylle rajanylityspaikalle Suomen valtakunnan rajalle — eli yhdelle paikalle, ja koko itäraja voitaisiin sulkea. Valtioneuvosto voisi päättää keskittämisestä, jos se on siis välttämätöntä lyhyessä ajassa tapahtuvasta poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä tai muuttoliikkeen välineellistämisestä yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi. Eli tässä on samanlaisesta tilanteesta kyse, johon nyt sitten ollaankin tarjoamassa vaihtoehtoiseksi keinoksi rajamenettelyä, ja nyt haluaisin tietää, kumpaa näistä tällaisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa tosiasiallisesti käytettäisiin.

Maamme perustuslakivaliokunta, joka on korkein lainsäädännön — perustuslain — oikeutta arvioiva elin, on todennut lausunnossaan, että lyhytaikainen rajan täyssulku voidaan toteuttaa erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tämä on tärkeä perustuslaillinen linjaus maamme perustuslakivaliokunnalta. Eli koko itäraja voidaan tämän myötä laittaa kiinni sellaisessa tilanteessa, missä Venäjä käyttää pakolaisia, viattomia ihmisiä, hybridivaikuttamisen keinona.

Mutta tätä rajamenettelyä siis voitaisiin käyttää silloin, kun Suomeen saapuisi poikkeuksellisen paljon ihmisiä lyhyessä ajassa, minkä ymmärrän — se on tilanne, joka tapahtui 2015 esimerkiksi länsirajalla — mutta en ymmärrä sitä, että tätä rajamenettelyä käytettäisiin myös silloin, kun maahan kohdistuisi maahantuloa välineenä käyttävää hybridivaikuttamista. Silloin todennäköisesti perusteettomia turvapaikkahakemuksia voitaisiin siis käsitellä nopeasti heti rajalla tai sen läheisyydessä, mutta mielestäni oikea tapa olisi silloin käyttää rajavartiolakia ja laittaa raja kiinni ja estää näiden henkilöiden pääsy maahan, [Jussi Saramo: Ei sitä voi tehdä!] että heitä ei käytettäisi hyväksi pelinappuloina diktatuurin valtapyrkimyksissä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että saamme ministeri Mikkoselta vastauksen, kumpi on hallituksen tarkoitus. Onko hallituksen tarkoitus ennalta estää tai siinä tilanteessa estää tällainen viattomien ihmisten käyttäminen hybridivaikuttamisen keinona vai päästää heidät Suomeen kuitenkin ja rajamenettelyn kautta käsitellä tämän lainsäädännön mukaisesti heidän hakemuksensa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.23 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olemme täällä jälleen käsittelemässä lainsäädäntöä, joka on varsin näennäistä. Tämä laki on hallituksen esityksen mukaan tehty muun muassa tällaiseen hybriditilanteeseen vastaamiseksi, ja tosiasiaassa tämä rajamenet-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tely ei kyllä kovin hyvin sovellu tällaiseen — mutta tämä on ollut hyvin tyypillistä tällä hallituskaudella, kun vihreän sisäministerin kynästä on meille tuotu erilaisia lakiesityksiä tähän saliin. Yksi näitä laajamittaisen maahantulon esityksiä oli se, että siirrettiin vastuu näistä tulijoista Migrille, ja toinen suurehko paketti oli se, että hallitus päätti, että voimme ottaa tällaisen laajamittaisen maahantulon yhteydessä apua EU:n turvapaikkavirastolta. Minkäänlaisia esityksiä ei ole ollut sen osalta, että täältä pystyttäisiin vähentämään tällaista edes välineellistettyä toimintaa.

Julkisuudessa on aika paljon kuultu, ja ministeri Mikkonenkin on esittänyt tätä rajamenettelyä yhdeksi ratkaisuksi, mutta kuten ministeri varmasti tietää, tämä soveltuu erittäin huonosti esimerkiksi välineellistettyyn tilanteeseen, jossa Puolan rajalla tulijat tulivat Afrikan maista, Afganistanista, Somaliasta, Irakista ja niin edelleen. He eivät sovellu tähän, he eivät mene tähän rajamenettelyyn, sillä EU-lainsäädäntö perustuu siihen, että rajamenettelyyn voidaan ylipäättäänsä ohjata sellaisia henkilöitä, jotka saavat EU:sta alle 20 prosentissa tapauksista turvapaikan. Tämä tarkoittaa sitä, että yksikään näistä, joita Puolankin rajalla nähtiin, ei sovellu tähän rajamenettelyyn, eivätkä he tule täälläkään ohjautumaan Suomessa rajamenettelyn piiriin, vaan he tulevat ohjautumaan aivan tavalliseen turvapaikkaprosessiin. Siinä mielessä pidän hyvin erikoisena sitä, että tällaista esitystä tuodaan vastauksena esimerkiksi tähän välineellistettyyn tilanteeseen, jossa vieras valtio vihamielisenä toimintana käyttää siirtolaisia hyväksi maamme rajoilla. Mutta tämä soveltuu kyllä erinomaisen hyvin tämän hallituksen toimiin tämän asian ympärillä, sillä ne ovat kyllä loistaneet poissaolollaan varsin kirkkaasti.

Arvoisa puhemies! Nyt olisi hirvittävän hyvä asia, jos ministeri Mikkonen täällä läsnä ollessaan kertoisi koko salille, miten tätä rajamenettelyä todella tullaan soveltamaan. Nimitäin olisi hyvä tuoda tämä EU-lainsäädännön pointti tästä alle 20 prosentin myönnöstä, jolloin myös sali tietäisi, mistä tässä menettelyssä on kysymys.

Sen lisäksi kiinnitin huomiota siihen, että sen sijaan, että pitäisimme näitä henkilöitä, jotka tähän rajamenettelyyn sitten sattuisivat ohjautumaan — jos he ovat esimerkiksi USA:sta tai Kanadasta tai tämän tyyppisistä maista, joista tänne ohjaututaan... Niin kiinnitin huomiota siihen, että heitä ei ole tarkoituksaan pitää rajan lähettyvillä, vaan heidät ohjataan vastaanottokeskuksiin kaikkine samoine oikeuksineen kuin on turvapaikanhakijoilla mukaan lukien käyttöraha, ja heidän pitäisi pysyä siellä vastaanottokeskuksessa, mutta heille tulee myöntää oikeus käydä ostelemassa käyttörahalla joitakin hyödykkeitä, mitä kulloinkin tarvitsevat. Kyllä tämä vähän on taas sen tyyppinen esitys, että tällä ei varmastikaan ainakaan aiheuteta sitä, etteivät ihmiset tänne hakeutuisi — sillä jos rajamenettely tarkoittaa sitä, että menettelyn nimi on eri kuin varsinainen turvapaikkaprosessi, mutta juuri muuta eroa siinä ei ole, niin en oikein näe tämänkään esityksen järkevyyttä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

14.27 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamisen todennäköisyys, riskitaso, on arvioiden mukaan noussut Suomea kohtaan, ja yksi vaikuttamisen keino voi tosiaan olla siirtolais- tai turvapaikanhakijajoukon ohjaaminen maamme rajoille. On selvää, että ihmisten käyttäminen tällä tavalla omien valtiollisten tavoitteiden eteen on törkeää ja ihmisoikeuksia loukkaavaa. Suomenkin osalta meidän toimintamme tulee olla ennen kaikkea ennalta estävää — antaa sellainen viesti ja luoda lainsäädännöllä sellaiset puitteet, että kynnys käyttää tällaisia keinoja olisi mahdollisimman korkea. On hyvä, että hal-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

litus on eri tavoin nyt valmistellut toimia rajojen turvallisuuteen, ja asioita pitää aivan oikein arvioida uudelleen, kun tilanteet muuttuvat. Elämme nyt sellaisessa maailmassa, jossa myöskin rajojen turvallisuutta tulee uudella tavalla arvioida. Suomen pitää ilman muuta tarvittaessa pystyä laittamaan rajansa, esimerkiksi itärajan, aivan kokonaan säppiin eli kiinni.

Viime viikolla toiseen hallituksen esitykseen liittyen rajavartiolaitoksen muuttamisesta perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että Suomella rajan lyhytaikainen täyssulku voi poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, ja tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi juuri silloin, jos hybridi-vaikuttamisen keinona käytetään välineellistettyä maahantuloa.

Tässä ehdotetulla ulkomaalaislain muutoksella on tarkoitus parantaa mahdollisuuksia hallita Suomen alueille jo suuntautunutta muuttoliikettä, ja tämä tapahtuisi silloin, kun maahantulijoiden määrä on lyhyessä ajassa poikkeuksellisen suuri tai kun maahantulo tapahtuu vieraan valtion vaikutuksesta. Tämän esitetyn lain myötä Suomi voisi ottaa käyttöön tarvittaessa EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin mukaisen rajamenettelyn, mutta me Suomessa ilman muuta pystymme ja osaamme arvioida sen, milloin mitään menettelyä tarvitaan, ja silloin kun on tarve laittaa koko raja kiinni, niin siihenkin täytyy olla lain-säädännössä mahdollisuudet.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

14.30 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiesityksessä keskeinen huomio on se, että tässä ei edelleenkään mahdollisteta turvapaikkahakemusten vastaanottamisesta luopumista hybridi-vaikutustilanteessa. Kaikki hakemukset on edelleen tutkittava myös rajamenettelyssä, ja jos päätöstä ei ole tehty neljän viikon kuluessa, pääsee tavalliseen menettelyyn, ja sama toteutuu silloin, jos päätöstä ei ole onnistuttu antamaan tiedoksi seitsemässä päivässä päätöksen tekemisestä.

Tähän lakiin jää siis edelleenkin lukuisia porsaanreikiä, ja myös 104 a §:n rajamenettely kuormittaa viranomaisia tarpeettomasti, kun hakijoita on tarpeeksi paljon. Teidän pitäisi, hyvä hallitus, mahdollistaa se, että esimerkiksi itäraja voitaisiin sulkea niin, että sieltä ei tutkita yhtään turvapaikkahakemusta, vaan turvapaikkahakemusten vastaanotto voitaisiin keskittää jonnekin muualle.

Tässä hallituksen esityksessä sivulla 41 on lausuntopalautteet, ja erityisesti sisäministeriön rajavartiolaitos-osasto, suojelupoliisi ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeus painottivat rajamenettelyn merkitystä muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridi-vaikuttamiseen varautumisessa. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: mitä te vastaatte tähän lausuntopalautteeseen? Kyllä tuntuu siltä, että ette te huolta kanna siitä, mitä sieltä rajan takaa voi olla meille tulossa. Hybridi-vaikuttamisesta te ette kanna yhtään huolta, ja tämä on erittäin huolestuttavaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta, ja hänen jälkeensä ministeri.

14.31 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Toisin kuin hieman kesäterässä oleva oppositio täällä väittää, ulkomaalaislakiin lisättävä rajamenettely täydentää parhaillaan valio-kuntakäsittelyssä olevaa rajavartiolaitoslakia olennaisesti. Molemmat esitykset pitää tietenkin käsitellä ja saattaa voimaan ennen eduskunnan istuntotauon alkamista. Tarvitsemme juuri

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tämänkaltaista varautumista hybridiuhkien torjumiseksi. Suuri kiitos hallitukselle nopeasta reagoinnista. [Riikka Purra: Se on vielä eduskunnassa!]

Rajamenettely on turvapaikkamenettely, jossa voidaan päättää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisestä tai ratkaista hakemus nopeutetussa menettelyssä. Rajamenettely voitaisiin ottaa käyttöön valtioneuvoston päätöksellä tilanteissa, joissa poikkeuksellisen suuri määrä ihmisiä pyrkii maahan lyhyessä ajassa. Se voitaisiin ottaa käyttöön ja sitä voitaisiin soveltaa myös vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvan maahan-tulon tilanteissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mikkonen.

14.33 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on oikeastaan sivuttu näitä useampiakin välineitä, mitä hallitus on nyt työkalupakkiinsa tuonut, jotta voimme paremmin varautua ja torjua myös erilaista hybridi vaikuttamista silloin, kun sitä tehdään maahanmuuttajien välineellistämistarkoituksessa. Tässä tuotiin esille, että mikään yksittäinen lakimuutos ei ole riittävä, ja näinhän se onkin. Ei mikään yksittäinen lakimuutos ole riittävä, ja sen takia me tarvitsemme paketin erilaisia välineitä ja erilaisia keinoja, jotta voimme myös sitten tilanteen vaatimalla tavalla vastata erityyppisiin tilanteisiin. Edustaja Rantanen vähätteli jollakin tavalla näitä pieniä lakimuutoksia, mitä on koko aika matkan varrella tehty — vaikka sen suhteen, että me lain perusteella pystymme ottamaan kansainvälistä apua myös EU:n rajavirastolta, mutta pidän sitäkin yhtenä tärkeänä työkaluna siellä pakissa, jossa täytyy olla tietysti laaja joukko näitä työkaluja.

Tämä rajamenettely, mistä me nyt puhumme, todellakin mahdollistaa sen nopean käsittelyn, ja siihen ohjataan sellaiset hakemukset, joista ulkomaalaislain 103 §:n mukaan tai 104 §:n mukaan voidaan olettaa, että ne eivät ole turvapaikkaan oikeutettuja. Nämä hakemukset voidaan sitten nopeasti käsitellä. Se on se ajatus tässä.

Sitten me tarvitsemme myös niitä muita työkaluja. Tässä nousi esiin, miksi tähän on nostettu hybridi vaikuttamisen tilanne ja eikö hybridi vaikuttamiseen pitäisi vain siellä rajavartiolaiton puolella vastata. Kyllä me tarvitsemme näitä monenlaisia välineitä. Meillä voi olla myös sellaisia tilanteita — myös hybridi vaikuttamiseen liittyviä tilanteita — joissa rajamenettelyn käyttö on erittäin perusteltua. Toisaalta on hyvä, että nyt rajavartiolaitokseen on tulossa myös uusia työkaluja, ja toivon tosiaan, että tämä eduskunta ehtii sen rajavartiolaiton nyt käsittelemään niin, että saamme sen mahdollisimman pikaisesti voimaan.

Sitten tässä tuli esille myös, missä sitten nämä rajamenettelyn mukana olevat ihmiset olisivat. Tosiaan ajatus on, että olisi tällainen erillinen vastaanottokeskus raja-alueen vieressä, jossa ihmiset sitten olisivat sen käsittelyajan. Nämä ovat tietysti myös asioita, jotka riippuvat sitten kulloisestakin tilanteesta, miten niihin tulee vastata, ja sen takia tietysti Maahanmuuttovirastolla on tehty erilaisia varautumissuunnitelmia. Vuoden 2015 tapahtumista on kyllä otettu paljon opiksi, on harjoiteltu ihan eri tavalla erilaisia asioita viranomaisten kanssa ja on varauduttu entistä paremmin myös tällaiseen poikkeuksellisen laajamittaisen maahantulon tilanteeseen. Siinä mielessä viranomaiset ovat nyt huomattavasti paremmin valmistautuneita niin, että pystymme erilaisiin tilanteisiin vastaamaan asianmukaisilla tavoilla eri työkaluja ja välineitä käyttäen.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsiteltyiksi.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.36.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.38.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

Keskustelu. — Edustaja Antikainen poissa, edustaja Reijonen poissa, edustaja Kauma poissa. — Edustaja Mäkelä.

19.39 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy tähän alkuun hieman työjärjestyksellisenä asiana todeta, että tämän ulkomaalaislain käsittelyssä eduskunnan menettelytapa ajan varaamisesta lähetekeskusteluun nyt ei kyllä oikein toiminut. Tähän oli varattu puoli tuntia aikaa. Ilman debattia se tarkoitti viittä edustajapuheenvuoroa ministerin paikalla ollessa, ja nyt, kun itse kohtuullisen varhaisessa vaiheessa tähän puheenvuoron varanneena palaan asiaan, kello on lähes 19.40 ja salissa on paikalla neljä edustajaa. Eli olisi ollut suotavaa, että tälle asialle olisi varattu arvoisensa käsittely.

On nimittäin niin, että itsenäisen valtion tunnusmerkki on se, että valtio pystyy päättämään, keitä maahan tulee ja etenkin keitä siihen maahan ei tule. Se on kiinteästi yhteydessä tähän ulkomaalaislain asiaan. Esityksen hyvä puoli on se, että se on parempi kuin tyhjä, mutta paljon muuta hyvää siinä ei olekaan, vaan esityksellä luodaan väärää turvallisuuden tunnetta esimerkiksi tällä, että voisimme käyttää EU-resursseja tähän turvapaikkakäsittelyyn tilanteissa, joissa meihin kohdistuu massiivinen maahantulo. Eihän kysymys ole siitä, että meillä pitäisi olla resursseja käsitellä niitä hakemuksia, vaan meillä pitäisi olla resursseja olla käsittelemättä niitä hakemuksia, ja semmoinen lainsäädäntö meiltä puuttuu.

Lähtötilannehan tässä on se, että on jo tunnustettu, että kysymys on vaikuttamisesta. Tällaiset pykälät eivät astu ollenkaan voimaan, jollei ole tulkittu, että kysymys tällä maahantulolla on vaikuttamisyrityksestä. Eli miksi tässä yhteydessä takerrutaan tähän turvapaikan käsitteeseen ja turvapaikkakäsittelyyn, kun on ilmiselvää, että kysymys on vain hyvää tarkoittavan turvapaikkajärjestelmän räikeästä väärinkäytöstä ja kohdemaan vahingoittamisesta?

Oleellista olisi se, millainen mielikuva annetaan: voiko meille tulla, vai eikö meille voi tulla. Onko meillä resurssit käsitellä maahantulijoita, jos meillä on resurssit käsitellä maahantulijoita, resurssit majoittaa heidät? Silloin lähtömaissa tiedetään, että tänne pystyy tulemaan. Mitä enemmän porukkaa laitetaan, sitä enemmän me käsittelemme. Tällainen viesti on täysin kestämaton. Meidän ei pitäisi esittää vetovoimatekijöitä, vaan nimenomaan työntövoimatekijöitä, ja tämä hallituksen esitys on mielestäni pohjimmiltaan vain vetovoimatekijöiden esittämistä ja sitä kautta heikentää Suomen turvallisuutta eikä lisää sitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Laiho poissa, edustaja Laakso poissa. — Edustaja Kopra.

19.41 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Venäjän bruttaalin hyökkäyssodan aikaansaaman tilanteen takia on hyvä asia, että eduskunta arvioi ja kehittää keskeisiä turval-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

lisuuteemme liittyviä lakeja ja säädöksiä. Nämä vireillä olevat valmius- ja rajavartiolakien uudistamiset ovat hyvä asia, ja nyt käsittelemme ulkomaalaislain uudistamista ja niin sanotun rajamenettelyn käyttöönottoa. Toki näitä muutoksia ja tiukennuksia oltaisiin voitu tehdä kauttaaltaan jo aiemminkin. Esimerkiksi kokoomus on jo pitkään vaatinut nyt valmisteltavan rajamenettelyn käyttöönottoa — hyvä, että hallitus vihdoinkin on tarttunut toimeen.

Kuten totesin, turvallisuuttamme parannetaan useassa edellä mainitussa lakihankkeessa. Kaikissa näissä pyritään luomaan säädöstä muiden uhkien ohella niin sanotun välineellistetyn maahantulon varalta. Valitettavasti missään näissä hallituksen lakiesityksissä asiaa ei hoideta kerralla kuntoon. Suomen raja, erityisesti itäraja, on tarvittaessa voitava nopeasti täydellisesti sulkea turvapaikanhaulta siten, ettei turvapaikkahakemuksia lainkaan vastaanoteta, ja tästä pitää saada tieto myös maailmalle. Näin saadaan tuloa harkitseville tieto, ettei Suomeen kannata nyt yrittää, ja voidaan ennaltaehkäistä mahdollisesti suureksikin paisuva yhteiskuntaamme kuormittava haaste. Esiitetty rajamenettely auttaa osittain, ja siksi tämä lakiesitys kannattaa mielestäni hyväksyä, mutta aukkoja siihen siis jää.

Kun ratkotaan Suomeen kohdistuvia uhkia, joista välineellistetty maahantulo on yksi, tulee meillä olla käytössä tehokkaat ja aukottomat keinot riskien toteutumisen minimoimiseksi. Tässä suhteessa hallituksella jää yritys vähän puolitiehen. Esimerkiksi välineellistetyn maahantulon eli suomeksi sanottuna tarpeettoman turvapaikanhaun tilanteessa toimintajärjestyksen tulee olla se, että ensin uhkaa torjutaan, eli maahan pääsy tulee kaikin keinoin estää, ja jos ei joltain osin kyetä torjumaan, niin sitten siltä osin syntynyttä tilannetta pitää kyetä hallitsemaan. Nyt tärkeysjärjestys tuntuu olevan toisinpäin: hallitus pyrkii tilanteen hallintaan eli jollain tavalla käsittelemään hakemukset, mikä voi pahimmillaan merkittävällä tavalla kuormittaa viranomaisia ja estää heitä hoitamasta muita Suomen kansalaisten asioita.

Arvoisa puhemies! Korostan, että tämä esitetty lakimuutos on kuitenkin tarpeellinen ja syytä toteuttaa, mutta huomautan, että siinä olevien edellä esittämäni puutteiden johdosta esitys ei ole niin hyvä kuin sen olisi syytä olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman poissa. — Edustaja Kinnunen, Jari.

19.44 Jari Kinnunen kok: Arvoisa puhemies! On syytä huomata, että tällä hallituksen esityksellä ulkomaalaislain muutokseksi ei tosiasiassa saavuteta sitä tavoitetta, että voisimme vastata poikkeuksellisen suuren maahantulijoiden joukon hallinnan tarpeeseen tai tilanteeseen, jossa maahantulo on EU:n ulkopuolisen, niin sanotun kolmannen maan masinointia. Menettelydirektiivi, johon nyt viitataan, on sidoksissa paluudirektiiviin sekä vastaanottodirektiiviin. Nämä ovat keskiössä, kun Suomessa joudutaan arvioimaan nyt säädettävien uusien pykälien soveltamista. Käytännössä tilanne on vain se, että luodaan uusi väylä maahantulolle, koska Suomi ei pysty käsittelemään niiden Kaukoidän, Aasian tai Afrikan ihmisten hakemuksia neljässä viikossa, kuten direktiivi ehdottomasti vaatii — ei, vaikka heitä tulisi 5 000, puhumattakaan 15 000:sta, 35 000:sta taikka jopa 50 000:sta, jotka Venäjä voi rajoillemme tuottaa.

Ulkomaalaislaki on kuin reikäjuusto. Tällä hetkellä siinä on pitkälti yli 200 pykälää. Toivon, että tämä herättää ajatuksia. Se vaatii ehdottomasti kokonaisuudistuksen.

Erityisesti haluan, että kiinnitätte huomiota EU-tuomioistuimen ratkaisuun Ilias ja Ahmed vastaan Unkari, 47287/15, 21.11.2019. Se koskee maarajaa ja kauttakulkualuetta.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Tässä EU-tuomioistuimissa katsoi, että kauttakulkualueella säilössä pidettävät ihmiset olivat EU-säännösten vastaisesti siellä säilöön otettuina huolimatta siitä, että heillä olisi ollut vapaa pääsy Serbiaan. Miksi näin? Perusteluissa sanotaan, että koska näiltä ihmisiltä puuttui laillinen viisumi Serbiaan, ei heitä voitu sinne käännättää, koska he olisivat joutuneet siellä mahdollisesti rangaistustoimien alaisiksi. No, mitäpä luulette, kun tänne tulee 35 000 tuolta Venäjältä? Jos Venäjä on nyt rikkonut jo kaikki mahdolliset kansainväliset sopimukset, niin välittääkö se nyt pätkeäkään, jos me yritetään työntää heitä takaisin tuolta meidän maahantuloalueelta? Ei välitä.

Eli tänne ei tarvita uutta maahantulon väylää, vaan me tarvitaan pykälä, joka yksinkertaisesti mahdollistaa rajan sulkemisen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

19.47 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan on sinänsä erikoinen tilanne, että näin kesähelteillä olemme käsittelemässä tätä lakia. Toki täällä graniittipylväitten varjossa on vilpoisampaa kuin tuolla ulkosalla.

Mutta kyllähän viimeistään siinä vaiheessa, kun Venäjä ja Valko-Venäjä hyökkäsivät Liettuaan ja Puolaan käyttäen todella tätä välineellistettyä maahantuloa aseinaan, jo puoli vuotta sitten olisi pitänyt olla hallituksen työlistan päällimmäisenä, että itäraja pitää voida sulkea. Toki varmasti se, että tämä rajamenettely otetaan nyt käyttöön, on välttämätöntä, mutta tässä edellä edustaja Kinnunen hyvin kuvasi niitä riskejä, mitä jää tähän lakiin, kun tähän jää nyt selkeitä aukkoja. Myös edustaja Kopra ja edustaja Mäkelä puhuivat jo edellä hyvin, niin en puhu nyt pitkään, mutta haluan vain todeta sen, että Suomen pitää saada aikaan lainsäädäntö, jolla yksiselitteisesti itäraja voidaan sulkea. Tämä täytyy myös pystyä viestimään koko maailmalle niin, että ihmiset, joille Venäjä yrittää aiheuttaa sellaista hättää, että he kokevat, että heidän on lähdettävä etsimään apua muualta, näkevät, että tähän Venäjän juoneen mukaan lähteminen ei ole heille se ratkaisu ja Suomi ja tänne pyrkiminen Venäjän välineellistämisenä aseina ei ole se ratkaisu, miten he saavat apua tilanteeseensa.

Arvoisa puhemies! On aivan kammottavaa humanitääriseltä kannalta, kuinka Venäjä tällä hetkellä käyttää ihmisten ruokaturvaa sodankäynnin välineenä Eurooppaa, länttä, vapaata maailmaa, kohtaan vaarantaen Ukrainan sadon talteenkorjuun, Ukrainan viljavaroissa olevan viljan saamisen niille ihmisille, jotka sitä välttämättä tarvitsevat niin Lähi-idässä kuin esimerkiksi pohjoisessa ja itäisessä Afrikassa. Venäjä, ennen kaikkea Venäjän johto, edustaa tällä hetkellä suoranaista pahuutta, ja pahaan täytyy pystyä vastaamaan hyvän riittävän vahvoilla toimenpiteillä, jotta hyvä voi voittaa, ja tässä mielessä kannustan kyllä maamme hallitusta jämäkämpiin toimenpiteisiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

19.50 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä kun näistä ulkomaalaislain aukoista tuli puhe, niin kiinnittäisin vielä huomionne sellaiseen asiaan, että tässäkin esityksessä puhutaan nyt varsin kirkasotsaisesti EU:n ulkopuolisen toimijan toimenpiteistä. Eli suomeksi sanoen tässäkin tarkoitetaan käytännössä Venäjää, koska EU:n ulkopuoliset toimijat, jotka ovat Suomen naapurissa, ovat Venäjä ja Norja, ja Norja tuskin kohdistaa meihin tällaisia operaatioita.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Historiallinen näyttö kuitenkin vuodelta 2015 on se, että kun Venäjä koetti hieman kepillä jättä ja hybrdivaikutti meitä noin reilulla 2 000 tulijalla, niin länsirajamme Torniossa, Ruotsista, vuoti yli 30 000 tulijaa Euroopan sisäistä muuttoliikettä, joka oli hallitsema- tonta. Eli ei saisi olla liian sinisilmäinen myöskään sen suhteen, etteivätkö Schengen ja Dublin voisi vuotaa tulevaisuudessakin. Jos Ruotsi on kerran käytännössä sysännyt meille — myötävaikuttanut vähintäänkin, ellei tuottamuksellisesti työntänyt — 30 000 pääasias- sa irakilaista nuorta miestä, niin kyllä siinä luottamus meni sillä kertaa niin pahasti, että ei meillä jatkossakaan voi olla täydellistä luottamusta Ruotsiin tämän asian suhteen. Meidän pitäisi varautua myös länsirajan vuotamisen mahdollisuuteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 81/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Kä- sittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2022 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enin- tään viisi minuuttia. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja Koskinen.

Keskustelu

14.36 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Vuoden 22 toinen lisätalousarvioesitys on poikkeuksellisen suuri johtuen Venäjän Ukraina- aloittaman hyökkäyssodan aiheuttamista määräraharahatarpeista. Hallitus esittää nettomääräisesti noin 2,3 miljardin euron lisäyksiä määrärahoihin ja noin yhden miljardin euron korotuksia tuloar- vioihin. Asia on käyty läpi valtiovarainvaliokunnan jaostoissa, ja on päädytty puoltamaan näitä moneltakin osin hyvin poikkeuksellisia lisämääräraharahatarpeita. Hyvin tiedämme, että myös nämä välttämättömät menot lisäävät valtionvelkaa ja aiheuttavat huolta sitten tule- vaan julkisen talouden tasapainoon. Tällä vaalikaudella on ollut sekä koronapandemiaan että tähän hyökkäyssotaan liittyviä poikkeuksellisen suuren mittakaavan menoja, ja mei- dän täytyy yhdessä varmaan koko poliittisen kentän yli hakea sitten ne lääkkeet ja keinot, joilla tämä taakka pystytään sitten hoitamaan tulevina vuosina. [Sheikki Laakso: Elikkä seuraava hallitus!]

Valiokunta pitää perusteltuna, että hallitus on reagoinut nopeasti muuttuneeseen turval- lisuussympäristöön ja esittää välittömiä toimia puolustuskyvyn vahvistamiseksi. Lisämää- rärahaa esitetään muun muassa Puolustusvoimien toimintamenoihin, materiaalihankintoi- hin ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen. Myös Rajavartiolaitoksen resursseja vahviste-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

taan ja kehitetään kyberturvallisuutta. Perusteltuja ovat myös poliisin, suojelupoliisin ja Häätäkeskuslaitoksen toimintamenojen lisäykset.

Valiokunta pitää myös hyvänä huoltovarmuutta tukevien toimien vahvistamista, johon ehdotetaan noin 293 miljoonaa euroa lisää. Suurin osa rahoituksesta kohdistuu maatalouteen, mutta lisäresursseja osoitetaan myös muun muassa perusväylänpitoon sekä yksityisten valtionavustuksiin energiapuun toimitusketjujen parantamiseksi ja kotimaisen puun saatavuuden varmistamiseksi.

Venäjän aloittama sota kiihdyttää vihreää siirtymää, kun venäläisestä fossiilisesta energiasta pyritään irtautumaan nopeutetussa aikataulussa. Vihreää siirtymää ja energiaomavaraisuutta koskevaan kokonaisuuteen esitetään yhteensä noin 175 miljoonan euron lisämäärärahaa.

Maahanmuuttoon ja Ukrainaan annettavaan apuun on tunnetut määrärahalisäykset, ja ne ovat perusteltuja. Ukrainasta Suomeen paenneiden henkilöiden lukumäärä elää tässä vuoden mittaan, ja saattaa olla, että ihan tuolle 60 000 henkilön tasolle ei nousta, mutta tässä olemme varmaan syksyllä viisaampia.

Hintojen nousun kompensoimiseksi valiokunta pitää myönteisenä kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtävää ylimääräistä indeksitarkastusta, jolla kompensoidaan hintojen nopeaa nousua pienituloisille. Jos inflaatio säilyy korkealla tasolla, vastaavia tarkistuksia tulee harkita myös jatkossa. Uudella logistiikka-alan kuljetustuella kompensoidaan puolestaan äkillistä polttonesteiden hinnannousua.

Koronaviruspandemian vaikutuksien jälkihoitoon esitetään välttämättömiä lisäyksiä — erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuen yli 100 miljoonalla eurolla. Hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän välttämättömien ICT-muutuskustannusten korvaamiseen ehdotetaan 150 miljoonan euron valtuutta, minkä lisäksi hyvinvointialueiden ensi vuoden rahoitusta aikaistetaan rahoituslain edellyttämällä tavalla jo osaksi tälle vuodelle. Kuntien veromenetysten korvauksiin esitetään 101 miljoonaa euroa lisäystä johtuen matkakuluvhennyksen määräaikaisesta korotuksesta.

Kaikkiaan hallituksen esitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 1,3 miljardilla eurolla, ja valtion nettolainanotoksi arvioidaan noin 8,9 miljardia euroa tänä vuonna. Valtionvelan määrän arvioidaan olevan vuoden 22 lopussa noin 138 miljardia euroa, mikä on noin 52 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Edelleen ollaan siis eurooppalaisittain kohtuullisella tasolla, mutta kansallisesti hankaluuksia tietävät huoltosuhteen heikkeneminen ja kasvun hidastuminen tulevina vuosina.

Puolustusministeriön hallinnonalan menoista valiokunta pitää myönteisenä, että materiaalihankintojen tilauksia on jo käynnistetty, koska toimitusaikataulut saattavat Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena pidentyä ja lisäksi materiaalin saannin odotetaan sekä vaikeutuvan että kallistuvan. Saadun selvityksen perusteella on tarkoituksenmukaista, että hankintoja tehdään joustavasti ja markkinoiden kustannustehokkaimpia ratkaisuja etsien. Vaikka hankintojen kotimaisuusaste on hyvä, kotimaista tuotantoa on edelleen tarpeen mahdollisuuksien mukaan laajentaa huoltovarmuuden ja työllisyyden parantamiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä tuota mainittua hyvinvointialueiden rahoituksen lisäystä, mutta pitää jatkossakin tärkeänä, että hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys seurataan ja että huolehditaan myös siitä, että hyvinvointialueilla on kannuste lisätä toiminnan tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Palvelujen parantamiseksi ja kustannusten kasvun hillitsemiseksi on myös tärkeää huolehtia tietojärjestelmien toimivuudesta sekä siitä, että ne tuot-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tavat laadukasta, ajantasaista ja yhteismitallista tietoa palveluiden järjestäjien sekä asiakkaiden tarpeisiin.

Huoltovarmuudesta valiokunnan saaman selvityksen perusteella huoltovarmuuspaketti kattaa noin neljänneksen viime vuonna tapahtuneesta kustannusten noususta erityisesti elintarviketaloudessa. Hintojen kohoaminen on kuitenkin jatkunut vuonna 22, eikä tilanteen ennusteta muuttuvan vuonna 23. Tukitoimet eivät siten riitä vallitsevan tilanteen korjaamiseen, vaan kannattavuuden pysyvä parantaminen edellyttää etenkin markkinoilta saatavan tuottajahinnan nousua. Valiokunta painottaa näin ollen aiempien kantojensa mukaisesti, että reilut kauppatavat on saatava käyttöön, jotta tuottajan osuus lopputuotteen hinnasta kasvaa. Kannattavuuden parantaminen on ehto tuotannon jatkuvuudelle, huoltovarmuuden turvaamiselle ja ylipäättään kotimaisen ruokaketjun tulevaisuudelle.

Valtiovarainvaliokunta pitää kaikkien ehdotuskokonaisuutta hyväksyttävänä ja viittaa sitten päätösehdotukseensa näihin pääluokkakokohtaisiin perusteluihin ja ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen valtion vuoden 22 toiseksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin ja päättää, että vuoden 22 toista lisätalousarviota sovelletaan heinäkuun 22 alusta alkaen. Mietintöön sisältyy sitten opposition puolelta kolme vastalausekokonaisuutta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.44 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olisin toivonut, että valtiovarainministeri Saarikko olisi myös ollut tässä keskustelussa paikalla. On kyse erittäin keskeisestä ja tärkeästä lisätalousarviosta, joka on myös poikkeuksellisen suuri.

”Pari vuotta sitten taisi olla sellaisia kommentteja, että kaikki velasta varoittajat ovat sitä boomer-porukkaa, joka ei oikein ymmärrä uutta taloustiedettä. Pelkään pahoin, että nyt taitaa alkaa näkyä toisenlaista jälkeä. Ei se taloustiede muuttunutkaan, eikä velka ollutkaan vaaratonta.” Näin totesi tasavallan presidentti Sauli Niinistö toimittaja Hanna Vesalan Ilta-Sanomien kirjoituksessa 22. kesäkuuta. Valtiovarainministeriö oli hetkeä aiemminertonut, että maamme kymmenen vuoden valtion viitelainan korko oli noussut puolessa vuodessa lähes kaksi prosenttiyksikköä. Korkomenot siis paisuivat hetkessä jo 300 miljoonaa euroa nykyistä suuremmiksi, ja itse asiassa vuonna 2026 menot ovat jo noin 900 miljoonaa euroa ennakoitua enemmän. Itse asiassa nämä kasvavat velanhoitokulut ovat lopulta pois muusta julkisesta rahankäytöstä ja kaventavat ennestään niukkoja puskureita — toki sillä olettamalla, että tämä nykyinen velaksi eläminen joskus halutaan lopettaa. Valtiovarainministeriön tuoreen ennusteen mukaan maamme talouskasvu itse asiassa tulee hidastumaan ja inflaatio nopeutuu edelleen ennakoitua enemmän.

Jos tasavallan presidenttiä eivät vasemmistopuolueet ja keskusta heidän tukenaan halua kuunnella, niin myös OP-ryhmän pääjohtaja Timo Ritakallio totesi, että lyhyessä ajassa on tapahtunut hyvin dramaattinen muutos, johon päättäjien tulisi reagoida ja lopettaa velkaantumiskehitys. Hän totesi, että tämä hallitus on tehnyt julkisen talouden suunnitelman tuleville vuosille sillä ajatuksella, että korot ovat nollassa tai miinusmerkkisiä eivätkä ne nousisi. Ritakallio piti tilannetta erittäin huolestuttavana: ”Tästä seuraa, että siellä on heti satojen miljoonien lisäkustannus tulossa tästä koronnoususta lähtien. Selvästikään ei ymmärretä korkotekijän voimakasta vaikutusta.”

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Kokoomus on jättänyt tähän lisätalousarvioon oman vastalauseensa, jonka perusajatus on se, että ilman kestäväää taloutta meillä ei olisi suorituskkyisiä puolustusvoimia, ei maa-ilman parasta koulua, toimivaa terveydenhuoltoa tai hyvää joukkoliikennettä. Me olemme kokoomuksessa huolissamme hyvinvointipalveluiden tulevaisuudesta ja yhteiskuntamme kriisinsietokyvystä. Mitä kauemmin uudistuksia viivytellään, sitä heikommaksi taloutemme rapautuu ja sitä kapeammaksi muuttuu taloudellinen liikkumavaramme. Suomi tarvitsee muutosta. Hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita on uudistettava muiden Pohjoismaiden esimerkin mukaisesti.

Meidän vastalause pitää sisällään joukon lausumia, joissa me edellytämme, että eduskunnalle tuodaan tieto siitä, että panostukset Ukrainan tukemiseksi tulevat jatkumaan, mutta myös siitä, että hallitus tuo esitykset, kuinka se asettaa menot tärkeysjärjestykseen ja kattaa budjettikehyksien sisältä varautumisen ministerityöryhmän vihreän siirtymän määrärahat, jotka tulee rahoittaa kehyksen sisältä — ne eivät millään logiikalla kuulu kehyksen ulkopuolelle. Me myös edellytämme hallitukselta toimenpiteitä julkisen talouden tasapainottamiseksi ja vahvistamiseksi, ja nämä toimet pitää tuoda eduskuntaan viimeistään ensi vuoden budjetin yhteydessä.

Arvoisat keskustalaiset, te pääsette vielä ennen kesätaukoa äänestämään myös siitä, tuleeko tähän maahan paikallista sopimista, reilun paikallisen sopimisen edistämistä kaikissa yrityksissä.

Ja arvot vihreät, te pääsette vielä ennen kesätaukoa äänestämään terapiatakuusta. Kokoomus edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan tämän vuoden syysistuntokauden aluksi esityksen terapiatakuusta niin, että asia ehditään päättää ja saattaa voimaan kuluvan vaalikauden aikana. Arvoisat vihreät, venkoilu tämän asian kanssa saa nyt päättyä. Tällä viikolla tulemme äänestämään siitä, tuleeko Suomeen terapiatakuuta vaiko ei. Jos edellisessä äänestyksessä vihreät olisivat tukeneet perussuomalaisten, kristillisdemokraattien ja kokoomuslaisten kanssa terapiatakuuta, terapiatakuu olisi ollut voimassa jo yli vuoden. Nyt näemme, saadaanko sitä tällä kaudella.

Arvoisa puhemies! Emme kuitenkaan usko, että tämä hallitus on valmis, ei ehkä myöskään kykenevä, tekemään näitä riittäviä toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi, ja näin ollen olemme pakotettuja esittämään hallitukselle epäluottamusta: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen velkaantumista kiihdyttävä linja sekä riittävien julkista taloutta vahvistavien työllisyyspäästösten tekemättä jättäminen uhkaavat murentaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus pohjan pysyvästi. Me olemme huolissamme siitä, ettei hallitus ole täyttämässä lupastaan lopettaa elämistä tulevien sukupolvien kustannuksella. Jatkuvaan velkaan perustuva politiikka vaarantaa Suomen kriisinsietokyvyn ja heikentää mahdollisuuksia vastata ilmastonmuutoksen kaltaisiin haasteisiin. Hallitus ei ole kyennyt kantamaan vastuuta ja tekemään arvovalintoja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Eduskunta toteaa, että hallituksen jatkuvaan velkaantumiseen perustuvat hyvinvointipalvelut ja Suomen taloudellisen kriisinsietokyvyn vaarantava politiikka ovat epäonnistuneita eivätkä nauti eduskunnan luottamusta.”

Arvoisa puhemies! Teen myös kokoomuksen vastalauseen mukaisen esityksen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Östman.

14.51 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi sisältää monia välttämättömiä ja odotettuja määrärahalisäyksiä muun muas-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

sa puolustukseen, kyberturvaan, huoltovarmuuteen, ukrainalaisten pakolaisten auttamiseen sekä kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksikorotukseen.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kiinnittää huomiota erityisesti kotimaisen maatalouden jatkuvuuteen, johon lisätalousarvio tuo vähän helpotusta — mutta vain vähän. Kotimaisen maatalouden selviämiseksi välttämättömiä edellytyksiä ovat paitsi kuluva vuodesta selviäminen myös tulevaisuudennäkymät, jotka innostavat investoimaan uusiin tuotantosuuntiin sekä esimerkiksi biokaasun keräykseen ja muihin ilmastotoimiin. Suomi ei kuitenkaan tarvitse enempää maatilojen konkurssseja ja kuormittuneita viljelijöitä vaan uusia nuoria tekijöitä. Valitettavasti Euroopan unionin toimet ovat ruokaturvan ja maatalouden toimintaedellytysten kannalta hitaita ja osin myös ristiriitaisia. EU-sääntöjen tulkintojen odottaminen komissiolta on hidastanut pieniäkin maatalouden tukitoimia, kuten energiaveron lisäpalautusta. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä muistuttaa, että maataloustuotannon ja elintarvikesektorin ensisijainen tehtävä ei ole huolehtia ilmastopäästöistä vaan ihmiselämän perustarpeista.

Arvoisa puhemies! Tuleva talvi tulee koettelemaan Euroopan energiahuoltoa merkittäväällä tavalla, joka voi uhmata jopa unionin yhtenäisyyttä. Suomen on oltava valmis erilaisiin riskeihin sekä suojelemaan omaa peruselintarviketuotantoaan myös poikkeusoloissa. Oppositio on esittänyt keinoja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi yli akuutin kannattavuuskriisin. Esimerkiksi maatalousrakennusten kiinteistöveron alentamista koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä oppositio esitti, että hallitus valmistelisi lain lannoitteiden alv-palautuksesta tukeakseen sitä, että kaikki peltolohkot kannattaa edelleen lannoittaa ja viljellä.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa positiivista on, että verotuotot ovat kuluvana vuonna ennakoitua paremmat. Suomen talous ei ole romahtanut, mutta talouden näkymät ovat kuitenkin erittäin epävarmat eikä kasvu ulos velasta näytä ollenkaan todennäköiseltä Suomen saati sitten velkaantuneempien EU-maiden kohdalla.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on huolissaan Suomen julkisen talouden kestävydestä. Jo syksyn lisätalousarviossa voidaan joutua tekemään merkittäviä määrärahalisäyksiä korkomenojen kattamiseen. Suomen valtion velkakirjojen korot ovat nousseet selvästi puolen vuoden aikana, mikä näkyy nyt julkisen talouden puskureissa. Syksyn vaihtoehtobudjetissaan KD esitti hyvinvointialueiden aloittamisen lykkäämistä muutamalla kuukaudella, jotta hyvinvointialueet ehtivät saada tarvittavat hallinnolliset ja tietojärjestelmäudistukset parempaan kuntoon. Tämä olisi myös tuonut tälle vuodelle talousarvioon väljyyttä.

Akuuttien kriisien hoito peittää alleen pääministeri Marinin hallituksen kevyen suhtautumisen julkisen talouden kestävyYTEEN. Euroopan unionissa suunnitellaan jo uusia tukitoimia velkaantuneimpien EU-maiden tukemiseksi. Suomi ei nopeasta velkaantumisesta huolimatta hyödy tällaisista instrumenteista lähellekään yhtä paljon kuin velkaisemmat EU-maat. Lisäksi Suomi nettomaksajamaana on näissä järjestelyissä aina maksajaosapuoli, eikä niitä tule hyväksyä myöskään perussopimusten no bail-out -periaatteen vastaisina.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on jättänyt oman vastalauseen, joka sisältää seitsemän lausumaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

14.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nostan muutamia asiakohtia esiin tästä hallituksen lisätalousarviosta.

Hintojen nousun kompensointi: Bensan hinta on Suomessa tällä hetkellä niin korkea, että maaseudulla ei voi kohta enää asua. Bensan hinnannousu ja elinkustannusten kasvaminen tulevat näivettämään maaseutua ja sen ihmisiä — ei ole varaa autoon, ja pitkien etäisyyksien Suomessa on pakko liikkua. Tämä on suuri epäkohta, ja hallituksen tulisi vastata siihen, millä tavalla tavallisen suomalaisen liikkumista tuetaan ja turvataan näissä korkeissa hinnannousuissa, kuin myös siihen, että menemme kuitenkin kohti syksyä ja sitten tulee talvi ja lämmityskustannukset nousevat. Se tuntuu ihmisten kukkarossa.

Koronaviruspandemian vaikutukset ja jälkihoito: Ikääntyneet ihmiset ovat olleet koronakuopassa muutaman vuoden, ja henkilöstöä puuttuu hoiva-alalta runsaasti. Monet hoitajat ovat paenneet alalta, koska koronaviruspandemia on näyttänyt sen, kuinka paljon heitä arvostetaan. Valitettavasti hallitus ei ota mitään kantaa siihen, miten korjataan tämä henkilöstöpula, henkilöstökriisi, mikä tälläkin hetkellä on muun muassa siellä vanhustenhoidossa — toki myös akuuteilla osastoilla. Yksikköjä suljetaan sen takia, että sinne ei saada hoitajia.

Hyvinvointialueet ja kuntatalous: Jo sotea tehtäessä me saimme kuulla, että soten muutokustannusten on arvioitu olevan 2020-luvulla yhteensä noin 1,2—1,7 miljardia euroa, ja nämä liittyvät näihin ICT-kustannuksiin, joista myös mietinnön esittelijä mainitsi. On kuitenkin valitettava totuus, että hyvinvointialueet eivät voi käynnistää toimintaansa, jos niille ei turvata riittävää rahoitusta. On siis erittäin tärkeää, että tähän ICT-kustannukseen kiinnitetään tarkasti huomiota ja siihen annetaan resurssit — nimittäin jos toimivia tietojärjestelmiä ei ole, sillä on selkeä vaikutus myös potilasturvallisuuteen ja hoidon laatuun, eli näissä asioissa tulee olla erittäin tarkkana. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

14.59 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi on läpileikkaava kuva Suomea tällä hetkellä kohtaavista valtavista haasteista. Tässä lisätalousarviossa tehtävät panostukset ovat kauaskantoisia, ja niillä pyritään löytämään kestävä tie, joka varmistaisi hyvinvoivan Suomen myös tuleville sukupolville. Meidän onkin varmistettava, että maailman kriisien keskellä jatkamme päämäärätietoisesti työtä ilmastokriisin estämiseksi sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio on poikkeuksellisen suuri johtuen Venäjän Ukrainaan aloittaman hyökkäyssodan aiheuttamista määrärahatarpeista. Valiokuntamme pitää perusteltuna, että hallitus on reagoinut nopeasti muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja panostaa myös huoltovarmuuteen. Lisäksi pidämme myönteisenä kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtävää ylimääräistä indeksitarkistusta, jolla kompensoidaan hintojen nopeaa nousua pienituloisille. Jos inflaatio säilyy korkealla tasolla, vastaavia tarkistuksia tulee tehdä myös jatkossa. Itse olen ehdottanut hallitusta harkitsemaan automaattisia neljännesvuosittaisia tarkistuksia, jotka tässä nousevien hintojen tilanteessa tulisivat pienituloisille todella tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa huomioidaan erityisesti tarve puuttua nopeasti lasten ja nuorten oppimis- ja hyvinvointivajeeseen. Lisämäärärahat niin varhaiskasvatukseen, toisen asteen koulutukseen kuin nuorisotyöhön ovat välttämätön osa koronan jälki-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

hoitoa. Lisäksi on ansiokkaasti huomioitu Ukrainasta sotaa pakenevien lasten tilanne esittämällä varhaiskasvatukseen sekä kielikoulutukseen lisäresursseja. Ukrainalaiset tarvitsevat tukeamme, ja Suomen on näytettävä, että lapsen oikeudet ovat maassamme prioriteetti.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnassa on pohdittu myös hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä. Vuodenvaihteessa aloittavat hyvinvointialueet ovat valtava ponnistus koko Suomelta, ja alueiden rahoitus vaatii ennakointia sekä toimivia ratkaisuja niin tietojärjestelmien kuin hallinnonkin osalta. On erittäin tärkeää, että hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä seurataan. Lisäksi on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueilla on oltava kannuste lisätä toimintansa tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Suomalaisten hyvinvointipalveluiden tulee olla saavutettavia, tasa-arvoisia ja toimivia aivan kaikille tulotasosta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio edistää vihreää siirtymää ja huoltovarmuutta. Lisäykset ovat merkittäviä, ja niillä voidaan vauhdittaa vihreän siirtymän investointeja, ilmastotoimenpiteitä sekä parantaa ravinne- ja energiaomavaraisuutta. Valiokuntamme pitää myönteisenä, että hallitus esittää lisäresursseja myös vihreän siirtymän lupakäsittelyn nopeuttamiseen. Valiokunta pitää tarpeellisena, että kotitalouksille suunnattua öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen avustusta korotetaan. On niin ikään erittäin tärkeää laajentaa tämä kattamaan maakaasulämmityksestä luopumisesta aiheutuvia kustannuksia. Avustuksilla vauhditetaan irtautumista venäläisestä fossiilisesta energiasta ja vahvistetaan samalla energiaomavaraisuutta sekä vihreää reilua siirtymää. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan avustusten kysyntä on ollut runsasta, joten nyt esitetty lisäys ei ehkä tule riittämään vuoden 22 lopun tarpeeseen. Tilannetta on siksi seurattava, ja tarvittaessa rahoitusta on tarkistettava myös syksyn 22 lisätalousarvioesityksessä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

15.03 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion suurimmat määrärahalisäykset johtuvat juuri Venäjän hyökkäyksestä Ukraina ja siihen liittyvästä varautumisesta. Ihmettelen, että kokoomus tätä tuntuu kritisoidan. [Ben Zyskovicz: Mistäs te näin päättellette?] Tärkeitä varautumismenojen kohteita ovat muun muassa Venäjä-riippuvuutta vähentävä vihreän siirtymän edistäminen, pakolaisten auttaminen ja panostukset turvallisuuden esimerkiksi kyberympäristössä.

Itse olen tyytyväinen noin 175 miljoonan euron lisäykseen vihreää siirtymää ja energiaomavaraisuutta koskeviin määrärahoihin. Vasemmistoliitto on vaatinut näitä investointeja jo pitkään, ja nyt vastaamme samalla kertaa ilmastokriisiin ja Venäjän aggressioon. Juuri näin kuuluu tehdä. Kokonaisuus sisältää tukia muun muassa energiainvestointien vauhdittamiseen, maatalouden vihreään siirtymään, fossiilisista polttoaineista irtautumiseen liikenteessä sekä asumisen lämmitysratkaisuihin. Myös vihreän siirtymän investointien lupakäsittelyä nopeutetaan. Tämä on asia, josta me olemme ympäristövaliokunnassa paljon puhuneet. Ilmastoystävällisten investointien tueksi valmistellaan kotitalouksien lainatausmallia ja asunto-osakeyhtiöiden täytetäusmallia.

On tärkeää, että päästöille laitetaan hinta. Arjen sujuvuuden ja vihreän siirtymän reilouden kannalta kaikkein tärkeintä on kuitenkin investoida kestäväan infrastruktuuriin ja puhtaan energian tuotantoon. Ilman suuria investointeja kestäviin vaihtoehtoihin emme selviä murroksesta tarpeeksi nopeasti emmekä sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Arvoisa puhemies! Lopuksi minäkin haluan nostaa vielä esille, että on erittäin tärkeää myös se, että tässä lisätalousarviossa on koronan negatiivisten vaikutusten hoitoa jatkava paketti, joka suunnataan lapsille ja nuorille — tämä 120 miljoonan tukipaketti, joka mielestäni vielä suunnataan erityisen tärkeisiin kohteisiin eli oppimisvajeen umpeen kuromiseen ja mielenterveystyön tukemiseen.

Ihan lopuksi vielä kiitän minäkin tätä tukea, joka joukkoliikenteelle tulee, koska sitäkin tukea nyt todella tarvitaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.06 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin pääpaino on turvallisuusympäristön ja huoltovarmuuden vahvistamisessa. Lisävaroja ohjataan Puolustusvoimien materiaalihankintoihin ja toimintamenoihin. Myös Rajavartiolaitos saa lisää resursseja muun muassa kyberturvallisuuden kehittämiseen.

Pääosa huoltovarmuutta tukevista toiminnoista osoitetaan maatalouteen. Noin kaksi kolmannesta määrärahasta kohdistuu suoraan tuottajien taloustilanteen helpottamiseen. Loppukolmanneksella edistetään uusien energiamuotojen tuotantoa ja ravinteiden nykyistä parempaa hyödyntämistä. Selvää kuitenkin on, että maatalouden kannattavuus pysyy huoltovarmuuspaketista huolimatta heikkona ja maksuvalmius kriittisessä tilassa. Onneksi on luvassa, että kohta pääsemme kaikki täällä edustettuina olevat ryhmät yhdessä pohtimaan maatalouden vaikeita ongelmia ja sitä, miten voisimme näihin ongelmiin pureutua ja parantaa maatalouden kannattavuutta. Näin varmistetaan Suomen ruokahuolto, sen pysyvyys, myös jatkossa.

Merkittäviä lisämäärärahoja on tulossa muun muassa vetyhankkeisiin ja akkustrategian investointeihin. Öljylämmityksestä luopumista vauhditetaan avustuksilla, samoin taloyhtiöiden sähköautojen latausinfraan rakentamista. Logistiikka-alan kuljetustuella korvataan äkillistä liikennepolttoaineiden hinnannousua. Polttoaineiden hinnannousu on rasittanut myös linja-autoliikennettä, johon myös lisätään tukea.

Arvoisa puhemies! Lisärahaa tulee myös Ukrainasta Suomeen paenneiden vastaanottoon ja tukemiseen. Kuntien kannalta on erittäin tärkeää, että nyt saadaan varmuus myös valtion osallistumisesta sataprosenttisella maksusuudella ukrainalaislasten varhaiskasvatukseen. Tähän asti on ollut varmuus vain valtion osallistumisesta ukrainalaislasten valmentavaan opetukseen runsaan neljänneksen ja perusopetukseen noin neljänneksen osuudella. Lasten ja nuorten harrastustoimintaan osoitetaan lisärahaa, jolla pyritään lisäämään Ukrainasta paenneiden lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaa harrastustoimintaa. Lisäbudjetissa ohjataan rahaa myös Ukrainasta paenneiden eri-ikäisille järjestettävään kielikoulutukseen.

Erittäin tärkeää on kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin, muun muassa eläkkeisiin, tehtävä aikaistettu ylimääräinen indeksitarkistus, johon nyt ohjataan tarvittavat varat. Valiokunnan käsityksen mukaan vastaavia aikaistettuja tarkistuksia tulee harkita myös jatkossa, jos inflaatio pysyy korkealla tasolla. Tämä on pienituloisten eläkkeen- ja etuuden-saajien kannalta aivan välttämätöntä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vähämäki.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

15.09 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Noin yleisesti taloustilanteesta: Elämme hyvin mielenkiintoisia aikoja. Ilmeisesti tänään Venäjä on maksukyvytön, siis ainakin teknisesti, ja se vauhti, millä inflaatio laukkaa Suomessa ja EU:ssa, on hyvinkin huolestuttava. Suomen toukokuun lukemat taisivat olla tasan 7,0 ja huhtikuun 5,7 — iso hyppäys siinäkin.

Kiihtyvä inflaatio aiheuttaa totta kai EU:ssa sen, että monet maat sitten tekevät kansalaisilleen monentyyppisiä kompensatioita vaikka polttonesteitten tai sähkön hintaan. Saksassa, Espanjassa, Italiassa on ollut käsittääkseni tämän tyyppisiä kompensatioita. Itse asiassa vuosi sitten myöskin EKP:n huippukokouksessa Italiassa ehdotettiin yhdessä tutkimuksessa sitä, että täytyisi olla jonkunlainen päästömaksukomponentti ja joustavuus siinä, eli nousukaudella olisi kalliimmat hinnat, ja sitten laskukaudella niitä päästökauppamaksuja, -komponentteja, vähän vähennettäisiin, jotta toisaalta saataisiin sillä ilmastovaikutuksia, mutta sitten taas toisaalta näillä ei haitattaisi talouden kasvua.

No, miksi Suomessa ei olla menty tähän? Sitä en tiedä. Onko tässä hallitus vielä vähän unten mailla vai odottaako vain, että sitten tulevien budjettineuvotteluitten aikana saadaan ensi vuodelle jotakin? No, tulihan toki tässä lisäbudjetissa onneksi Kela-indeksiin nosto.

Jos katsotaan sitä, miten tällä lisäbudjetilla käytännössä salakavalasti velkaannutaan, niin nyt velkataso täällä nousee jo 8 900 miljoonaan. Se on aika lailla iso lukema. No, sitten jos katsotaan sitä, mikä maakohtainen optimaalinen velanottoaste saattaisi olla, niin se yleensä on noin puolet bkt:n kasvusta, ja nyt tällaisen inflaation voimassa ollessa ehkä se on noin puolet inflaation kasvusta. Niin mitattuna tämä velanottotaso on jollain lailla hyväksyttävä, ehkä hivenen liian iso.

Mutta se, mikä ongelma meillä yleisesti Suomessa on tällä hetkellä, on kyllä kuluttajien ostovoimassa ja lompakossa. Pieni- ja keskituloisten ostovoimaa täytyisi pystyä tukemaan moninkin tavoin — antaa sitä luottamusta ihmisille, että he pystyvät kuitenkin työllään tulemaan toimeen.

Me ollaan tehty tähän lisäbudjettiin myöskin vastalause, joka sisältää 29 lausumaa. Niissä on paljon ilmasto- ja EU-asiaa, mutta myöskin tätä ostovoima-asiaa ja ehdotuksia siihen. Sitten on hallinnonalakohtaisia lausumia. Mutta kaiken hyvän päälle meillä on vastalauseessa myöskin epäluottamusehdotus hallitukselle, joka kuuluu näin: ”Eduskunta toteaa, että hallitus talouspolitiikallaan kasvattaa vastuuttomasti valtion menoja ja vastuita tavalla, joka ei edistä suomalaisten kestävästä hyvinvointia. Pieni- ja keskituloisten ostovoima heikkenee huomattavasti kohonneen inflaation myötä, ja työssäkäynti uhkaa käydä kannattamattomaksi kohonneitten kustannusten myötä. Ilmastotoimet tulevat edelleen kasvattamaan elämisen, asumisen ja autoilun kustannuksia. Hallitus kiihdyttää toimillaan ilmastoinflaatiota. Maatalous on kannattavuuskuopassa, ja metsäpolitiikkamme on lipumassa kansallisista käsistä. Palkkainflaatio ja kohoavat yksikkötyökustannukset uhkaavat heikentää vientimme kilpailukykyä. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut kansalaisten ostovoiman tukemisessa, kansallisten etujen puolustamisessa sekä taloudenhoidossa eikä nauti eduskunnan luottamusta.”

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä.

15.14 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä toisessa lisätalousarviossa näkyy hyvin hallituksen vastuullisuus suhteessa turvallisuuteen — niin kansalaisten turvallisuuteen kuin koko maan turvallisuuteen. Venäjän hyökättyä Ukrainaan täysin bru-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

taalilla ja selittämättömällä tavalla Suomi on panostanut lisää isänmaan puolustamiseen, mutta jo ennen sitä tämä hallitus päätti panostaa historiallisen paljon Suomen Puolustusvoimiin, Suomen turvallisuuteen ja siihen, että me pidämme huolta siitä, että Suomi ja suomalaiset säilyvät turvassa.

Nyt tässä uudessa päätöksessä ja uudessa esityksessä puolustusmenoja kasvatetaan edelleen. Lisäksi sijoitetaan lisää rahaa koko Suomen turvallisuuteen, niin Rajavartiolaitokselle kuin poliisille. Tämä on vastuullista turvallisuus- ja tulevaisuuspolitiikkaa, jota kyllä kelpaa kannattaa. Vaikka ajat ovat vaikeat ja toivoisi tietysti, että voisimme tehdä muunlaisia päätöksiä ja panostaa vielä muihin toimintoihin yhteiskunnan ja hyvinvoinnin kannalta, niin kuitenkin kaikkein tärkeintä on pitää huolta siitä, että Suomi ja suomalaiset pysyvät turvassa myös näinä vaikeina aikoina, ja sen tähden nämä lisäykset puolustusmenoihin, Rajaan ja poliisiin ovat äärettömän tärkeitä.

Samaan aikaan vastuullisuutta on se, että paitsi huolehdimme tänne sotaa paenneista ukrainalaisista olemme myös auttaneet Ukrainaa sekä tavaralähetysillä että myös konkreettisilla asetoimituksilla, ja näitä tulee jatkaa, kuten on tähänkin asti jatkettu, ja kantaa vastuu tästä tilanteesta ja auttaa ukrainalaisia Ukrainassa pitämään huolta omasta isänmaastaan. Voin vain kuvitella sen surun ja tuskan, joka tällä hetkellä Ukrainassa vallitsee.

No, toinen osa turvallisuutta on luonnollisesti kotimainen ruoka ja huoltovarmuus. On tärkeää, että me huolehdimme siitä, että suomalainen, kotimainen ruoka säilyy meillä myös jatkossa. Vaikka meillä on kotimaisen ruoan osuus suhteellisen korkea, täytyy muistaa, että esimerkiksi valkuaisten osalta meillä on sitten jo paljon tuonnin varassa. Nämä ovat niitä kysymyksiä, joihin täytyy panostaa nyt, ja kuten täällä aiemmin jo edustajakollega totesi, tämä ei sinällään vielä paranna sitä kustannuskriisitilannetta, joka monella suomalaisella maatilalla on. Sen takia meidän täytyy löytää kestäviä ratkaisuja, jotta koko ruokaketjusta, tuottajalta pöytään, se euro valuu myös sinne tuottajalle eikä jää pelkästään teollisuuden ja kaupan käsiin.

Nämä kaksi suurta kokonaisuutta — siis turvallisuuteen panostaminen ja huoltovarmuuteen panostaminen — ovat vastuullista politiikkaa, ja näiden puolesta on ilo olla hyväksymässä tätä esitystä, koska mikäli me emme huolehdi omasta turvallisuudesta ja kotimaisesta huoltovarmuudesta, sen jälkeen tilanne on huomattavasti hankalampi. Sen takia olen erittäin tyytyväinen, että panostamme puolustukseen ja turvallisuuteen nyt historiallisen paljon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

15.17 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme jälleen lisätalousarviota. Suomen pitkät välimatkat ja pohjoinen sekä syrjäinen sijaintimme aiheuttavat meille erityistä tarvetta kohtuuhintaiselle energialle. Talot täytyy lämmittää, ihmiset tarvitsevat autoja jokapäiväiseen liikkumiseen, ja ulkomaankauppamme tapahtuu usein meriteitse.

Energian hinta on Suomessa noussut kestävämmälle tasolle Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vuoksi, mutta myös vihreän siirtymän ja hallituksen politiikan vuoksi. Muualla Euroopassa hintojen nousuun on reagoitu ripeästi. Missä Suomen hallituksen toimet viipyvät — ne oikeat ja tuntuvat toimet? Kallis energia ja polttoaine näkyvät kaikkialla, niin kauppojen hyllyissä kuin työn vastaanottamisen kannattavuudessaakin. Ihmiset eivät enää pärjää näillä hinnoilla. On järkyttävää kehitystä. Kaikkein pahiten näistä hinnoista kärsivät

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

pienituloiset, joista hallitus aina mielellään puhuu, mutta mitä hallitus aikoo nyt konkreettisesti tehdä heidän eteensä ja heidän elämänsä helpottamiseksi?

Arvoisa puhemies! Ulkomaankaupan ja maailmantalouden surkeat näkymät kielivät siitä, että talouden kasvu jää lähes täysin kotimaisen kysynnän ja myös velkaantumisen vaaraan. Uhkakuvina on esimerkiksi kotimarkkinoiden raju supistuminen ja verotulojen laskeminen. Elämme kriisistä kriisiin — ensin korona, sitten Ukrainan sota, ja nyt tuttu, vanha eurokriisi nostaa taas päätään, eikä hallituksen politiikka ennakoitakaan muuta kuin uutta nöyrää hyväksymistä Euroopan unionin tuleviin velkavankeuspaketteihin. Uusia tukipaketteja on mitä todennäköisimmin tulossa, sillä korkotason nousu saattaa Etelä-Euroopan taloudet uuteen kriisiin.

Me olemme viimeisen vuoden aikana saaneet nähdä, mihin aiempaa elvytyspakettia on Euroopassa käytetty. Liian pieni osa kokonaisuudesta on mennyt koronan aiheuttamien tuhojen paikkaamiseen, mutta on ollut esimerkiksi lyhyempien työpäivien kokeiluja, energiaremontteja ja julkisia rakennushankkeita — näitä suomalainen veronmaksaja on Etelä-Eurooppaan maksanut. Onko hallitus jälleen valmis tulemaan höynäytetyksi uudella pakeilla? Suomi joutuu jälleen kerran maksumiehiksi. Viime kerralla puhuttiin miljardien tappioista.

Arvoisa puhemies! Tulonsiirrot lisäävät Suomen valtion menoja EU:n suuntaan. Suomen kansallista suvereniteettia murennetaan siirtämällä toimivaltaa pysyvästi EU:lle. Tämä on kestävätkä kehitystä. Hallituksen kannan tulonsiirtoihin on oltava selkeä hyvissä ajoin, ja se on tuotava eduskunnalle tiedoksi ripeästi. Perussuomalaisten kanta on hyvin selkeä: ei yhtään lisää tulonsiirtoja Eurooppaan — Suomen ja suomalaisten on tultava ensin. Kysymys on jälleen kerran asioiden priorisoinnista.

Yritykset ja kotitaloudet tarvitsevat nyt tukea, kunnes tämä energian hinnannousu taittuu ja palautuu siedettävämmälle tasolle. Tarvitaan sekä kohdennettuja että yleisiä toimia. Esimerkiksi sähkön hintaan voitaisiin puuttua tauottamalla päästökauppa EU:n tasolla ja polttoaineiden hintaan madaltamalla jakeluvetoa hallituksen esitystä laajemmin. On myös monia muita keinoja, jos vain hallitus tarttuisi lusikkaan ja tekisi.

Hallituksen pitäisi myös tehdä selvitys nyt vihdoinkin siitä, mikä vaikutus Suomen ylikunnianhimoisella hiilineutraalisuustavoitteella 2035 on Suomen kilpailukykyyn. Kenties se avaisi silmät sille, miksi hiilineutraalisuustavoite pitäisi siirtää jopa seuraavalle vuosisadalle.

Arvoisa puhemies! Kriisiajat vaativat myös kriisiaikojen toimia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

15.21 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen toisen lisätalousarvion tavoitteena on vahvistaa kansalaisten turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittävästi ja nopeasti Euroopan turvallisuusympäristöä. Siksi hallitus esittää yli 670 miljoonaa euroa puolustuskyvyn vahvistamiseen. Summasta noin 490 miljoonaa euroa on tarkoitus käyttää nopeasti toteutettaviin puolustusmateriaalihankintoihin.

Kansalaisten turvallisuudentunne ei kuitenkaan tule vain tykeistä ja tankeista. Tarvitsemme myös uskoa parempaan tulevaisuuteen; luottamusta siihen, että huomenna on paremmin kuin tänään. Suomen tulevaisuus lepää tulevissa sukupolvissa, tämän päivän lapsissa. Siksi hallitus kohdentaa 120 miljoonaa euroa lasten ja nuorten hyvinvointierojen ka-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

ventamiseen. Lasten ja nuorten tukipaketilla haluamme varmistaa, ettei yksikään lapsi tai nuori jää koulutiellä kyydistä, kun palaamme koronavuosien jälkeen takaisin normaaliin arkeen. Jokainen lapsi on arvokas, ja jokainen lapsi tarvitsee uskoa parempaan tulevaisuuteen. Tämä tukipaketti rakentaa polkua kohti normaalia.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten turvallisuudentunnetta ja tulevaisuudenuskoa vahvistetaan myös vastaamalla hintojen nousuun, jotka kurittavat jo pahoin arkea. Hallitus on päättänyt poikkeuksellisesti tehdä ylimääräisen indeksitarkastuksen kansaneläkeindeksiin, jolla kompensoidaan hintojen nopeaa nousua pienituloisille. Lisäksi hallitus vastaa kohonneisiin polttoainehintoihin tukemalla koronasta toipuvaa joukkoliikennettä. Joukkoliikennettä tuetaan tässä lisätalousarviossa 48 miljoonan euron lisäyksellä, joka tulee aiemmin tänä vuonna päätetyn 30 miljoonan euron päälle. Joukkoliikennepalvelujen turvaaminen on välttämätöntä kansalaisten yhdenvertaisen liikkumisen sekä työ- ja opiskelumatkojen sujuvuuden kannalta. Lisäksi joukkoliikenteellä on tärkeä osuutensa ympäristötavoitteiden saavuttamisessa. Kestävän liikkumisen ja vähäpäästöisyyden edistämiseksi on tärkeää, että julkisen henkilöliikenteen matkustajamäärät ja palvelutaso saadaan palautettua koronapandemiaa edeltäneelle tasolle.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on koko ihmiskuntaa uhkaava ilmiö. Hillitäksemme ilmastonmuutosta meidän on irtauduttava mahdollisimman nopeasti fossiilisista polttoaineista ja siirryttävä vihreisiin vaihtoehtoihin. Venäjän hyökkäyssota vain alleviivaa vihreän siirtymän merkitystä, sillä monet autoritaariset valtiot saavat rahansa juuri fossiilienergiasta. Siksi hallitus vauhdittaa vihreää siirtymää yhteensä noin 175 miljoonalla eurolla. Samalla se edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta, kansallisen turvallisuutemme kulmakiviä. Tästä summasta 125 miljoonaa euroa osoitetaan energiatuen myöntämisvaltuuksiin, jotka suunnataan esimerkiksi vetyhankkeisiin ja muihin puhtaiden energiamuotojen uusiin investointeihin. Öljylämmityksestä luopumiseen ehdotetaan yhteensä 70 miljoonan euron lisäyksiä. Uutena avauksena tukea laajennetaan kattamaan myös maakaasulämmityksestä luopumisesta aiheutuvia kustannuksia. Vihreä siirtymä on konkreettisia tekoja — tekoja, jotka luovat kansalaisille työtä ja toivoa puhtaammasta ja paremmasta huomisesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen.

15.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Heti aluksi haluan kannattaa edustaja Östmanin esittämiä vastalauseeseen 3 sisältyviä seitsemää lausumaa. Kiitos.

Tämän lisätalousarvioletyksen monia kohtia on helppo tukea. Ne vastaavat tämän korona-ajan myötä syntyneeseen jälkihoitoon hyvin ja ovat varmasti tärkeä viesti myös kansalaisille siitä, että täällä eduskunnassa on herkkyyttä tarttua näihin asioihin — erityisesti nuorten akuuttiin hätätilanteeseen, joka ei voi odottaa, vaan asioihin on tartuttava heti, ja siksi nämä lisäykset sille puolelle ovat erittäin tervetulleita.

Täällä mainittiin valtion velkaantuminen isona huolenaiheena. Se on ihan totta: Suomen valtio velkaantuu nyt merkittävää vauhtia. Tämä trendi ei ole mitenkään loppumassa, ja lisävelalle on valitettavasti tarvetta myös koko seuraavan vaalikauden ajan. Varmaan on myös isoja leikkauksiakin tulossa, kun hallituskoalitio vaihtuu, mutta en usko, että aina-kaan 4—6 vuoteen minkäänlaista toivoa on siitä, että tämä velkaantuminen jotenkin pysähtyisi, vaan kyllä tämä maa on tällä hetkellä ajettu sellaiseen tilaan, että tämä velkaantuminen tulee vain jatkumaan. Toivottavasti se edes hieman tasaantuu.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Erityistä huolta kristillisdemokraatit kantavat kyllä kansakuntamme ruokahuollosta. Edustaja Östman toi erittäin hyvin esiin nämä painopistealueet, samoin edustaja Kiviranta käytti täällä erinomaisen puheenvuoron. Tulisikin harkita erittäin voimakkaasti sitä, että tulisiko tuottajille säätää tällainen tuottajatuki, jonka maksaisi aina tukkuporras. Me olemme onnistuneet säätämään sähköveron, joka tulee aina kuin manulle illallinen, oli käyttäjä sitten minkälainen tahansa. Samanlaista perustukea tuottajalle olisi nyt hyvä yhdessä harkita, koska ei tämä muuten oikene. Tuottajat pohtivat, että jos he pyytävät enemmän rahaa, niin sitten tuotteet eivät mene kaupaksi, ja sitten tukkuporras taas ei oikein suostu neuvottelemaan lisähinnoista, vaan he haluavat itse määritellä hinnat moneksi vuodeksi eteenpäin, mikä ei huomioi millään tavalla muuttuneita tilanteita. Tästä johtuen tällaista tulisi mielestäni harkita.

Suomen ruokahuollon tila on kansallinen hätätila numero yksi. Jos me päästämme alkutuotannon loppumaan, ei tästä kansasta enää löydy sellaista voimaa, joka sen uudestaan käynnistäisi. Tämä on kriisi. Tähän pitäisi tarttua sen ansaitsemalla vakavuudella. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

15.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Vähämäen tekemiä lausumaehdotuksia sekä epäluottamuslause-ehdotusta.

Oikeastaan tuossa epäluottamuslause-ehdotuksessa kiteytyy parhaalla tavalla se, mikä hallituksen politiikassa ja tässä lisätalousarviossa on vialla. Valtion menoja kasvatetaan ilman, että suomalaiset hyötyvät niistä, saavat kestävästä hyvinvointia, ostovoima tuhoetaan, ja ilmastotoimet ovat täysin suhteettomia kilpailijamaihimme verrattuna — tämä on hallituksen politiikassa vialla.

Sen lisäksi — kun nyt puhumme tilanteesta, jossa maailma voi joutua ruokakriisiin jo ensi talvena — on kestäväntöntä, että hallitus päästää maataloutemme tällaiseen tilanteeseen. Tämä lisätalousarvio tai hallituksen politiikka ylipäänsäkään ei tuo toivoa ensi talvea ajatellen. Jos ruoka käy loppumaan, jos energia käy loppumaan, mistä me otamme syötävää, mistä me otamme lämpöä jo ensi talvena? Hallitus ei tällaisiin kysymyksiin pysty tässä lisätalousarviossa tai muussakaan politiikassaan tarjoamaan vastauksia.

Tällä hetkellä Suomessa on Euroopan kalleinta polttoainetta. Hallitus ei tee millään tavalla merkittävästi vaikuttavia toimia sen hinnan alentamiseksi. Kaikissa muissa maissa Euroopassa on lähdetty merkittäviin toimiin: polttoaineverojen väliaikaisiin jäädyttämiin kokonaan, kymmenien senttien suuruisiin hinnanalennuksiin polttoaineen hintoihin. Suomi on ainut maa, jossa löytyy niin vasemmistolaisia ekonomisteja, että he ovat valmiita omalla naamallaan sanomaan, ettei näistä alennuksista olisi mitään hyötyä Suomessa. Miten niistä voi kaikkialla muualla maailmassa, jopa Yhdysvalloissa, olla hyötyä, ellei niistä olisi Suomessa hyötyä?

Nämä polttoainehinnat ovat aivan mahdottomia. Ne tekevät jo työnteosta kohta kannattamatonta, emmekä ole varmasti nähneet vielä edes niiden huippua. Nyt täällä kuultiinkin äsken jo, mitä hallitus aikoo tälle asialle tehdä: hallitus aikoo tukea joukkoliikennettä, koska polttoaineen hinnat ovat nousseet. Pysähtykää hetkeksi miettimään, millä tavalla joukkoliikenteen tukeminen hyödyttää niitä ihmisiä, joiden on pakko liikkua yksityisautolla, kun sitä joukkoliikennettä ei ole. Älkää nyt tulko vakavissanne esittämään, että vastauksenne polttoaineiden hinnannousuun on joukkoliikenteen tukeminen. Sitähän pönkitetään

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

jo ennestäänkin aivan tolkkottomasti veronmaksajien rahoilla. HKL:n lipunhinnasta puolet on subventiota, suomeksi sanoen veronmaksajien rahaa. Polttoaineen hinnasta 70 prosenttia on veroa. Tässä on se suhde, joka teidän pitäisi korjata.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen.

15.30 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäisenä kannatan edustaja Heinosen tekemiä esityksiä.

Sitten tähän lisätalousarvion kokonaisuuteen. Ensinnäkin haluan todeta, kun täällä edustaja Kivelä aikaisemmassa puheenvuorossaan nosti kokoomuksen esille, että emmehän me ole, arvoisa herra puhemies, vastustaneet turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen tehtäviä sat-sauksia — päinvastoin. [Ben Zyskowicz: Nimenomaan!] Ymmärrämme hyvin, miten vai-keassa tilanteessa Suomi ja koko Eurooppa ovat, ja on täysin välttämätöntä panostaa Suo-men ja suomalaisten turvallisuuteen, meidän ruoantuotantoon ja välttämättömiin yhteis-kunnan toimintoihin. Mutta me olemme kritisoineet aivan oikeutetusti sitä, että tässä salis-sa on käyty liian vähän keskustelua ylipäänsä finanssipolitiikasta ja siitä, mitkä kaikki pa-nostukset ovat aidosti välttämättömiä ja mitkä taas sitten eivät ole. Sillä, herra puhemies, me tiedämme sen, että jo pelkästään tämän hallituskauden aikana maan hallitus on lisännyt velanottoa 30 miljardilla eurolla, josta karkeasti arvioiden voidaan arvioida, että noin 18 miljardia euroa liittyy jollain tavalla turvallisuuteen tai koronamenoihin. Kaikki loput on siis jotain muuta, joka on päätetty tehdä ikään kuin tämän lisäksi.

Samaan aikaan tiedämme myös sen, että tämän maan hallitus on ensimmäinen hallitus nyt 2000-luvulla, joka on käytännössä rikkonut tai lopettanut voimassaolon koskien kehys-järjestelmää, joka kuitenkin aikoinaan luotiin nimenomaan suojelemaan suomalaisia ve-ronmaksajia politiikkojen tuhlailevalta käytökseltä. Nyt samaan aikaan tiedämme myös sen, että paitsi että velkaantuminen on jatkunut hyvin, hyvin raskaana ja se tulee jatku-maan myös koko kehyskauden ajan hyvin raskaana — mistä kävimme aikaisemmin jo kes-kustelua julkisen talouden suunnitelman yhteydessä — myös korot ovat lähteneet nou-suun. Kun vielä joulukuussa Suomen kymmenenvuotisten valtionlainojen korko oli nolla prosenttia, niin nyt tässä hiljattain se oli noussut lähes kaksi prosenttiyksikköä, ja tähän tietysti tarkoittaa satojen miljoonien ellei siis jopa miljardiluokan lisäystä valtion korko-menoihin, mikä on taas pois kaikesta muusta — ihmisten palveluista ja hyvinvointimenois-ta. Sen takia tästä pitäisi keskustella paljon enemmän tässä salissa. Pidän oikein hyvänä ja tervetulleena, että myös tasavallan presidentti on nostanut aihetta esille, ja toivon todella, että hallituspuolueet ja hallitus kiinnittävät tähän asiaan huomiota, että velanotto saadaan viimein kuriin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Salonen.

15.33 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on varautumisen li-sätalousarvio. Yhtäältä iso osa lisätalousarviosta, noin kahden miljardin euron lisäys, koh-distuu Venäjän Ukraina hyökkäyksestä johtuviin tarpeisiin. Suora apu Ukraina erityi-sesti humanitäärisen kriisin helpottamiseksi on 83 miljoonaa. Samanaikaisesti tarvitsem-me myös useita toimia Suomessa niin huoltovarmuuden parantamiseksi kuin yhä edelleen esimerkiksi koronapandemian häntien hoitamiseksi. Tämä tarkoittaa suomalaisten ja suo-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

malaisen yhteiskunnan resilienssin parantamista, ja esimerkiksi lapsille suunnattu 120 miljoonan euron lisäys tulee kovasti tarpeeseen.

Valtiovarainvaliokunta on pitänyt perusteltuna sitä, että hallitus reagoi nopeasti muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja esittää välittömiä toimia puolustuskyvyn vahvistamiseksi. Sen lisäksi hyvänä pidetään juurikin panostuksia myös huoltovarmuutta tukevien toimien vahvistamiseen, johon kaiken kaikkiaan ehdotetaan 293 miljoonan euron lisäystä. Suurin osa rahoituksesta kohdistuu maatalouteen, josta täälläkin on aivan syystä keskusteltu paljon, mutta lisäresursseja osoitetaan myös esimerkiksi perusväylänpitoon sekä yksityisteiden valtionavustuksiin, jotta energiapuun toimitusketjuja voidaan parantaa ja kotimaisen puun saatavuutta varmistaa.

Valiokunta aivan oikein kiinnittää myöskin huomiota siihen, että perusväylänpidon rahoitustaso ei anna mahdollisuutta väylien korjausvelan vähentämiseen. Tämä toki ei ole yksistään hallituksen syy, vaan elämme tilanteessa, jota pahentaa myöskin voimakas kustannusten nousu, ja tämä vähentää mahdollisuuksia päällysteiden korjaamiseen ja paikkaamiseen. Samanaikaisesti tietenkin tämä nopeuttaa tieverkon kunnan heikkenemistä ja heijastuu myös tienkäyttäjien ajo- ja kuljetuskustannuksiin ja liikenneturvallisuuteen. Valitettavaa on, että teiden korjausvelan arvioidaan kasvavan tänä vuonna 60—70 miljoonaa euroa.

Venäjän aloittama sota Ukrainassa kiihdyttää toki vihreää siirtymää, kun venäläisestä fossiilisesta energiasta pyritään irtautumaan. Vihreään siirtymään ja energiaomavaraisuutta koskevaan kokonaisuuteen esitetään 175 miljoonaa euroa.

Myöskin hintojen nousua kompensoidaan. Erityisen myönteisenä pidän kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtävää ylimääräistä indeksitarkistusta, ja tällä kompensoidaan hintojen nopeaa nousua pienituloisille. Jos inflaatio säilyy korkealla tasolla, niin vastaavia tarkistuksia tulee harkita myöskin jatkossa.

Tuntuu ehkä epäsuhtaiselta puhua samassa lisätalousarviossa Ukrainasta ja sitten esimerkiksi meidän perusväylänpidosta, mutta asioilla on yhteys. Koko maailma on murroksessa, elämme kriisistä toiseen, ja tällainen kaaoksen reunalla toimiminen tarkoittaa sitä, että yksi asia johtaa aina toiseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa ruoantuotantoon ja energiaan, ja tällaisessa tilanteessa toimiminen tuo haasteita myös valtion vuosibudjettiin. Lisätalousarviot auttavat asiaa, mutta on totta, että ne tekevät taloudenpidosta reagointia. Varmasti olemme eläneet viime vuodet sellaista aikaa, että moni miettii, voimmeko jatkuvasti reagoida maailman muutoksiin ja samalla huolehtia talouden suunnitelmallisuudesta. Tähän varmasti joudumme palaamaan jatkossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Filatov.

15.37 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on poikkeuksellisen suuri, ja syyn me kaikki tiedämme: se on Venäjän hyökkäys Ukrainaan, ja suurten summien taustalla on meidän turvallisuusympäristömme muutos. Panostukset Puolustusvoimiin, rajaturvaan, kyberturvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja Ukrainan apuun sekä pakolaisten vastaanottoon ovat välttämättömiä. Vihreän siirtymän panokset taas ovat isolta osin irtaantumista venäläisestä energiasta, ja sekin on välttämätöntä.

Kokoomus on tässä keskustelussa ollut huolissaan Suomen kriisinsietokyvystä, ja huoli on varmasti aina aiheellinen. Tämä vaalikausi, jos mikä, osoitti sen, että emme koskaan tiedä, millaisiin kriiseihin joudumme varautumaan. Itse asiassa mielestäni me olemme selvin-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

neet näistä kriiseistä kohtuullisen hyvin: ensin korona, ja nyt sota. Tulevaisuutta emme tietenkään tiedä.

Olen sitä ikäpolvea, joka tuli eduskuntaan, kun korkomenot oli yksi budjetin suurimpia pääluokkia, joten en todellakaan suhtaudu velkaan kevyellä mielellä. Onneksi näin ei nyt ole, ja yhtä pahaa tilannetta ei ole näköpiirissä, vaikka koronnousu on vakava asia ja tasapainotoimet ovat kiistatta edessä. Niitä on haettava ennen muuta rakennemuutosten avulla, ja säästöt on kohdennettava tulevaisuudessa siten, että yksi säästö ei toisaalla synnytä suurempaa kuluja. Kannattaa muistaa, että rahavelka on yksi velan muoto. Ympäristövelka, sosiaalinen velka, sivistyksellinen velka, puhumattakaan turvallisuusvelasta, kasvattavat hoitamattomana rahavelkaa. Me joko varaudumme näihin asioihin ennalta tai sitten maksamme niistä kalliisti myöhemmin.

Turvallisuuden lisäksi lisätalousarviossa panostetaan lapsiin ja nuoriin koronan jälkihoidon näkökulmasta, ja tämä on viisasta, koska koronan sosiaalinen varjo on pitkä. Myös hyvinvointialueiden rahoitusta täsmennetään. Hyvinvointialueiden rahoituslaki edellyttää, että hyvinvointialueille maksetaan tammikuussa kaksi kahdestoistaosaa koko vuoden rahoituksesta, mutta siirtymävaiheessa laki edellyttää, että vuoden 2023 rahoituksen tammi-kuun maksuerästä maksetaan puolet jo tämän vuoden lopulla. Ja niinpä tässä budjetissa on täsmennetty näitä lukuja sekä tehty tätä aiennusta — jos näin voisi sanoa — ja on tärkeää, että tämä on tehty, koska hyvinvointialueiden alkuvaiheessa on paljon sellaisia kustannuksia, joita ei ole osattu ennakoida. Tervetullut on myös 150 miljoonan euron valtuus välttämättömiin ICT-muutostalouksiin erityisesti niillä alueilla, joilla valmista kuntayhtymää ei vielä ole. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Itse asiassa, kun mietimme tätä hyvinvointialueiden tulevaisuuden rahoitusta, niin on tärkeää miettiä sitä, miten mekanismit toimivat. Nyt me mahdollistamme sen, että lainaa voi ottaa investointeihin, ja niitä on pohdittava valtiovarainministeriön kanssa. Mutta itse asiassa vasta julkistettu selvitys osoittaa, että esimerkiksi sairaanhoitopiireissä on vuoden sisällä yhteensä noin miljardin euron tarve tällaiseen hyvin lyhytaikaiseen limiittiin, joka liittyy siihen, että maksut, jotka tulevat, ja maksut, jotka menevät, eivät rytmity tasapainoisesti. Tätä ei välttämättä ole osattu tarpeeksi hyvin huomioida, joten se on varmasti syksyn asia, että me etsimme vastauksia myös näihin tilanteisiin, jotta sellaiset alueet, jotka eivät ole pitkäaikaisessa kassakriisissä — vaan joilla se on tällaista väliaikaista — eivät joutuisi liian raskaisiin menettelyihin.

No, vielä tästä lisätalousarviosta. Siinä myös aikaistetaan Kelan etuuksien indeksejä, jotta kaikkein köyhimmat pärjäisivät hintojen noustessa. Nuo summat eivät ole suuren suuria, mutta kun tulotkaan eivät ole suuria, ne ovat merkityksellisiä ihmisten elämässä ja auttavat hieman. Mutta tämän lisäksi me varmasti joudumme pohtimaan syksyllä myös, millä tavoin ihmisten toimeentuloa voidaan turvata, koska hintojen nousulle ei näy ikään kuin kattoja tällä hetkellä. Päädyimmepä me syksyllä mihin tahansa välineisiin, on tärkeää, että ne toimet näkyvät oikeasti kuluttajan kukkarossa. Sellaisiin toimiin, joilla on riski jäädä väliportaisiin, meillä ei yksinkertaisesti ole varaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

15.42 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, vuoden 2022 toinen lisätalousarvioesitys on todella poikkeuksellisen suuri johtuen pääosin Venäjän Ukrainaan aloit-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

taman hyökkäyssodan aiheuttamista määrärahatarpeista. Tässä kokonaisuudessa siis tähtää nettomääräisesti noin 2,3 miljardia määrärahakorotuksia.

Lisämäärärahaa esitetään siis Puolustusvoimien toimintamenoihin, vapaaehtoiseen maanpuolustukseen ja materiaalihankintoihin. Lisäksi Rajavartiolaitoksen resursseja vahvistetaan ja kyberturvallisuutta kehitetään. Poliisin, suojelupoliisin ja Häätakeskuslaitoksen toimintamenoja myös kohotetaan. Lisäresursseja ohjataan myös perusväylänpitoon sekä yksityisteiden valtionavustuksiin, energiapuun toimintaketjun parantamiseen ja kotimaisen puun saatavuuden varmistamiseen.

Puhemies! Kannan kyllä iloa siitä, että esitykseen sisältyy 120 miljoonan euron tukipaketti lapsille ja nuorille. Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset ovat olleet helisemässä koronaviruspandemian haavojen, lisääntyvien oppimisvaikeuksien ja myös pahenevien mielen-terveysongelmien kanssa. Määrärahoja siis kohdistuu varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen. Lisäksi kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan nuorisotyöhön osoitetaan lisätukea. Samoin lasten ja nuorten mielen-terveyspalvelut ja niiden saatavuuden vahvistaminen ovat tukikokonaisuudessa mukana.

Puhemies! Näin liikunta- ja urheilumiehenä totta kai tunnen kiitosta myös siitä, että harrastamisen Suomen malli, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu ja muun muassa Liikkuva aikuinen saavat kyllä merkittävän tukipaketin. Kaikella tällä huomaamme, että koitamme kyllä kynsin ja hampain pitää kiinni siitä, että tämä yhteiskunta ja ehkä sen hauraimmat tulevaisuustekijät ovat myös päätöksenteon ydintä ja sydäntä.

Puhemies! Paljon muutakin kokonaisuudesta löytyy, esimerkiksi korotuksia perusturvaan ja maatalouteen, mistä kyllä kiitän hallitusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pirttilahti.

15.45 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen toinen lisätalousarvio tälle vuodelle, ja se on hyvin vastuullinen tähän tilanteeseen nähden. Tässä on turvallisuutta, leipää, lämpöä, hyvinvointiin ja liikenteeseen liittyviä asioita. Varsinkin turvallisuuteen on tärkeää panostaa tässä ajassa. Täällä on panostukset vahvasti meidän Puolustusvoimiin, meidän Rajaan, kyberturvallisuuteen, poliisiin mutta myös sitten pelastustoimeen. Ollaan huolissaan myös pelastustoimen henkilöstömäärästä niin sopimuspalokuntien osalta kuin vielä näillä pelastustoimijoilla itsellään.

Täällä tuli esille aikaisemmissa puheenvuoroissa myös talous, ja minun mielestäni tämä talous on yhtä lailla turvallisuutta. Kyllä olen samaa mieltä, että hallituksen tulee tehdä suunnitelma ja tällainen tie tästä, mitenkä julkinen talous saadaan tasapainotukseen. Eli nyt korot nousevat huimaa kyytiä ja myös inflaatio vaivaa yhtä lailla ja vaikuttaa meidän talouteen. Näkisin, että tämä asia olisi niinkin vakava, että kun on tehty monia asioita tämänkin hallituksen aikana ja tämän eduskunnan aikana, niin olisi parlamentaarisestikin hyvä pohtia, mikä on myös tulevilla hallituksilla se tie, jolla saisimme julkisen talouden tasapainoon.

Leipää: Maatalous ja huoltovarmuus tulevat saamaan tässä rahoitusta, ja näen erittäin tärkeänä tämän polttoaineveron palautuksen, että nyt suoraan saadaan akuuttiin kassakriisiin rahoitusta mutta myös muuta kautta maatalouden tukeen. Valtio kantaa tässä oman kortensa kekoon, mutta näkisin myös, että markkinoita meidän pitää tulla uudistamaan niin, että viljelijä saa sen oman euronsa omista tuotteistaan, mitä myydään, koska nyt nämä

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

kustannustekijät ovat nousseet huimasti — niin polttoaineet, lannoitteet kuin muutkin — ja pitäisi pystyä vielä saamaan oma palkka plus sitten kattamaan investoinnitkin. Aika moni tila, yli tuhannen tilaa tällä hetkellä, on akuutissa kassakriisissä. Tätä pohdittiin jo viime syksynä meidän valtiovarainvaliokunnassakin. Silloin päätettiin tästä valtion korkotukilainasta, mutta se väline ei ihan osunut kohdalleen. Näkisin, että meidän pitäisi uudestaan pohtia näitten vahvasti kriisissä olevien tilojen lainojen yhdistämistä ja myös pitkäaikaista valtion korkotukilainaa jossain mitassa. Tämän pohdinnan paikka meillä on vielä hyvinkin akuutti. [Sheikki Laakso: Entä joukkoliikennetuki? — Tuomas Kettusen välihuuto] Eli onneksi nyt on suurin osa viljoista saatu kylvettyä ja ensimmäiset sadot saatu, ja näyttäisi nyt kesäkin olevan sellainen, että hyvä sato olisi tulossa.

Lämpöä: Tässä paketissahan on aika paljon muun muassa yksityisteiden rahoitukseen, niin että me voimme yksityisteiden kautta hakea metsistä meidän omaa puutavaraa korvaamaan venäläisen puuntuonnin. Yhtä lailla tässä paketissa on sitä, millä me päästään venäläisestä fossiilisesta energiasta eroon, ja muun muassa vety- ja akkuklusteriin on rahoitusta.

Hyvinvoinnin osalta nämä indeksikorotukset ovat tärkeitä tässä ajassa, koska kustannukset nousevat, niin että meidän eläminen ja varsinkin heikotuloisimpien eläminen on mahdollista. Polttoaineitten osalta myös kuljetustuki tulee kuljetusyrittäjille, 75 miljoonaa. Tähän tukeen on kohdentunut sekin, voisiko se laajentua muun muassa taksiyrittäjiin ja muuhun.

Hyvinvoinnin osalta tämä nuorten paketti on erittäin tärkeä. Korona söi monen nuoren mentaalia, ja on tosi tärkeää, että me saadaan takaisin paitsi opiskeluinto myös se harrastustoiminta, mikä tässä on koronan aikana hiipunut.

Liikenteestä pari sanaa. Siihen on vahvastikin valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto sanonut, että valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, ettei perusväylänpidon rahoitustaso anna mahdollisuutta väylien korjausvelan vähentämiseen. Tämä on aivan totta. Korjausvelka vielä kasvaa noin 60—70 miljoonalla eurolla muun muassa teiden osalta ja saman verran raiteitten osalta. 12-vuotinen suunnitelma olisi tärkeää toteuttaa, mutta tämä rahoitus karkaa alta. Meidän on tähänkin laitettava painetta ja huomioita vielä nykyisen hallituksen ja tulevienkin hallitusten osalta. [Sheikki Laakso: Kehuttiinhan me tosi paljon!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eskelinen.

15.50 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Se on aivan selvä, että kaikkienhan meidän pitää tästä taloudesta olla huolissaan, siitä ei ole mitään epäselvyyttä. Tässä vain keskustelussa kaikilta unohtuu tämä tausta: tässä on kriisistä kriisiin eletty, ja näitten vaikutus talouteen on aivan selvä. Hallitus on yrittänyt sitten näitä jollakin tavalla ja onnistuneestikin hoitaa esimerkiksi koronan osalta.

Tämä lisätalousarvio on välttämätön ja tarpeellinen erityisesti tämän turvallisuustilanteen osalta, ja nämä lisäykset ovat hyvin harkittuja. Välttämätön tämä on koronan jälkihoidon osalta, erityisesti siellä koulutuksen ja lasten ja nuorten osalta, ja sitten pienituloisten aseman parantamisessa niin takuu- kuin kansaneläkkeisiin sekä sosiaaliturvaan ja sitten toimeentulotukeen sekä työttömyysturvaan.

No, sitten jos näitä positiivisia asioita katsoo, niin vaikka talous painuu edelleen syvälle — ja niin kuin tänään uutisointia kuultiin, kuluttajien ja elinkeinoelämän luottamus talouteen on tällä hetkellä aika alhaalla — kumminkin meillä työllisyys tällä hetkellä edelleen

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

kehittyy positiiviseen suuntaan, ja monessa maakunnassa on tehty parhaita työllisyyslukuja vuosikymmeniin. Meilläkin Pohjois-Karjalassa edelleen työttömyys on laskenut kaksi prosenttia. Se on positiivinen asia, mutta huolena tässä on minusta sitten myös, että vielä puoli vuotta meillä oli yrityksillä aika paljon investointihalukkuutta — kun oltiin ennen Ukrainan sotaa selvästikin lähdössä nousuun — ja nyt näitä investointeja, mitkä ovat suunnittelupöydällä valmiina ja rakentamisessa valmiina, pitäisi vain jollakin saada liikkeelle. Tässä on monta ristiriitaa talouden ja tulevaisuudenuskon osalta, ja kyllähän syksyn budjettiriihessä hallitus joutuu aidosti pohtimaan. Siellä ensinnäkin pieni- ja keskituloisten ostovoimaan on pakko paneutua ja sinne saada... Tämä energiakriisi ei syksyyn mennessä lopu.

No, jos tätä lisäbudjettia sitten katsoo, niin täällä on minusta täsmäpanostuksia erityisesti — niin kuin totesin, tärkeitä panostuksia lasten ja nuorten palveluihin, koulutukseen. Huoltovarmuus, josta edustaja Mäkelä kyllä toisin puhui: Tässä on juuri 300 miljoonan euron paketti kokonaisuutena huoltovarmuuteen, ja siinä on maataloutta iso osa. Mutta on tietysti sitten energiataloutta, ja on hienoa, että siellä nyt sitten panostetaan näihin vetytalouden hankkeisiin sekä akkuklusteri-investointeihin, [Puhemies koputtaa] ne ovat sitä tulevaisuutta, samoin kuin öljylämmitysremontteihin. [Puhemies: Kolme minuuttia!] — No niin, pysytään siinä kolmessa minuutissa. [Tuomas Kettunen: Voit ottaa uuden, jos jäi sanomatta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laakso.

15.53 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On kyllä sanomatta selvää, että tällainen tilanne, mikä tällä hetkellä maailmalla on, vaatii reagointia — siitä ei ole kyse. Mutta kyllä tässä kuitenkin oikeasti olisi tärkeätä meidän pystyä laskemaan ihmisten kuluja eikä keksimään koko ajan uusia tukimuotoja. Tämä homma menee ihan järjettömäksi, että kaikkien keksitään koko ajan tukia, kun pitäisi oikeasti pystyä laskemaan kaikkia kuluja. Jos tässä tulisi käymään näin, että nämä kulut saadaan laskettua, niin millä ilveellä te meinaatte kuvitella saavanne siinä vaiheessa tiputettua pois ne tuet, mitä te olette menneet myöntämään esimerkiksi vähävaraisille tai vastaaville? Siitähän tulee ihan älytön huuto siinä kohtaa, koska tilanne on se, että kukaan ei saavutetuista eduista tule missään nimessä luopumaan.

Tämä on järjetön tilanne, että tällaisessa tilanteessa, missä oikeasti töissä käymisen tuska on jo niin kova, että onko järkeä enää lähteä töihin, hallituksen oikeasti ainoa toimenpide tähän hommaan on julkisen liikenteen tukeminen. Te tuette liikennettä, missä linja-auto vie 30 litraa polttoainetta sadalla kilometrillä. Siihen linja-autoon saadaan muutama ihminen lisää, tai te teette uuden vuoron, missä on 3—4 ihmistä, kun samaan aikaan ne samat ihmiset voisivat mennä 3—4 litraa samaa polttoainetta kuluttavalla autolla suorempaan töihin. Vaatisi oikeasti kymmenen ihmisen lisäkapasiteetin tähän linja-autoon, että se oikeasti pelastaisi millään tavalla tätä koko palettia. Te ette auta tässä kohtaa oikeasti tällä toimella autoilijoiden ongelmaa ettekä te paranna edes ilmastoa, vaan päinvastoin. Ei ole mitään järkeä ajattaa isoja linja-autoja pitkin poikin tuolla — ei voi sanoa edes, että puolityhjänä, kun oikeasti niissä on kymmenen prosenttia porukkaa sisällä. Katsokaa oikeasti, miltä näyttää se liikenne ihan jossain muualla kuin, sanotaan nyt, Helsinki—Turku—Tampere—Oulu-sektorilla. Kaikkialla muualla linja-autot oikeasti kulkevat käytännöllisesti

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

katsoen aamun koulukyytejä lukuun ottamatta suhteellisen tyhjinä, ja sitten te lisäätte näitä vuoroja sinne. Loppupelissä tällä tehdään ilmaston vastaisia tekoja.

Ja täytyy sanoa, että edustaja Laukkasen esiin tuoma maatalouden suora tuki tukkuliikkeeltä on mielenkiintoinen. Tarvitsee kyllä perehtyä siihen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

15.56 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Talouden näkymät ovat varsin huolestuttavat, sumeat ja arvaamattomat eri syistä — tietysti suurimpana tämä meneillään oleva sota, jonka vaikutukset ovat varsin monipuoliset globaalisti Euroopassa ja myös Suomessa. Euroopassa ovatkin vakavan eurokriisin ainekset valmiina. Inflaatio pyörii huippulukemissa jälleen kerran. Jos sitä ei saada haltuun, alennettua, edessä on vakava taantuma. Kulutusinflaatiosta ajaututaan palkkainflaatioon ja sitä kautta Suomessakin kilpailukyvyyn heikkenemiseen. Jos taas tätä yritetään korjata korkoja nostamalla, niin kuin nyt tapahtuu ja ilmeisesti on pakko tehdä, se tietää velkaantuneille kotitalouksille, valtiolle, kunnille, yrityksille suuria vaikeuksia ja aiheuttaa myös talouden hidastumista ja taantumaa. Oikeastaan voi sanoa, että meillä ilmeisesti ei enää ole vaihtoehtoa taantumalle, vaan se on meillä edessä lähivuosineljänneksinä ja se koettelee monella tavalla julkista taloutta.

Tätä kun ajattelee, niin ei voi muuta todeta kuin että maan hallitus on varsin huoleton tulevaisuuden suhteen. Nyt, jos koskaan, olisi kannettava vakavaa huolta laajasti kansantaloudesta, julkisesta taloudesta, yritysten tilanteesta ja myös kotitalouksista. Mutta ei tässä lisätalousarviossa eikä hallituksen julkisen talouden suunnitelmassakaan tällaista huolta löydy edes rivien välistä, vaan eletään kuin ennenkin — vielä jopa lisätään kustannuksia ja menoja, joista pitäisi kiireesti jo karsia eli panna hyvin rauhallisesti valtion menot, joista tässä salissa päätetään, tärkeysjärjestykseen, ja karsia sieltä niitä vähemmän tärkeitä, ja panna sillä tavalla osaltaan julkista taloutta kuntoon. Helppoa se ei ole, koska me olemme tottuneet siihen, että vuosikymmenestä toiseen on menoja lisätty, ja odotettu ja nähtykin, että talous kasvaa ja verotulot kasvavat, ja näin on pystytty sitten jotenkuten pärjäämään tässä tilanteessa. Mutta kun katsotaan 14 vuotta taaksepäin tästä päivästä, niin tiedämme, että taloutemme ei ole kovin paljon kasvanut, mutta velkataakka on kasvanut kaikkialla valtavasti ja myös Suomen veroaste on huipputasoa niin, että moni ihminen jo miettii, kannattaako töitä tehdä, kun verottaja vie — niin kuin sosialismissa on tapana — suunnilleen kaiken. Ja tällä hetkellä tietysti nämä välilliset verot, erityisesti energiaverot, ovat se, mikä imee voimaa valtavasti. Eli eurooppalainen tilanne, jossa olemme osana, on huolestuttava, Italia ja muut maat.

Meillä olisi syytä kantaa erityistä huolta tällä hetkellä erityisesti matalapalkkaisissa töissä olevista työtä tekevästä ihmisistä ja myös kyllä keskituloisista perheistä. He joutuvat laskemaan, kannattaako käydä töissä. Niin kuin edustaja Laakso äsken hyvin kertoi, matkakustannukset ja energiakustannukset ja jos siinä on kotitaloudella vielä velkataakka päällä ja lapsia ja muuta, harrastukset ja muut, niin tilanne on kyllä tavattoman hankala ja vaikea, ja silloin sitten näkymät tältä pohjalta näyttävät, että emme ole kyllä kunnossa. [Tuomas Kettunen: Ja se ratkaisu on ansiotuloveron keventäminen!] Asuminen, ruoka ja liikenne ovat äärettömän kalliita menoeriä näille perheille.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Arvoisa puhemies! Maataloudesta täällä on puhuttu jonkin verran. Ministeri Leppä aina puhui tästä kaupan keskusliikkeiden vastuun lisäämisestä, mutta mitään ei tapahtunut, [Ben Zyskowiczin välihuuto] ja vieläkin ministeri Kurviselta ei ole tullut mitään toimenpiteitä maatalouden hyväksi. [Puhemies koputtaa] Edustaja Laukkanen esitti todella mielenkiintoisen mallin, jota hallituksen kannattaisi tarkastella ja ryhtyä toimenpiteisiin [Puhemies: Kiitoksia!] tällä tavalla maatalouden pelastamiseksi. Siinä on kysymys meidän jokapäiväisestä ruoasta. [Sheikki Laakso: Hyvä puhe jälleen kerran! — Tuomas Kettunen: Hyvä puhe, mutta ratkaisuja odotimme!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.02 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies, hyvät kansanedustajat! On aivan hirtittävää, että naapurimaamme Venäjä on rikollisella ja raakalaismaisella tavalla hyökännyt itsenäisen naapurinsa Ukrainan kimppuun, hyökännyt Ukrainan kansaa ja rauhaa vastaan. Tässä sodassa Venäjä syyllistyy jatkuvasti sotarikoksiin. Siviilejä surmataan, ihmisiä raiskataan, ja sodassa kuolee jatkuvasti paljon sotilaita mutta myös paljon siviilejä.

Samanaikaisesti Venäjän johto valehtelee suut silmät täyteen sekä maailmalle että omalle kansalleen, mistä muka on kyse ja mistä muka ei ole kyse. Ukraina on kuulemma natsien vallassa, ja sieltä pitää ukrainalaiset pelastaa, ei ole kuulemma meneillään sota, ukrainalaiset kuulemma pommittavat omia siviilikohteitaan — nämä Venäjän valheet ovat niin naurrettavia, että ne naurattaisivat, ellei koko tämä asia itkettäisi.

Samanaikaisesti Venäjän diktaattori Putin, presidentti Putin, jollain tavoin vertaa itseään Pietari Suureen ja kertoo, että Venäjä välillä heikentyy, mutta sitten, kun se taas vahvistuu, sen pitää ottaa takaisin se, minkä se on menettänyt. Mitäköhän Putinin mielessä Ukrainan jälkeen Venäjän pitäisi ottaa takaisin? Sellaisia alueita, jotka joskus ovat kuuluneet Venäjään tai ainakin Venäjälle, niin kuin autonominen Suomi.

On äärettömän tärkeää meille kaikille, Euroopan tulevaisuudelle ja turvallisuudelle, että Venäjä ei voita tätä sotaansa Ukrainaa vastaan. Tässä on viime kädessä kyse siitä, voidaanko tämän päivän Euroopassa väkisin aseilla, väkivalloin, saavuttaa omia poliittisia tavoitteita, omia imperialistisia tavoitteita. Lopputuloksen pitää olla se, että ei voida, ja tämä tarkoittaa sitä, että Ukrainan on tämä sota voitettava ja Venäjän on vetäydyttävä. En ymmärrä Euroopan suuria maita, kuten Saksaa ja Ranskaa, jotka panttaavat tarpeellisten aseiden antamista Ukrainalle, estävät kokonaan, vähintään hidastelevat. Samanaikaisesti Ranskan presidentti sanoo, että Putinin on saatava säilyttää kasvonsa. Onneksi kukaan ei toisen maailmansodan aikana sanonut, että Hitlerin pitää saada säilyttää kasvonsa.

Totta kai Venäjä on osa Eurooppaa, tärkeä osa Eurooppaa, myös tulevaisuudessa, mutta mieluummin semmoinen Venäjä, joka kunnioittaa kansainvälisiä sopimuksia, joita se on itse solminut, kunnioittaa rauhaa ja kunnioittaa itsenäisten valtioiden koskemattomuutta. Ei sellainen Venäjä, joka on onnistunut väkisin, rikollisesti ja kansainvälisten sopimusten vastaisesti valtaamaan alueita naapureiltaan.

Herra puhemies! Edustaja Kivelä täällä aikaisemmin keskustelussa sanoi, että näyttää siltä, että kokoomus ei hyväksyisi tässä poikkeuksellisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa tuntuja panostuksia Suomen turvallisuuden vahvistamiseen. Edustaja Kivelä ei tainnut olla ihan tosissaan. Totta kai kokoomus hyväksyy, eikä ole epäilystäkään siitä, etteikö kokoomus hyväksyisi. Mutta — ja iso mutta — kun tällä hallituskaudella on tullut vastaan uusia kriisejä, koronapandemia ja nyt Venäjän hyökkäys Ukrainaan, jotka ovat vaatineet

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

huomattavia lisäpanostuksia julkisista varoista, niin kokoomus lähtee siitä, että juuri tällaisessa tilanteessa hallituksen olisi pitänyt kyetä asettamaan asiat tärkeysjärjestykseen ja olisi pitänyt kyetä säästämään jostakin vähemmän tärkeästä. Mutta siihenhän tämä Marinin vasemmistohallitus ei pysty. Mitään tosiasiallisia merkittäviä säästöjä tämä hallitus ei ole pystynyt tekemään, koska jokaisesta säästöstähän joku taho aina pahoittaa mielensä ja se on tälle hallitukselle ylivoimainen tilanne näköjään. Sen lisäksi tarvitaan luonnollisesti vahvoja panostuksia kasvuun ja työllisyyteen, jotka vaativat uudistuksia esimerkiksi työmarkkinoilla ja sosiaaliturvassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

16.07 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Vuoden 2022 toinen lisätalousarvio on pääosin vastaus Ukrainan sodan vaikutuksiin. Lisätalousarvio sisältää mittavia lisäyksiä sotilaalliseen maanpuolustukseen, huoltovarmuuden tukemiseen — pääosin siis maatalouteen — sekä Ukrainalle annettavaan apuun ja maahanmuuttoon. Ukrainasta on paennut Suomeenkin kymmeniätuhansia sodan alta.

Tämä toinen lisätalousarvio lisää määrärahoja nettomääräisesti 2,3 miljardia euroa. Sen lisäksi, että lisätalousarviolla vastataan siis Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan aiheuttamiin määrärahatarpeisiin, sillä lievennetään koronan aiheuttamia haittoja lapsille ja nuorille. On siis tärkeää muistaa tässä kansainvälisesti huolestuttavassa turvallisuustilanteessa, että sen lisäksi koronan kielteiset vaikutukset ovat läsnä oletettavasti vielä pitkään. Siksi olenkin tyytyväinen ja kiitänkin Marinin hallitusta siitä, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rajoitustoimien vaikutusten vähentämiseen on kohdistettu yhteensä 120 miljoonaa euroa.

Tämä lasten ja nuorten paketti muun muassa sisältää vastauksena oppimisvajeeseen 58 miljoonaa esi- ja perusopetukseen. Toiselle asteelle kohdennetaan yhteensä 43 miljoonaa, sekä sitten kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan nuorisotyöhön, harrastamisen Suomen malliin ja Liikkuvaan kouluun yhteensä 14 miljoonaa, ja tämän lisäksi mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen osoitetaan viiden miljoonan euron määräraha. Tämä 120 miljoonaa euroa, eli lasten ja nuorten paketti, on pieni osa tätä lisätalousarviokokonaisuutta, mutta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen kannalta nämä ovat erittäin tärkeitä panostuksia. Näitä panostuksia, jotka koronan vaikutuksia taklaavat, tarvitaan varmasti myöskin jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.09 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Täällä on nyt keskusteltu lisätalousarviosta ja siitä, minkälaisia tukimuotoja ja mihin sitä rahaa käytetään. Siellä on esitetty tukea joukkoliikenteelle.

Arvoisa puhemies! Haluan tulevaa talvea silmällä pitäen nostaa esiin yhden asian, joka itseäni huolestuttaa ja johon tässä olisi pitänyt vaikuttaa samalla, eli polttoaineen hintoihin. Suomessa on noin 130 000 öljylämmitteistä taloa, ja niissä keskivertoperhe kun asuu, niin heillä kuluu sitten öljyä talosta riippuen talvessa 1 000 litraa tai 2 000 litraa, jopa 3 000 litraa. Nyt, kun polttoaineen hinnat ja työssä käyminen ovat näin kalliita, niin se on lähestulkoon tappiollista toimintaa. Jos asuu maaseudulla ja jos on pitkä työmatka, niin polttoainetta kuluu niin paljon, että se työssäkäynti ei ole enää edes kannattavaa. Näitten

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

nousseiden polttoainehintojen ja sitä kautta liikkumiskustannusten takia ihmisillä ei jää en-tiseen tapaan säästöön rahaa, jota he yleensä kesäaikana, matalien lämmityskulujen aika-na, ovat keränneet kassansa, ja sitä myöten varautuneet syksyllä siihen, että he ostavat tu-levan talven polttoaineet, lämmitysöljyn, omaan taloonsa.

Nyt todennäköisesti tulee käymään niin, että näiden kohonneiden matkakulujen ja läm-mityskulujen johdosta tulevana talvena ihmisillä ei ole varattuna talonsa lämmittämisen ölj-yyä. Näissä öljylämmitteisissä taloissa on hyvin usein sitten varalla sähköpatruuna, sähkö-lämmitys, jolla aletaan lämmittämään tätä taloa. Nyt, kun on meillä jo tiedossa, että säh-köstä saattaa olla ensi talvena pulaa, ja mitä todennäköisimmin näin onkin, niin kun ihmi-set sitten aikaisemmin jääneellä öljyllä lämmittävät taloansa pari kuukautta ja sitten siellä napsahtaa sähkölämmitys päälle, niin huomattavasti kasvavat nämä sähkönkulutukset. Jo nyt on ennakoitu ilman tätäkin huomiota, että sähköä joudutaan ehkä säännöstelemään ensi talvena. Tähän teidän olisi pitänyt puuttua. Teidän pitäisi alentaa polttoaineen, lämmitys-öljyn verotusta. Tämä asia olisi tullut huomioida ja ennakoida. Tämä on todellinen huolto-varmuuskysymys ensi talvena. Olisin toivonut, että tässä lisätalousarviossa olisi ollut sel-keät alennukset polttoaineveroihin, koska nykyisten korkeiden polttoaineen hintojen johdosta arvonlisäverokertymä on kuitenkin kasvanut noin 650 miljoonalla eurolla, ja tämän verran olisi ollut syytä tiputtaa näitä polttoaineveroja, että ihmiset pärjäisivät tulevan tal-ven lävitse eikä syntyisi mitään kriisiä siitä, että nyt nämä öljylämmitteiset talot ajautuvat sähkölämmityksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Poikkeuksellisesti lainaan Demokraatti-lehteä. Se uutisoi 25.7.2020 polttoaineveron korotuksesta. Lehden haastatteleman Palkansaajien tutkimuslaitoksen tut-kimusjohtaja Tuomas Kososen mukaan tasa-arvo kaupunkien ja maaseudun välillä oli jo tuolloin vaarassa. Hänen mukaansa polttoaineveron korotus voi tuoda mukanaan myös huonoja puolia eritoten polttoaineen hinnannousun myötä. Kososen mukaan veronkorotus vaikuttaa enemmän polttoaineen hintaan haja-asutusalueilla, mikä johtaa alueelliseen epä-tasa-arvoon. Tämän johdosta olen tänään tehnyt toimenpidealoitteen eräiden nestemäisten polttoaineiden valmisteveron väliaikaiseksi alentamiseksi, ja sen voivat kyllä hallituspuo-lueetkin mielestäni allekirjoittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

16.14 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! On totta, että pandemia ja sota Ukrai-nassa vaativat satsauksia meiltä, ja on äärimmäisen tärkeää muistaa valuuttakriisin opetuk-set aikanaan 90-luvulla. Mitä tapahtui silloin lapsille ja nuorille, kun silloin heihin ei pa-nostettu? Heistä tuli myöhemmin poliisin asiakkaita. Meillä saattaa tässä nyt olla saman-lainen tilanne, kun perheet ovat vaikeuksissa, yrityksiä on kaatunut. Ollaanko me satsattu riittävästi näihin nuoriin? Minulla on kyllä paha aavistus siitä, että me emme ole.

No, me satsaamme kyllä tietysti näihin, jotka tulevat tuolta Ukrainasta, ja näin pitääkin. Tietysti heihin pitää satsata, ei ole ollenkaan kysymys, etteikö pitäisi. Mutta kannattaisi katsoa nyt myöskin niitä perheitä, jotka ovat joutuneet tämän koronapandemian takia ja nyt edelleen nousevien elinkustannusten takia pulaan. Siellä saattaa olla semmoinen kytevä pommi, johonka meidän olisi hyvä puuttua ajoissa. Tähän toivoisin, että mahdollisimman pian hallitus ja edustajat kiinnittäisivät huomiota, että välttyttäisiin, sanotaan, muutaman kymmenen — en sano tuhannen, vaan muutaman kymmenen ihmisen per kaupunki putoa-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

miselta loukkuun, koska ne muutama kymmen ihmistä per kaupunki saattavat aiheuttaa melkoista kulujen lisäystä siinä vaiheessa, kun he joutuvat turvautumaan muihin kuin lailisiin keinoihin saadakseen elantoa.

Sitten täällä on puhuttu paljon siitä, kuinka hallitus on nyt jälleen kerran antanut poliisille ja pelastustoimelle rahaa enemmän kuin koskaan, niin kuin täällä aina paukutellaan, mutta samalla unohdetaan sanoa, että sehän johtuu hintojen noususta. Nämä, jotka nyt on annettu esimerkiksi poliisille, eivät todellisuudessa varmista niitä henkilöresursseja, vaan poliisi joutuu edelleenkin tekemään siellä poliisilaitoksilla niitä sopeuttamistoimia, ja tämä olisi hyvä pitää mielessä, kun täällä henkseleitä paukutetaan. Muuten en halua puuttua siihen velan jatkuvaan ottamiseen, siitä täällä on puhuttu jo riittävästi ja kuuroille korville. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.17 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tänään on käytetty hyviä puheenvuoroja. Totta kai oppositiopuolueitten edustajat myös kritisoiivat, mutta siitä olen tyytyväinen, että myös hyviäkin esityksiä on tullut. Haluan nostaa edustaja Laukkasen esityksen, jossa hän kantaa — niin kuin me kaikki puolueet kannamme — huolta meidän maamme ruokaturvasta. Edustaja Laukkanenhan nosti tällaisen tuottajatuen, joka sitten otettaisiin tuolta tukkuportaan suunnalta. Minun mielestäni hyvin mielenkiintoinen uusi esitys, jota kannattaa kyllä tarkastella.

Edustaja Laukkanen toi omassa puheenvuorossaan esille myös sen, että tämä maa on ajettu tilaan, jossa velkaantuminen vain on jatkuvaa. No, tämä kyllä pitää paikkansa, että useampi hallituskausi on jouduttu ottamaan velkaa. Siitä olen tyytyväinen, että viime hallituskaudella Sipilän hallitus sai velkaa kurottua umpeen ja tilanne oli jopa niin, että velkoja saatiin vähän maksettua takaisin. Mutta niin kuin edustaja Eskelinen totesi hyvin omassa puheenvuorossaan, tämä tausta on unohtunut, miksi viime vuosina on jouduttu ottamaan vähän enemmänkin velkaa. Se johtuu koronatilanteesta ja siitä, että tämän maailmanlaajuisen pandemian jälkeen vielä alkoi Ukrainan sota, minkä Venäjä aloitti silmittömästi.

Tämän takiahan tämäkin lisätalousarvio, mikä on mittaluokaltaan aika laaja, on hyvä. Kritisointia on käyty opposition suunnalta siitä, onko reagoitu tarpeeksi nopeasti. Mutta niin kuin valiokuntakin on todennut, on perusteltua, että nopeasti tässä muuttuneessa tilanteessa hallitus on pystynyt tähän turvallisuusympäristöön puuttumaan asianmukaisesti ja esittänyt välittömiä toimenpiteitä taloudelliselta suunnalta, kuinka meidän puolustuskykyä vahvistetaan.

Siitä olen hyvin tyytyväinen, että mittava summa löytyy tuonne Puolustusvoimien toimintamenojen suuntaan, mutta sitten myös materiaalihankintoihin. Materiaalihankintoihin 490 miljoonaa tällä lisätalousarvioesityksellä. Eritoten mikä on hyvin perusteltua ja mistä olen hyvin tyytyväinen, on se, että vapaaehtoiseen maanpuolustukseenkin löytyi tällä lisätalousarviolla kolme miljoonaa euroa. No, myös Rajavartiolaitoksen resurssit, ja myös poliisin, suojelupoliisin ja Häätakeskuslaitoksen toimintaan on löytynyt taloudellisia lisäyksiä.

Niin kuin tässä puheenvuoroissa on tullut ilmi, tässä maassa on todella korkeat polttoainneiden hinnat, ja kyllä toivoisi, että tähän syksyn aikana löydetään nopeasti ratkaisuja. Ei

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

meistä kukaan toivo, että tämä maa pysähtyy, jos polttoaineiden hinnat menevät liian korkeiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.20 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme valtion toista lisätalousarviota, joka on itse asiassa ilman yllätyksiä jatkuvaa velanottoa, kuten aikaisemminkin. Nettovelanotto kasvaa 8,9 miljardia vuodelle 2022, ja tämän lisätalousarvion tuoma lisä on 1,3 miljardia. Julkisen talouden suunnitelman mukaan valtio velkaantuu lähes seitsemän miljardia joka vuosi vuoteen 2026 saakka. Ymmärretään toki tämä turvallisuustilanne ja sen aiheuttamat lisätarpeet, mutta kehysriihessä hallitus on päättänyt poikkeuslausekkeesta, jonka perusteella muuttuneen turvallisuustilanteen johdosta välttämättömät menot siirretään kehysten ulkopuolelle. Tämä on ymmärrettävää, ja kaikki tämän ymmärtävät. Suomen turvallisuuden tulee mennä ensin. Mutta nyt kehysten ulkopuolelle on siirretty myös sellaisia menoja, jotka eivät sinne millään muotoa kuulu, jotka eivät liity turvallisuuteen. Esimerkiksi hallituksen ministerityöryhmä on päättänyt muun muassa tuista kosteikkoviljelyyn, jotka sisältävät osmankämin ja karpalon istuttamista. Mikä merkitys tällä on turvallisuuden kannalta?

Hallituksen pitäisi ilman muuta siirtää nyt kehyksen sisälle kaikki ne menot, jotka eivät selkeästi liity turvallisuuteen, ja aikaisemmin oli myöskin sama koronatoimien osalta. Kokoomus haluaa varmistaa Suomen turvallisuutta eikä vastusta turvallisuuteen liittyviä lisäysmenoja. Nekin pitää tietenkin järkevällä tavalla kohdentaa ja seurata niitten käyttöä.

Kokoomus on jättänyt vastalauseen, ja täällä on useita vastalauseen lausumia, joissa edellytetään muun muassa sitä, että menoja laitetaan tärkeysjärjestykseen, ja myös nämä niin sanotut vihreän siirtymän määrärahat tulee rahoittaa kehysten sisältä. Kokoomus haluaa myös, että ihmiset Suomessa pystyvät elämään tässä hankalassa inflaatiovaiheessakin. Polttoainekulut ovat nousseet korkeiksi, samoin lämmityskulut — verotukseen on välttämätöntä tehdä kevennyksiä.

Samoin terapiatakuu: Ihmisten mielenterveys on koetuksella, erityisesti lasten ja nuorten. Se olisi vain 35 miljoonaa, mutta sille tässä kokonaisuudessa ei rahoitusta löydy. Tästä on meiltä tulossa lausumaehdotus, ja toivottavasti suurin osa täällä salissa voisi terapiatakuun kannalla kuitenkin olla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.23 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme eduskunnassa lisätalousarviota, ja totta kai — niin kuin perussuomalaiset on muistuttaneet koko ajan siitä asiasta — tärkeysjärjestys on hirveän tärkeä. Ja kyllähän nimenomaan varsinkin näissä asioissa on niin, että tällä hetkellä maailman tilanne on se, että ruoka, lämpö, turvallisuus ja totta kai työtkin ovat semmoisia asioita, että ne on tärkeätä pitää kunnossa ja huomioida.

Toki olisin toivonut, että tässä lisätalousarviossa olisi huomioitu polttoaineasiat, ja näissä verotuksen keventäminen olisi äärettömän tärkeätä. Nythän tahtoo olla sillä tavalla, että esimerkiksi Saksa on ihan reilusti alentanut polttoaineveroja, ja se näkyy myös ihmisten kukkaroissa. Suomi ei ole tähän lähtenyt mukaan. Miksi ei ole lähtenyt? Se unohtui nyt tässä lisätalousarviosta. Se on harmillista, että hallitus sen unohti.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Jos yrittäjiä kuuntelee, niin monet yrittäjät ovat sanoneet, että ei kannata enää kohta yrittää, ei ole motivaatiota yrittää. No, sehän on aika paha juttu, jos alkaa semmoinen viesti kuulua sieltä kentältä. Samoin maatalouspuolelta hyvin monet maatalousyrittäjät ovat sanoneet, että ei kannata viljellä. No, meiltähän loppuu kohta suomalainen ruoka. On hyvin monta asiaa, mitkä ovat nousseet sillä tavalla esille.

Ja jos ihan miettii tavallista työntekijää, niin aika moni sanoo, että ei kohta ole varaa käydä töissä. Tämähän nyt kuulostaa aivan huimalta, että siihen ei ole puututtu. Auto on kuitenkin suomalaisella oltava, jos meinaa töissä käydä. Se ei ole mikään hupailuväline, vaan se on ihan välttämättömyys. Totta kai niihin autoilun kuluihin pitää silloin puuttua ja nähdä se tärkeysjärjestys.

Elikkä ehdottomasti tässä olisi kannattanut huomioida enemmän polttoaineverotusta. Se on nimittäin tämän päivän juttu, millä Suomi vähän vahvemmin lähtee eteenpäin. Nyt tällä hetkellä tarvitaan vahvaa Suomea ja sitä, että panostetaan suomalaisiin ja nimenomaan Suomen kilpailukykyyn. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.25 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Pakko puuttua tähän polttoainekeskusteluun. On aivan selvää, että onhan se korkealla tasolla, mutta kun väitetään, että hallitus ei ole mitään tehnyt: Aiemmin tehtiin jo työmatkavähennysten nosto, sitten on jakeluvelvoite, joka on nyt sitten yritysten logistiikkatuki, ja ammattidieselin osalta on myös tällä hetkellä valmistelu käynnissä. Se on selvä, niin kuin tuossa aiemmassa puheenvuorossa sainoin: Kyllähän pääpaino budjettiriihessä pitää nyt olla sitten pieni- ja keskituloisten ostovoiman tukemisessa, työssäkäynnin tukemisessa ja liikkumisen tukemisessa erityisesti niillä alueilla, missä ei tätä julkista joukkoliikennettä ole.

Suurin syyhän polttoaineen hinnan jatkuvaan nousuun on siis tämä geopolitiittinen tilanne — Ukrainan sota ja pakotteet — ja näitä taustavaikuttajia on merkittävä määrä, mihin meillä ei ole mahdollisuus sitten puuttua. Täällä on yleisellä tasolla puhuttu hallituksen polttoaineen korotuksista ja viitattu 2020 korotuksiin. Tarkistin: bensiinin osalta se oli 6,71 senttiä ja dieselin 6,46 senttiä. Ei varmaan poikkea aiempien hallitusten polttoaineverotuksen tarkistuksesta. Aivan yleisellä tasolla puhuttu, että tässä on huikeita korotuksia tehty. Pitää muistaa sitten, mikä se aito totuus tässä on.

No, sitten tähän energiakeskusteluun myös, riittääkö sähkö vai ei. Itse en usko, että semmoiseen tilanteeseen tullaan, ja tietysti harmittaa tuo Olkiluodon tuotannon siirtyminen, että täyden kapasiteetin käyttöönotto siirtyy sinne loppuvuoteen. Mutta öljylämmitystaloihin on viitattu, ja vähän hallitusta siitäkin moitittu, mutta meillä on se useamman tuhannen euron tuki näihin remontteihin, ja kun siihen lisätään sitten kotitalousvähennys vielä lisäksi — olen parinkin remontin tehneen kanssa jutellut, ja ovat varsin tyytyväisiä. Yli 50 prosenttia tukea saivat tähän öljyremonttiin, yli 50 prosenttia. Ja sehän näkyy nyt tuolla sitten, että noin 40 miljoonaa lisätään näihin remontteihin lisää rahaa. Hyvä näin. Varmaan kaikkien... Ja monella ne laitteet ovat jo sen ikäisiä, että joka tapauksessa se remontti olisi ollut edessä, ja tämä on helpottanut kyllä montaa kotitaloutta sitten toteuttamaan näitä remontteja. Mutta on tietysti talouksia, jotka ei näilläkään tuilla pysty tekemään, ja jotakinhan siihen pitäisi pystyä tekemään myös sitten erityisesti näitten pienituloisten osalta, niin kuin totesin jo aiemmin.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

16.28 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämän päivän keskustelussa vuoden toisesta lisätalousarviosta on muutamissa puheenvuoroissa kiinnitetty aivan aiheellisesti huomiota valtion jatkuvan velkaantumisen ja toisaalta korkojen nopean nousun yhdistelmästä syntyvään valtion korkomenojen kasvuun, ja tähän asiaan on tosiaankin syytä suhtautua täällä eduskunnassa hyvin suurella varovaisuudella.

Arvoisa puhemies! Kun tästä toisesta lisätalousarviosta käytiin toukokuun lopussa lähetekeskustelua, olivat valtion viiden ja kymmenen vuoden viitelainojen korot nousseet siinä vaiheessa vuodenvaihteen nollatilanteesta noin 1—1,5 prosenttiin, ja asia herätti keskustelua myös täällä eduskunnan lähetekeskustelussa. No, nyt vajaata kuukautta myöhemmin molemmat näistä mainituista koroista ovat nousseet edelleen noin puolen prosenttiyksikön verran, ja ne kävivät ennen juhannusta vielä selvästi korkeammallakin tasolla — maksimia tuskin on tältä osin vielä likimainkaan saavutettu. Uusia valtionlainoja otettaessa ja vanhojen, halpakorkoisten lainojen hiljalleen erääntyessä nousevat korkomenot nopeasti useilla sadoilla miljoonilla euroilla, mikä rajoittaa julkisen talouden tulevaa liikkumavaraa entisestään.

Arvoisa puhemies! Monet tämän toisen lisätalousarvion menolisäyksistä ovat sinänsä tarpeellisia. Esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvää lisärahoitusta on kannatettu yli puoluerajojen, mutta sen sijaan säästökohteita Marinin hallitus ei näytä löytävän oikein millään keinolla. Todettakoon tässä, että perussuomalaiset ovat tarjonneet koko hallituskauden ajan listan mahdollisista säästökohteista hallitukselle, mutta ehdottamiamme toimenpiteitä ei ole otettu käyttöön — nyt alkaisi olla viimein sen aika.

Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi toi aiemmin tänään ansiokkaassa puheenvuorossaan esille huolen pieni- ja keskituloisten, työssäkäyvien suomalaisten pärjäämisestä, ja heidän asemansa on tosiaankin tukala sekä juuri nyt hintojen nopean nousun myötä että myös tulevaisuudessa valtionvelkaa maksettaessa. Tämän lisäbudjetin toteutumisen myötä valtio velkaantuisi tänä vuonna yhteensä noin 8,9 miljardia euroa, ja jokaista työssäkäyvää suomalaista kohti se on jo noin 300 euroa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni meillä ei ole kansakuntana lainkaan varaa tällaiseen velkaantumiseen jatkossa. Valitettavasti ongelman korjaaminen jää seuraavan hallituksen tehtäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.32 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Haluan vielä jatkaa tähän huoltovarmuuteen ja energiapolitiittiseen keskusteluun. Totta kai on hyvä, että tässä lisätalousarviossa huoltovarmuutta tukevia toimenpiteitä nyt vahvistetaan taloudellisin panostuksin, nimittäin 293 miljoonan lisäys esitetään tähän rahoitukseen. Ja suurin osa tästä rahoituksesta tulee kohdistumaan maatalouden suuntaan, mutta myös lisäresursseja nyt osoitetaan perusväylänpitoon, mistä edustaja Pirttilahti ansiokkaasti omassa puheenvuorossa toi esille, 40 miljoonaa euroa. Se on hyvä, mutta sitten myös vielä yksityisteiden valtionavustuksiin esitetään lisärahoitusta 10 miljoonaa euroa. Tällä pidetään huoli, että ne syrjäseutujen hiekkatiet pysyvät kunnossa, ja muun muassa energiapuun toimitusketjut paranevat tätä myötä ja puun saatavuus tullaan varmistamaan. Tämä on todella arvokas asia maaseudulle.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Mutta, puhemies, nyt siihen energiapolitiikkaan. Minun mielestäni, kun tämä Venäjän aloittamaa brutaali sota Ukrainaa kohtaan alkoi, se kyllä kiihdytti sinivalkoista siirtymää: Sitä, että pääsemme tästä venäläisestä fossiilisesta polttoaineesta eroon ja se korvataan suomalaisilla uusiutuvilla kotimaisilla tuotteilla — tämä on parasta sinivalkoista siirtymää, mitä me voidaan tehdä. Tämä on sitten myös huomioitu hallituksen suunnalta niin, että tähän energiaomavaraisuutta koskevaan kokonaisuuteen tulee sitten 175 miljoonaa euroa lisärahoitusta ja tästä se 125 miljoonaa euroa osoitetaan sitten energiatuen myöntämismahdollisuuden lisäämiseen — josta haluan nostaa kaksi hyvin tärkeää asiaa, tulevaisuuden asiaa, eli vetyhankkeet ja akkustrategian mukaiset investoinnit, ja näitä tähän maahan on jo tehty. Toivon ja tiedän, että nämä tulevat lisääntymään, kun hallitus on näihin lisärahoitusta antanut tällä lisätalousarvioesityksellä.

No, öljylämmityksestä on puhuttu. Edustaja Mäenpää totesi, että 130 000 kotitaloutta lämpiää tällä hetkellä tässä maassa öljyllä. Siihen olen tyytyväinen, että tähän öljylämmityksestä luopumiseen nyt ehdotetaan lisärahoitusta, ja tähän on ollut hyvin suositusta, kun valtio on tukenut öljylämmityksestä luopumista, ja varmasti tämä tulee myös lisääntymään jatkossa. Siihen olen tyytyväinen, että suomalaisia tässä valtion toimesta sitten autetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.35 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä monet perussuomalaiset ovat nostaneet esille huolen velkaantumisesta, ja samoin myös viimeksi edustaja Savio oli huolissaan tästä velkaantumisesta, ja onkin aihetta olla huolissaan.

Täältä hallituspuolelta äsken nostettiin esille tämä polttoaineiden hintakysymys ja jakeluvaihtoehto ja tämä tämmöinen tuki, mikä näihin polttoainejuttuihin liittyy. Jakeluvaihtoiteesta kerrottiin, että tätä ollaan alentamassa, mutta on siinä myös semmoinen pointti, että kun sitä nyt alennetaan, niin aika harva on siihen perehtynyt, mitä siinä jatkossa tapahtuu. Sitten moni yrittäjä ja moni autoilija yllättyikin siellä, että se tavallaan tulee kahta kauheammaksi sitten myöhemmin, että se tavallaan nousee sitten — että mennäänkö siinä ojusta allikkoon, jos semmoinen siihen on tulossa.

Ja tämä polttoainetuki, mikä nyt on tulossa myös, siinä on totta kai hyvääkin, mutta on siinä vähän huonoakin. Sehän on kovin lyhytaikainen: Helmi—, maaliskuun—, huhtikuun—, ja siinä jäi jo toukokuun poikkeus, eli monen yrittäjän on sitten toukokuulla jo tarvinnut ostaa enemmän polttoainetta. Tämmöistä palautetta on tullut ja myös sitä, että se maksu tulee vasta niin myöhään ja se on hyvin rajaavaa. Siihen eivät kaikki yrittäjät pääse mukaan, mikä on todella huono asia, eli niihin asioihin kannattaisi vielä enemmän kiinnittää huomiota.

Myös tämä polttoaineen hinta kun nousi esille, niin haluaisin kyllä mielelläni hallitukselta vastauksen, että minkä takia Suomessa on sitten Euroopan ja EU:n kalleinta polttoainetta ja kalleinta bensaa? Minkä takia, miksi se on näin? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.36 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä sanomatta selvää, että tämä hallituksen velkaantuminen ja rahan jakaminen ovat sitä luokkaa, että seuraavan hallituksen ei ole mitään mahdollisuutta lähteä talouspolitiittiseen, tiukempaan linjaan, niin että me

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tämä velkaantuminen saataisiin käännettyä — koska oikeasti tämän hallituksen aikana on niin paljon porukalle jaettu rahaa, että kansamme ei tulisi hyväksymään sitä linjausta, mikä pitäisi kokonaisuudessaan tehdä, että me saataisiin käännettyä tämä velkasektori toiselle linjalle. Ehkä sitten sitä seuraavalla olisi jo jonkunäköisiä mahdollisuuksia, mutta tietysti ongelma on se, että taantuma tässä on joka tapauksessa tulossa, ja entisetkin Suomen pk-sektorin yritykset ovat mukana tällä hetkellä aika pitkälti osin velkavankeuteen liittyvissä olosuhteissa, kun joutuvat räpistelemään tässä mukana ihan vain sen takia, koska oma omaisuus on niitten koko yritysten lainojen vakuutena ja ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin rämpiä mukana.

Lopuksi tässä on pakko mainita, että edustaja Kettunen kyllä huomattavasti tulee tuota viherpunaista pesemään sinivalkoiseksi, vaikka totuudessa se siirtymä ei tule olemaan Suomelle mikään lottovoitto vaan todennäköisesti tuhoaa entisestään Suomen hyvinvoinnin, mutta sen takia se onkin viherpunaista siirtymää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.38 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta, että usko kokoomuksen logiikkaan ja velkakeskusteluun on aika lailla pohjaton epäilyksen kaivos, sillä kyllä kun me korona-ajan yrityksiä koetettiin pitää hengissä, kuten Laakso toi sen esille, että rahaa jaettiin — kyllä, sitä jaettiin — samaan aikaan kokoomus sanoi vielä, että ehkä oikeasuuntaisia mutta täysin liian pieniä, enemmän olisi pitänyt satsata. Samaan aikaan kokoomukselta kysyttiin, mistä leikataan. Syvä hiljaisuus salissa. Sanottiin, että vaihtoehtobudjetissa on niitä, mutta siinä tilanteessa, missä me oltiin, näen noiden olleen suomalaisten yrittäjien ja työntekijöiden kannalta aivan oikeita toimenpiteitä.

Tässäkin lisäbudjetissa koetetaan vielä koronan jälkeistä korjata. Hyvä, että meillä on Suomen malli, Liikkuva koulu, johonka tulee seitsemän miljoonaa, jotta me pystytään lasten hyvinvoinnista ja liikunnan harrastuksen lisäämisestä huolehtimaan koronan jälkeen, ja siellä on muutakin huomioitu.

Vihreän siirtymän osalta omana toiveenani kyllä on se, että meillä hallitus tarkkaan katsoisi, mihinkä raha laitetaan niin, että meillä mahdollistetaan uusien työpaikkojen synty. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Eli luodaan sellaista teknologista uutta osaamista, jolla on vientimahdollisuuksia. Investoinnit johonkin yksittäiseen vihreää siirtymää edistävään, vaikkapa teollisuuslaitokseen, tuovat sen investointiajaksi rakennusvaiheessa kyllä monille töitä, mutta niin kuin me tiedämme: Rakennusalalla meillä kuitenkin sitten on paljon puutetta kotimaisista rakentajista eikä niitä työllisyysmahdollisuuksia tule. Eli sellaiset terveiset täältä vasemmalta hallitukselle, että nyt pitää julkisten referenssien kautta rakentaa uutta tuotepotentiaalia, jotta meillä julkinen puoli, sektori, ottaa uusia tuotantovälineitä ja edistäviä asioita käyttöön, joista tulee myyntituote. Ilman referenssiä meidän on hirveän vaikeaa tehdä vientiponnistuksia niin, että meillä todellakin syntyy täällä olevaa työllisyyttä eikä vain täällä tehtyjä investointeja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.41 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Eräät puhuvat vihreästä siirtymästä, viime kaudella puhuttiin biotaloudesta, ja minä puhun myös sinivalkoisesta

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

siirtymästä. Elikkä suomalaisilla innovaatioilla, suomalaisella teollisuudella me siirrymme yhteiskuntana koko ajan fossiilitaloudesta kohti biotaloutta, ja se on vääjäämätön kehityssuunta, jota ei edes oppositiopuolue perussuomalaiset pysty enää jarruttamaan. Näin vain tulee tapahtumaan, ja näin vain se tulee etenemään. Se on sinivalkoista siirtymää, kun me taklaamme kaikkia fossiilipolttoaineita, varsinkin jos ne tulevat vielä Venäjän suunnalta ja niillä pönkitetään vaikka sotakassaa.

Mutta, puhemies, niin kuin edustaja Myllykoski tuossa ansiokkaassa puheenvuorossaan toi uudet innovaatiot esille, ja niin kuin minä tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani jo toin esille sen, kuinka tässä lisätalousarviossa 125 miljoonaa euroa osoitetaan energiatuen myöntämisvaltuuden lisäämiseen ja se suunnataan muun muassa vetyhankkeisiin ja akustrategian mukaisiin investointeihin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, huomasitteko hyviä uutisia Kemlin suunnalta? Sieltähän tuli aikaisemmin vähän ikävämpiä uutisia, kun paperitehdas meni kiinni, mutta nyt huomasitteko, kuinka sinivalkoisella siirtymällä, uusilla innovaatioilla, sinne syntyy yli 200 uutta työpaikkaa biotalouden osaamisalueelle. Siellä aletaan tekemään uusiutuvista raaka-aineista vaatteita, ja isoja globaaleja maailman jättivaateyhtiöitä on mukana tässä investoinnissa. He oikein ilolla ovat tuoneet esille, kuinka suomalaisella osaamisella, innovaatioilla ja ennen kaikkea politiikalla luodaan mahdollisuuksia luoda uusia työpaikkoja. Tästä kyllä Kemlin suunnalla iloitaan, mutta tästä kyllä tulisi iloita tässä salissa yli hallitusoppositio-rajojen, ja ennen kaikkea tulisi saada tästä myös semmoista uutta intoa siihen, että saataisiin lisää tällaisia uusia tehdasinvestointeja ja innovaatioita. Niitä on tulossa, kun me pidämme tällaisilla hyvillä päätöksillä huolta siitä, että kehitys kehittyy ja työpaikkoja tulee lisää tähän maahan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.44 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettuselle voin todeta, että kyllä me iloitsemme siitä, mitä Kemissä tapahtuu, ja kaikesta siitä, miten Suomessa saadaan uusia investointeja. [Tuomas Kettunen: Sinivalkoista siirtymää!] — On aika mielenkiintoista muuten se, että nämä metsäteollisuuden investoinnit tekee se metsäyhtiö, jonka taustalla omistajina ovat suomalaiset metsänomistajat, mutta kun katsotaan sitten näitä pörssiyhtiöitä, jotka ovat metsäyhtiöitä, niin niitten investoinnit menevät, edustaja Kettunen, Rotterdamiin ja muualle Eurooppaan, ei Suomeen. Mistähän syystä näin tapahtuu? [Tuomas Kettunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Siis on kiitos annettava suomalaisille metsänomistajille, joita kuitenkin sitten EU pyrkii koko ajan rankaisemaan. Tulee ennaltamisasetuksia, ja tulee kaikenlaisia rajoituksia, ja hallitus kumartaa aina, kun komission varapuheenjohtaja Timmermans keksii jonkun suomalaisen maatalouden tai metsätalouden ahdistamishankkeen — hallitus kumartaa [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] ja antaa mennä. Tämä on sitä, mikä suorastaan uhkaa. Tämä on sitä myrkynvihreää siirtymää, joka tuhoaa. Se on myrkky, joka on vahingollista suomalaiselle maa- ja metsätaloudelle, ja tätä me perussuomalaiset emme missään tapauksessa halua emmekä tue. Valitettavasti hallitus on tässä ollut erittäin lepsu, ja olemme saaneet ja saamassa näitä rasitteita koko ajan.

Maatalouden osalta vihreä siirtymä merkitsee aina vain ahtaampaa määräysviidakkoa ja vaikeuksien kasvua, jotka uhkaavat ihan meidän perusruoantuotantoa ja maaseudun elävä-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

nä pysymistä ja viljelijöiden taloudellista elinkelpoisuutta. Kun EU:hun liitettiin, niin meillä oli 110 000 maatilaa. Nyt meillä on suurin piirtein 40 000 ja tuhannen vauhtia alenee, ehkä tällä hetkellä jopa enemmänkin. Tulee tai on tullut jo näitä suuria teollisuustyyppisiä tiloja, jotka ovat sitten äärimmäisen haavoittuvia esimerkiksi lannoitteiden ja energian kustannusten nousulle ja korkojen nousuille. Hallitus ei ole missään tapauksessa riittävästi tehnyt toimenpiteitä tälle, että suomalainen maatalous ja suomalainen puhdas ruoka turvataisiin Suomen kansalle. Sitä me vaadimme. — Arvoisa edustaja Kettunen, paneutukaa tähän.

Arvoisa puhemies! Täällä on tästä velasta paljon puhuttu, ja tiedämme, että valtionvelka on vuodesta 2010 kaksinkertaistunut. Kotitalouksien velasta: Muistan oikein hyvin, että kun Matti Vanhasen ensimmäinen hallitus aloitti 19 vuotta sitten kesällä 2003, niin Suomen kotitalouksien velkaantumisaste oli 73 prosenttia. Nyt se on kaksi kertaa suurempi, jopa ylikin, taitaa olla 140 prosentin luokkaa. Nämä velat ovat valtaosin nuorilla perheillä, jotka ovat perustaneet perheen, hankkineet kodin, auton, muut tarpeet. Heillä on siis suuri velka kaikkien näiden kustannusten lisäksi, mitkä nyt ovat räjähdysmäisesti nousseet. Tämä on se vakava uhakuva, johon hallituksen pitäisi paneutua.

Ennustan, että jo ensi talvena esimerkiksi asumistukimenot räjähtävät käsiin, kun perheiden tulot eivät riitä asumismenoihin. Kokoomus on ajanut tätä asumistuen leikkausta sitä kautta, että otettaisiin käyttöön jälleen se perusomavastuu, joka ennen oli seitsemän prosenttia. Minä en tiedä — edustaja Zyskowiec on siinä hyvä asiantuntija, mikä on kokoomuksen malli tänä päivänä. Se olisi minun mielestäni aika karmea tilanne, jos nyt pantaisiin asumistukeen raju leikkaus. Asumistukimenot ovat kyllä kasvaneet aivan hirvittävää vauhtia valtiolle: 2,5 miljardia, kun otetaan eläkeläisten asumistuki mukaan. Tämä on huolestuttavaa.

Tästä työllisyysasteesta täällä on jonkin verran puhuttu. Nyt kyllä valitettavasti on tosiaasia sekin, että aika paljon työllisyysasteen nousussa on sitä kautta parannusta tapahtunut, että osa-aikatyö, joilla ei tule toimeen, on lisääntyvässä määrin, ja se ei ole kestävä. Se ei ole näille työssä oleville eikä yhteiskunnalle kestävä. Monelle osa-aikatyö sopii, mutta ei se ole ratkaisu niihin ongelmiin, mitä kotitalouksilla on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.49 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Otin tämän puheenvuoron vastatakseni edustaja Myllykoskelle, joka täällä kritisoi sitä, että kokoomus ei ole esittänyt vaihtoehtoa sille, mistä rahoitetaan, mistä leikataan, mutta ollaan kritisoitu sitä valtion merkittävää velanottoa.

Sanoisin tässä edustaja Myllykoskelle, että kannattaisi tutustua kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin. Kokoomus on johdonmukaisesti esittänyt vaihtoehtobudjeteissaan, että hallituksen politiikalle on vastuullinen vaihtoehto, joka turvaa polun kohti kriisinkestävää taloutta. Kokoomuksen vaihtoehdossa tehdään selkeitä valintoja, joiden seurauksena menotaso laskee noin kahdella miljardilla eurolla, ansiotuloverotus kevenee lähes miljardilla eurolla ja julkisen talouden velkaantuminen vähenee noin puolellatoista miljardilla eurolla. Valintoja tekemällä kyetään uskottavasti panostamaan esimerkiksi tki-toimintaan, kaikkiin koulutusasteisiin, ja rahoittamaan ostovoimaa sekä kasvua vahvistavia veronkevenyksiä.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Eli kyllä, me olemme esittäneet vaihtoehtoja. Se vaatii myös valintoja, se vaatii päätöksiä, ja sitä päätöksentekoa toivotaan myös hallitukselta löytyvän. Mutta siihen he tällä hetkellä eivät ole pystyneet, vaan kaikki asiat hoidetaan vaan lisävelanotolla, josta valitettavasti meidän jälkipolvet, meidän lapset ja lapsenlapset, joutuvat vastuun kantamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.51 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vastata edustaja Kankaanniemielle, [Toimi Kankaanniemi: Kiitos!] kun hän pohti tuossa omassa puheenvuorossaan, kuinka ja tuleeko hallitus pitämään suomalaisen maatalouden, suomalaisen viljelijän, puolta ja etsimään ratkaisua tähän akuuttiin kannattavuuskriisiin. Vastaan edustaja Kankaanniemielle, että pitää huolta ja etsii koko ajan ratkaisuja. Tässä lisätalousarviossakin on kohdennettu pelkästään huoltovarmuutta tukeviin toimenpiteisiin ja vahvistamiseen 293 miljoonaa euroa, josta suurin osa tullaan kohdentamaan maatalouden suuntaan.

Edustaja Laukkanen käytti ansiokkaassa puheenvuorossaan hyvän ehdotuksen sen suhteen, pitäisikö tuottajatukea lähteä etsimään tuolta tukkuportaan suunnalta. Tämä on hyvin mielenkiintoinen, hyvä esitys. Ja tässä samassa yhteydessä kyllä haluan muistuttaa siitä, että kyllä kaupan kanssa edelleenkin tulee käydä neuvotteluja ja etsiä mahdollisuuksia niin, että sieltä kaupan tuloksesta saadaan sitten kohdennettua myös tuloja tuonne alkutuottajan suuntaan. Ja tämä hallitushan on laittanut pystyyn parlamentaarisen työryhmän, joka lähtee myös etsimään ratkaisuja meidän ruokahuollon turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Puhemies! Energiasta on paljon puhuttu — myös siitä, kuinka tukea. Varsinkin edustaja Laakson puheenvuorossa se keskustelu meni enemmän julkisen liikenteen tukemiseen, mutta täytyy kyllä muistaa, että näillä lisätalousarvioesityksillä kohdennetaan paitsi hankintatukea sähköautojen suuntaan myös tukea etanoli- ja kaasukonvertiomahdollisuuksiin, ja myös kaasukäyttöisille pakettiautoille tulee hankintatukeen vähän lisärahoitusta. Ja nämähän tulevat olemaan vaihtoehtoja.

Siitä täytyy myös muistuttaa, että polttomoottoriajoneuvot eivät tule poistumaan. Kun aina tästä sähköistämisestä ja sähköautoista puhutaan, niin sähköautot tulevat lisääntymään, mutta polttomoottoriajoneuvot tulevat myös jatkamaan kulkuaan. Mutta siihen olen kyllä tyytyväinen, että nämä kaasuautoja tulevat lisääntymään, ja tukea löytyy myös siihen, että näitä polttomoottoriautoja siirretään myös kaasukonversiotuella kaasukäyttöiseksi autoiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowiec, olkaa hyvä.

16.53 Ben Zyskowiec kok: Kiitos, herra puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron vielä kommentoidakseni edustaja Kankaanniemen viimeisintä puheenvuoroa. Hän puhui asumistukeen liittyvästä omavastuusta.

Kokoomus on todellakin esittänyt toimeentulotukeen asumismenojen omavastuuta, ja tämän esityksen ajatuksena on se, että asumismenojen ei tulisi kenenkään kohdalla olla sataprosenttisesti yhteiskunnan piikissä — veronmaksajien piikissä — kuten tällä hetkellä osalla kansalaisistamme on, koska kun asumismenot ovat sataprosenttisesti veronmaksajien piikissä, niin mikä on tällaisen vuokra-asujan intressi esimerkiksi tinkiä vuokraa pienemmäksi tai muuttaa halvempaan asuntoon.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Mutta edustaja Kankaanniemi on oikeassa. Olemme myös esittäneet asumistukeen tuntuvaa säästöä. Jos ajattelee tämän päivän markkinatilannetta esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, missä on vähän niin kuin vuokralaisen markkinat pitkältä aikaa, niin asumistuen säästöt kohdistuisivat vuokra-asukkaiden lisäksi tuntuvasti myös vuokranantajiin eli johdaisivat koko yleisen vuokratason alentumiseen, ja se olisi hyvä ja kannatettava tavoite. Eli tämän päivän asumistuella me pönkitämme korkeaa vuokratasoa ja vaikeutamme täten niin asumistuen varassa kuin omalla rahallaan vuokralla asuvien ihmisten tilannetta.

Asumistukeen käytetään vuosittain yli 2 000 miljoonaa euroa. Hallitus ei ole löytänyt sieltä sentinkään säästömahdollisuutta. Hallitus ei ole löytänyt säästömahdollisuutta edes siitä epäonnistuneesta uudistuksesta, jonka Sipilän hallitus viime vaalikaudella teki, kun se siirsi opiskelijat opintotuen asumislisän piiristä yleisen asumistuen piiriin. Tämä Sipilän hallituksen uudistus nimittäin tarkoitti sitä, että opiskelijoiden ei kannata enää asua siellä opiskelija-asuntosäätiöiden asunnoissa ja soluasunnoissa vaan kannattaa siellä kaupunkien keskustoissa kilpailla muiden vuokralaisten kanssa vuokra-asunnoista. Silloin uudistuksen hintalapuksi arvioitiin muutama kymmenen miljoonaa, mutta todellinen hintalappu on lähempänä 200 miljoonaa. Tästä myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on kirjoittanut. Mutta eihän sitäkään tehtyä muutosta voi nykyhallitus tietystikään muuttaa, koska opiskelijajohtajat ja opiskelijat eivät siitä tykkäisi.

Edustaja Myllykoskelle sanon vain sen, että joka toisessa hallitusryhmien puheenvuorossa kokoomusta moititaan siitä, että me emme esitä säästöjä, ja joka toisessa siitä, että meidän esittämät säästöt ovat aivan kauheita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.56 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski otti aika hyvin esiin sen, miten kokoomus usein pelailee kahteen maaliin — omia maaleja ei tehdä, mutta kahteen maaliin joka tapauksessa. Aika usein kokoomus esittää päinvastaisia linjoja kuukauden tai kahden päästä siitä, kun on ensimmäisen kerran se esitetty, ja ei se ihme ole, että välillä tulee vähän sekaannusta siihen, ollaanko esitetty ja mitä on esitetty.

Edustaja Kettuselle tarvitsee kertoa tiedoksi, että jollei ole perehtynyt niihin, niin ovat hienoja nämä Kemin hankkeet ja tällaiset. Näitä tarvitsisi vain jumalattomasti lisää, koska tällä hetkellä suomalaisen teollisuuden poistot ovat suurempia kuin investointien määrät, ja se tilanne ei saisi oikeasti koskaan olla näin, jos oikeasti halutaan nähdä tulevaisuutta. Se on kyllä totta, että me tarvitaan aika paljonkin suomalaisen maatalouden tukemiseksi, mutta arvoisa ministeri Leppä kun on vaihtunut ministeri Kurviseksi, niin ainakaan tuolla meidän suunnalla maatiloilla ei ole hurraa-huutoja kuulunut siitä tilanteesta.

Edustaja Kankaanniemi otti kyllä ansiokkaasti esiin osa-aikaiset työntekijät, ja yksi ryhmä vielä tähän samaan porukkaan on nämä kevytyrittäjät. Tässä on tilanne kohta sellainen, että tuolla on hirvittävä määrä porukkaa, keillä ei ole mitään mahdollisuutta esimerkiksi saada asuntolainaa ollenkaan, ei minkäänköisiä mahdollisuuksia tehdä millään tavalla sellaisia järkeviä ratkaisuja omaan asumiseen tai moneen muuhunkaan, koska minkäänköistä luototusta ei tälle porukalle ole tarjolla — tai tulee tarjolle siinä vaiheessa, jos joudutaan menemään jopa siihen tilanteeseen, että yhteiskunta joutuu ruveta rahoittamaan näitä ostoksia, koska pankit eivät tule näihin rahoituksia koskaan antamaan. Kyllä me siinä vaiheessa mennään ehkä liian pitkälle sosialismissa, eli kyllä meidän pitäisi saada tämä

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

meidän järjestelmä siihen, että ihmisillä on oikeasti oikeita töitä eikä sellaisia tempputyöllistymisiä ynnä muita vastaavia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.59 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kettuselle totean, että Suomessa on nyt Euroopan kallein bensa, nestemäiset polttoaineet. Kyllä se nähdään maaseudulla. Kyllä se on luomassa sinne suoranaista kurjuutta. Kaikki liikkuminen sieltä on käytännössä oman auton varassa, ja se vie valtavasti voimavaroja, imee pois maaseudulta, ja näkymät tältä osin ovat todella murheelliset.

Tähän eivät valitettavasti mitkään parlamentaariset työryhmät auta yhtään mitään, tarvitaan toimenpiteitä. Muistan, kuinka noin neljätoista vuotta sitten erään silloisen maa- ja metsätalousministerin — tietysti, niin kuin aina, keskustalaisen ministerin — eräs virkamies sanoi, että siellä on tämän ministerin toimesta asetettu neljätoista yhden tai useamman virkamiehen muodostamaa parlamentaarista työryhmää — eivät ne olleet parlamentaarisia, vaan työryhmiä — jotka olivat perusmaatalouden osalta miettimässä, mitä pitäisi tehdä. Ja aina kun kyselytunnilla kysyttiin maataloudesta jotakin, niin ministeri sanoi, että olen asettanut tätä varten työryhmän. Ja niitä oli siis neljätoista pelkästään perusmaatalouden osalta silloin, kun tilanne maataloudessa oli paljon helpompi kuin on tänä päivänä. Nyt hallitus asetti tämän parlamentaarisen ryhmän, tai on ainakin pyytänyt nimet sinne. Odotamme, mitä se saa aikaan, mutta valitettavasti minun epäuskoni on vahva tässä suhteessa, ja arvelen, että se on vain siirto yli vaalien, jotta vaalikeskusteluissa ja muissa ministeri Kurvinen voi ilmoittaa, että hän on asettanut työryhmän, joka miettii näitä maatalouden ongelmia, ja samalla yritetään sitoa myös oppositio vähän kiinni näihin toimenpiteisiin, jotka nyt olisivat todella tarpeen.

Tarvitaan siis maatalouden pelastamiseksi toimenpiteitä, kansallisia toimenpiteitä, ja niitä ei pidä kysellä Brysselistä. Te kysytte Brysselistä maatalouden talousrakennusten kiinteistöverovapautuksesta luvan, ettekä saaneet kuin vuodeksi — hävytöntä. Ja nyt sosiaalipolitiikkakin on menossa EU:lle, ja te annatte sen mennä. Ei ole päätä eikä häntää tällaisella politiikalla.

Arvoisa puhemies! Tästä asumistuesta ja toimeentulotuesta edustaja Zyskowiec selvitti, kiitos siitä. Olisi mielenkiintoista kyllä nähdä ne laskelmat, miten se toimeentulotuen ja asumistuen varassa elävä, joka on todella heikoilla tässä yhteiskunnassa, pärjää sen jälkeen, kun näitä hänen etuuksiaan leikataan, ja aleneeko varmasti se vuokra, mihin se tuen leikkaus kohdistuu, onko vuokranantaja armollinen siellä — ainakin niillä paikkakunnilla, [Puhemies koputtaa] missä vuokra-asunnoista on pula — tällä perusteella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.02 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Halusin ottaa puheenvuoron, ettei jää epäselvyyttä sen suhteen, etten ole missään vaiheessa sanonut, että polttoaineen hinta olisi liian matala tai että se olisi kohtuullisella tasolla. Tämä nykyinen hintataso on aivan kohtuuton, kun sitä katsotaan, ja kun katsotaan viimeistä kahta viikkoa, niin viimeisen kahden viikon aikana polttoaineen hinta on noussut aivan merkittävästi, yli 20 sentillä. Toivon

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

näin, että viimeistään syksyn budjettiriihessä tähän palataan. Mielestäni tähän olisi pitänyt palata jo paljon aikaisemminkin, [Toimi Kankaanniemi: Kyllä!] mutta olen siihen tyytyväinen, että jakeluvelvoitetta laskettiin 7,5 prosentilla, joka tulee toivottavasti näkymään tulevaisuuden mittarihinnoissa ehkä jopa yli kymmenenkin senttiä. Tietenkin olisin ollut tyytyväinen, jos jakeluvelvoite olisi laitettu väliaikaisesti jäähyllä vaikka vuoden loppuun asti, niin kuin muun muassa SKAL esitti.

Mutta mitä tulee maatalouteen ja maaseudulla elämiseen, niin kaikki voitava tulee tehdä, että maaseudulla edelleenkin valot palavat tulevaisuudessa, koska aina, kun me puhumme huoltovarmuudesta, huoltovarmuuden turvaamisesta — oli kyse ruoka- tai energiapolitiikasta — niin aina ruoka ja energia tulevat maaseudulta ja maakunnista. Pidetään maakunnat elinvoimaisina.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Lakialoite LA 37/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 88/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Avaan keskustelun. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt niin sanottua vanhuspalvelulain toista osaa, ja tähän kokoomus on jättänyt vastalauseen. Kerron ensimmäiseksi meidän vastalauseeseen sisältyvät lausumaehdotukset:

”Eduskunta edellyttää, että hoitajamitoituksen toimeenpanossa varmistetaan henkilöstön saatavuus eikä sillä heikennetä kotihoitoa ja aiheuteta sulkemisia ympärivuorokautisessa hoidossa.”

Toiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireellisellä aikataululla esityksen, jossa voitaisiin hyödyntää teknologisia mahdollisuuksia ja etäpalveluita sekä kotihoidossa että ympärivuorokautisessa hoidossa ja hoivassa.”

Kolmanneksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä esitykset sote-alan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.”

Neljäntenä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan lakiesityksen ympärivuorokautiseen hoivaan pääsyn valtakunnallisista yhtenäisistä kriteereistä.”

Nämä ovat siis kokoomuksen vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät lakimuutokset eivät paranna vanhusten hoitoonpääsyä eivätkä vastaa vanhustenhuollon haasteisiin tai tuo ratkaisuja sen ongelmiin. Tätä lakiesitystä odotettiin paljon, ja siltä odotettiin paljon nimenomaan kotihoidon tilanteen parantamiseksi. Kokoomus on kuitenkin huolissaan siitä, että tämä esitys ei tule aiheuttamaan sitä, että henkilöstöä käytettäisiin järkevällä tavalla niissä tilanteissa, missä sitä tarvitaan, ja kun huomiodaan ensimmäiseen vanhushuolulakiin liittyvä hoitajamitoitus, tämä tulee entisestään pahentamaan kotihoidon tilannetta.

Henkilöstön riittävyyteen liittyvien riskien lisäksi tulisi myös huomioida hyvinvointialueiden tosiasialliset mahdollisuudet toimeenpanna esitys. Jo ennestään vaikeassa palvelujen järjestämisen tilanteessa esitys lisää palvelujen järjestäjille uusia velvoitteita, kuten esimiesten velvoitteiden ja työkuorman kasvattaminen, vuorokaudenajasta riippumaton kotihoito ilman riittävää resursointia ja turvapalvelujen järjestämisen vaatimusten tiukentaminen.

Jo lausuntokierroksella monet lausunnonantajista arvioivat, että esityksessä kotihoidon palveluiden hoitajapulan paikkailuyritys jää puolitiehen ja esityksessä konkreettiset toimet henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi jäävät puuttumaan. Itse esityksessäkin todetaan useissa kohdissa, että henkilöstön heikko saatavuus aiheuttaa riskin sekä uudistuksen ykkösvaiheen — eli ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen — että toisen vaiheen eli kotihoidon henkilöstön riittävyyden varmistamisen toimeenpanolle. Lisäksi todetaan, että henkilöstön heikko saatavuus voi aiheuttaa sen, että asiakkaiden tarvitsemia ympärivuorokautisia tai kotihoidon palveluja ei voida toteuttaa laadukkaasti, tai jopa sen, että niiden saatavuus saattaa heikentyä.

Arvoisa puhemies! Pelkästään johdon vaatimusten kiristämällä tai lakivelvoitteilla ei hoideta vanhusten tilannetta yhtään paremmaksi. Me tarvitsemme monia eri ratkaisuja vanhushuollon tilanteen kehittämiseksi. Yksi merkittävä on tietenkin työvoiman saatavuus, toisena rahoitus, kolmantena hoiva-avustajien käytön mahdollistaminen, digitalisointi ja sen hyödyntäminen sekä kotihoidossa että ympärivuorokautisessa hoivassa, turvaamisen säännösten tarkastelu, kriteerit ympärivuorokautiseen hoivaan tarvittaisiin valtakunnallisesti, ja väliaikaiseen asumiseen liittyy myös tässä lakiesityksessä monia epäselvyyksiä, jotka tarvitsisivat tarkentamista.

Tämä vanhushuolulaki ei myös millään muotoa ota kantaa omaishoidon tilanteeseen, ja omaishoidon hyödyntäminen yhtenä mahdollisena hoivan muotona tulisi mahdollistaa selkeästi paremmin kuin tällä hetkellä sitä käytetään. Se on nimenomaan inhimillinen vaihtoehto mutta myöskin taloudellisesti järkevä, ja sille pitäisi olla hyvät kannusteet.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on esittänyt tälle lakiesitykselle vastalauseen. Tämä ei paranna vanhusten tilannetta vaan paikoin sitä jopa huonontaa, mutta vanhushuollon osalta seuraava hallitus joutuu asiaan puuttumaan ja korjaamaan näitä nykyisen hallituksen aiheuttamia ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.10 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä halutaan vahvistaa kotihoidon resursseja ja laatua, kehittää asumisen välimuotoisia ratkaisuja ja palvelujärjestelmää, tehostaa omavalvontaa ja vanhushuolujen johtamista ja ottaa käyttöön teknologisia ratkaisuja iäkkäiden henkilöiden kotiin annettavissa palveluissa, ja tavoitteena on selkeyttää tehostetun palveluasumisen ja muun palveluasumisen välistä eroa sekä

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarpeisiin vastaavien sosiaalihuoltolain palvelujen kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Lain sisällössä on hyviä asioita, mutta myös me perussuomalaiset olemme jättäneet tähän vastalauseen ja lausumia, niin kuin myös pykälämuutosesitykset, joista viime viikolla täällä äänestettiin, ja esittelen tässä nyt meidän lausumat.

Mehän äänestimme viime viikolla muun muassa siitä, että kotihoidon riittävyyden turvaaminen tulisi varmistaa sillä tavalla, että kun henkilöstöä puuttuu, niin se tulisi ilmoittaa valvontaviranomaiselle. Tämä oli perussuomalaisten yksi esitys. Esitimme myös, että käyttövara, joka hallituksen esityksessä on 164 euroa, sen sijaan olisikin 250 euroa, ja mikä tärkeintä me esitimme, että iäkkäälle henkilölle tulisi antaa subjektiivinen oikeus ympärivuorokautiseen hoivapaikkaan ja päätös siitä tulisi antaa kuukauden sisällä eikä kolmen kuukauden, kuten hallituksen esityksessä on. Meidän lausumat liittyvät juurikin näihin asioihin.

Puhemies, etsin tästä ne lausumat.

Lausuma yksi: ”Eduskunta edellyttää, että tilanteessa, jossa inflaatiokehitys on poikkeuksellisen voimakasta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun lain 7 c §:n mukaisen käyttövaran indeksikorotuksen ylimääräisen indeksitarkistuksen toteuttamiseksi tiheämmällä tarkasteluvälillä.” Tällä haluamme turvata sen, että korotukset ovat asianmukaisia ja iäkkäällä on mahdollisuus pärjätä sillä käyttövarallaan.

Lausuma kaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön jäävän käyttövaran nostamiseksi 250 euroon kuussa vielä tällä eduskuntakaudella.” Perussuomalaisten mielestä 164 euron käyttövara on täysin riittämätön.

Lausuma kolme: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kotihoidon resurssien sekä pitkäaikaisen laitoshoidon paikkojen riittävän tason ja selvittää kotihoidon henkilöstömitoituksen tarpeen.” Olemme täällä eduskunnassa puhuneet lukuisia kertoja myös siitä, että kotihoidossa tulisi olla henkilöstömitoitus, ja valitettavasti sekin jää puuttumaan tästä hallituksen esityksestä.

Lausuma neljä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen, jossa apulaisoikeusasiamiehen esittämällä tavalla ympärivuorokautisesta palveluasumisesta säädetään subjektiivinen oikeus silloin, kun henkilön kunto sitä edellyttää.” Tämä subjektiivinen oikeus iäkkäälle ympärivuorokautiseen hoivaan on avainkysymys siinä, että voimme turvata potilasturvallisuuden ja iäkäs saa sen avun sillä hetkellä kun tarvitsee.

Lausuma viisi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaali- ja terveysalan koulutuksen aloituspaikkojen määrän lisäämiseksi riittävälle tasolle vastaamaan väestön ikääntymisestä, käsiteltävästä esityksestä sekä hoitotakuusta johtuviin kasvaviin resurssitarpeisiin. Henkilöstöpula on meillä akuutti — tänä kesänäkin suljetaan monia yksikköjä, koska henkilöstöä ei ole, eikä edes opiskelijoita ole saatu kesätöihin.

Lausuma kuusi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan hoitoalan veto- ja pitovoimaa henkilöstöresurssien riittävyyden varmistamiseksi tilanteessa, jossa kotihoidon henkilöstöpula on jo nykyisellään akuutti ongelma.

Lausuma seitsemän: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistakseen, että kaikilla hoitotyössä toimivilla on riittävä kansalliskielen taito, ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin, jotta kielikoulutuksen mahdollisuus sote-alalla toteutuu.” Riittävä kielitaito on avain hyvään hoitoon ja potilasturvallisuuteen.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Lausuma kahdeksan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistamiseen, että ikääntyvien hoivapalveluissa lääkehoidon parissa työskentelevillä henkilöillä on tehtäväänsä soveltuva lääkehoidon koulutus.” Tämä on myös avain hyvään potilasturvallisuuteen.

Ja viimeinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa välittömän ja välillisen työn jakautumista sekä työkuormaa ikääntyvien hoivapalveluissa ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin henkilöstön työssäjaksamisen varmistamiseksi.”

Vielä muistutuksena, että pidämme erittäin tärkeänä, että tällä lakiesityksellä ei kierretä henkilöstömitoitusta sillä, että ikääntyneelle ei anneta hoivapaikkaa ympärivuorokautiseen hoivaan. Mikäli näin tehdään, silloin ikääntynyt huonokuntoinen asiakas jää ilman lain antamaa henkilöstömitoituksen suojaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan tuoda esille, että kannatan edustaja Juvosen tekemiä hyviä lausumaehdotuksia. Myös aiemminhan tästä asiasta käsiteltiin vastalauseita ja pykälämuutosesityksiä, ja ne olivat myös kannatettavia, ja nyt hän on meillä käsittelyssä tämä sosiaalihuoltolaki ja ikääntyvien asioita koskeva laki.

Täällä on hyviäkin asioita, mutta perussuomalaiset kiinnittävät nyt semmoisiin asioihin huomiota, mitkä täältä ovat jääneet pois, ja sen takia meillä niitä lausumia on tähän tehty.

Niitä lausumia, mitä on nyt tehty, on muun muassa tehty tähän sote-alan henkilöstön koulutukseen liittyen. Se on hirveän tärkeätä, että siellä aloituspaikkoihin kiinnitetään huomioita, että sote-alalle saadaan niitä henkilöitä töihin ja koulutukseen. Tähän asiakasmaksulakiin: On myös huomioitava, miten näiden ihmisten asiakasmaksuille käy, ja tähän kannattaa sitä inhimillistä puolta miettiä. Myös vanhuksille on jätävä rahaa omaan käyttöön, siihen perussuomalaiset haluavat kiinnittää huomiota ja kodinhoitoresursseihin — niistä on ollut kovasti puhe, ja niitä on nostettu esille moneen otteeseen. Henkilöstöä on oltava riittävästi.

Monta muutakin asiaa nousi esille edustaja Juvosen tekemissä lausumissa — myös lääkehuoltoon se, että on oltava koulutusta myös tähän asiaan — elikkä monta asiaa on siellä, mihinkä pitää vielä kiinnittää huomiota. Kuitenkin me kaikki vanhenemme. Ei ole ihmistä vielä keksitty, joka ei vanhene, eikä tulla keksimään, eli jossakin vaiheessa myös jokaista itseämme kohtaa vanhuus, ja varmasti on tärkeää, että huomioimme jo nyt näitä tulevaisuudennäkymiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

17.17 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Laihon tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.18 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kun työskentelin aikoinani vanhustyössä, ajattelin usein, että tarvitaan lainsäädäntöä ja lainsäädännöllä voitaisiin korjata vanhus-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tenhuollon epäkohdat. Silloin sellainen lainsäädäntö puuttui, ja näin paljon tarvetta nimenomaan lainsäädännölliselle säätelylle vanhuspalveluiden osalta. Kun sitten vanhuspalvelulaki aikanaan saatiin aikaiseksi, iloitsin siitä suuresti, pidin sitä isona uudistuksena suomalaisissa sosiaalipalveluissa.

Yhtä suuresti olen iloinnut tämän kauden alussa siitä, että vanhuspalvelulakia on haluttu uudistaa ja parantaa niitä lainsäädännön epäkohtia, joita olemme vaikka viime kaudella nähneet julkisuudesta — vanhuspalveluiden heikkoa tilaa. On myöskin haluttu lisätä rahoitusta, ja tämä on ollut selvä poliittinen viesti, että haluamme panostaa vanhusten hyvinvointiin, haluamme parantaa palveluita suomalaisessa vanhustenhuollossa.

Huomaan nyt muutamia vuosia myöhemmin tuntevani suurta turhautumista. Hyväkään poliittinen tahto, lainsäädännölliset uudistukset ja lainsäädäntö eivät vielä takaa sitä, että asiat muuttuisivat välittömästi. Kohtasimme koronapandemian, ja sen myötä olemme kohdanneet yhä pahenevan henkilöstöpulan. On selvää, että suurin este lainsäädännön toteutumiselle poliittisen tahdon mukaisesti on nyt osaaavan henkilöstön saaminen alalle. On siis ensiarvoisen tärkeää, että ratkaisemme myös osaaajapulan, jotta tämäkin vanhuspalvelulainsäädännön kakkonen saadaan voimaan, saadaan tehtyä ne parannukset, joita olemme tavoitelleet.

Erityisesti haluan nostaa tästä kakkospaketista nyt kaksi kohtaa esille: Toinen on kotipalvelu, jossa tehdään laajennus kotipalveluun henkilöstön tarpeen mukaan vuorokaudenajasta riippumatta, ja tämä siis tarkoittaa nyt lähinnä yöaikaan tulevaa lisäystä. Toinen iso asia, jonka myös haluan nostaa tähän esille, on monimuotoiset asumismuodot. Olemme pitkään puhuneet siitä, että Suomessa tuntuu olevan vallalla, että vanhukset saavat apua joko kotipalvelun kautta tai sitten ympärivuorokautisen hoivan kautta. Kuitenkin on olemassa joukko vanhuksia, jotka kokevat kotona olevansa heitteillä, mutta eivät vielä tarvitse ympärivuorokautista apua — kuten esimerkiksi vaikka muistisairaat tai yksinäisyydestä, pelokkuudesta, ahdistuksesta kärsivät vanhukset. Nämä ovat nyt olleet ikään kuin väliinputoajia, joille ei ole tuntunut löytyvän oikeaa palvelumuotoa, ja tässä lainsäädännön uudistuksessa keskeistä on juuri tämä, että nyt halutaan ikään kuin lainsäädännön avulla luoda puitteet sille, että tähän väliin tulee niin sanottua yhteisöasumista juuri tälle kohdejoukolle.

Lakiin tulee siis ylipäänsä kirjaus asumisen strategisesta suunnittelusta. Erilaisten asumispalvelumuotojen toteuttaminen samassa kokonaisuudessa on jatkossa myöskin mahdollista, ja tämä tuo varmasti houkuttelevammaksi myöskin asumispalvelujen tarjoajille sellaisen palvelun muodon, jossa ei vielä tarvita sitä kaikkein vaativinta tukimuotoa, mutta jossa ei täysin asuta ikään kuin erilläänkään, vaan esimerkiksi vaikka ruokailuhetket voivat olla yhteisöllistä asumista. Siellä voi olla naapuriapua, siellä voi olla jopa vaikka erikäisiä ihmisiä asumassa, jolloin syntyy sitten myöskin esimerkiksi vaikka ulkoilutuksen kautta luonnollista kanssakäymistä ja siten ehkä sellaista luonnollista turvaakin ikäihmisille.

No, sitten tämä yöaikainen kotipalvelu kotona asuvien osalta. Olen käynyt oman ison taisteluni menneiden vuosien aikana sen osalta, että meillä oli aikamoinen villi tilanne, jossa esimerkiksi monet kunnat tarjosivat yöaikaan ikäihmisille apua vartiointiliikkeiden kautta, ja ensiapukoulutuksen omaava vartija voisi tulla auttamaan yöllä kotiinsa kaatunutta vanhusta turvahälytyksen perusteella. Tiedänpä jopa tapauksia, joissa esimerkiksi sitten suoritettiin katetripussien vaihtoa ja muuta jo hyvin hoidollista tehtävää, ja tämä oli mielestäni väärin, koska tämä tehtiin ainoastaan taloudellisista syistä. Pidettiin liian kalliina si-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tä, että yöaikaan olisi myöskin saatavilla kotipalvelua. Nyt sitten tässä halutaan tarjota kotipalvelu myöskin yöaikaan, ja minä uskon, että tämä tulee nyt muokkaamaan sitten myöskin sitä kentän toimintaa entistä oikeampaan suuntaan. Siellä henkilöstön kelpoisuus määräytyy palvelun sisällön perusteella, ja tämä on tarkoituksenmukaista. Juuri tämä esimerkini tästä katetripussista — ei varmasti ole tarkoitus, että tällaisen palvelun antaa joku, joka ei ole alaan saanut koulutusta. Mutta sitten taas meillä on tilanteita, joissa ulkoiluapua antaa ainoastaan vaikka lähihoitaja, ja voisimme saada ulkoiluavun huomattavasti muullakin koulutuksella kuin lähihoitajan koulutuksella. Katson siis, että tässä mennään oikeaan suuntaan.

Ehkä lopuksi vielä, puhemies, nostan esille täältä perustuslakivaliokunnan esityksen mukaisesti — oli näiden turva-auttamispalveluiden osalta vähän ongelmaa. Käytännössä se taisi olla teknistä ongelmaa, jonka vuoksi tämä pykälä poistettiin kokonaan. Siellä lakiehdotuksessa olevassa pykälässä kuitenkin määriteltiin, että avunantaja on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö. Minä toivon, että nyt kun tämä menee jatkovalmisteluun, niin täältä ei kuitenkaan poistu näitä laadullisia kriteereitä, jotka määrittelevät myöskin esimerkiksi tämän avunantajan kelpoisuusehdot, [Puhemies koputtaa] koska tämä jatkossa turvaisi sen, että meillä on ammattilainen auttamassa näissä yöhälytysturvatilanteissakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on arvokasta, että eduskunta käy keskustelua näistä ikäihmisille ja vanhuksille suunnattavista palveluista. Harmi, että se tapahtuu vähän näin myöhään. Meillä oli tuo lisätalousarviokeskustelu tuossa tietysti päällä, ja tämä iso teema jäi tänne loppuun.

Arvokkaita puheenvuoroja on tässä jo tähän mennessä tästä aiheesta käytetty, ja kuten edustaja Salonen tässä aloitti oman puheenvuoronsa ja totesi, me saatiin vanhuspalvelulaki aikaiseksi, mutta meillä on ollut aidosti isoja ongelmia sekä nimenomaan ikääntyneiden ihmisten hoivapalveluissa että myöskin heidän tulokehityksessään — eläketurvassaankin on ongelmia. Laveasti ottaen meillä on ollut aikaisemmin aika vaikeita hallituskausia, joissa ei ole selkeästi panostettu ikäihmisiin siitä huolimatta, että meillä yli 65-vuotiaiden määrä on jo 1,4 miljoonaa ihmistä, eli lähes neljäsosa väestöstä on yli 65-vuotiaita — iso ryhmä ihmisistä.

Luonnollisesti merkittävin osa näistä yli 65-vuotiaista ei tarvitse mitään julkisia vanhuspalveluja, vaan he tulevat hyvin itsellisesti toimeen, ja silloin tämä eläketurva on melkein isompi kysymys, mutta tämä hallitus — samoin kuin sitä edeltävä hallitus, Rinteen hallitus ja Marinin hallitus samalla hallitusohjelmalla liikenteessä — on ollut itse asiassa neljännesvuosisataan ensimmäinen hallitus, joka on selkeästi panostanut ikäihmisiin useissa eri lohkoissa. Se näkyy myöskin tässä esityksessä, jossa halutaan nyt nimenomaan kotipalvelua tehostaa. On otettu hoivamitoitus käyttöön — meillä oli tämä hoivatalojen kriisi päällä eduskuntavaalien alla, ja hyvä, että hallitus siihen vakavasti tarttui. Meillä on myöskin kiirettömään hoitoon pääsyyn haluttu panostaa vahvasti. Vanhusasiavaltuutettu on nimetty. Meillä on myöskin tehty korotuksia kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin, ja viimeksi tehdään ylimääräinen indeksikorotuskin 1.8. alkaen. Isoja asioita on tehty.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Kun olemme vähentäneet ja pyrkineet tietoisesti vähentämään laitoshoivaa ja pyrkineet siihen, että ihmiset voisivat asua kotona niin pitkään kuin se on luontevaa ja mahdollista, niin on aivan oikein, että hallitus hallitusohjelmaa myöten on kirjannut ylös myös kotipalvelujen kehittämisen. Tämä esitys juuri nyt tässä tarttuu tähän kotipalvelujen kehittämiseen, jotta iäkkäimmät ihmiset voisivat luontevasti asua sellaisessa ympäristössä, joka on heille luontevin. Se voi olla myöskin yhteisöasumista, mihin tässä nyt viitattiin edustaja Salosen puheenvuorossa tuossa aikaisemmin. Kun mieluummin monet haluavat asua jopa kotona ihan perinteisessä muodossa, niin jotta se nyt olisi mahdollista, se vaatii sitä, että yhteiskunta tulee vastaan, ja tämä kotihoito ja erilaiset kotipalvelut ovat siinä sitten aivan avainasemassa. On tärkeää, että me nyt kiinnitämme tähän huomiota ja myöskin tähän asiaan tartumme juuri tässä kohdassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.28 Arja Juvonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kun kotihoito laajenee nyt yhä enemmän toteutettavaksi tässä hallituksen esityksessä, niin meille perussuomalaisille on äärettömän tärkeää se, että yhä enemmän kotihoitoa toteuttavalla henkilöllä on koulutus siihen tehtäväänsä. Olen tehnyt 15 vuotta itse sitä yötyötä hoitajana ollessani, ja tunnistin ne riskit ja vaarat, mitä, edustaja Salonen, hyvässä puheenvuorossa totesitte. Siellä voi olla erilaisia tapaturmia ja ensiavun tarvetta kuten myös jatkohoitoon lähettämisen arviointia, ja silloin on tärkeää, että henkilöllä, joka sinne ikääntyneen ihmisen kotiin menee, on ymmärrys ja tietotaito reagoida näihin äkillisiin tilanteisiin. Eli henkilöstökoulutus on kyllä avainasemassa.

Välitön ja välillinen työ on tärkeä erottaa henkilöstön keskuudessa. On äärettömän merkityksellistä se, että henkilö, jolla on se oikea ja riittävä koulutus, osallistuu siihen välittömään hoitotyöhön, eli se on juuri sitä asiakkaan ja ihmisen lähellä tehtävää työtä. Sitten se välillinen työ on kaikkea muuta, ja esimerkiksi hoiva-avustajat voivat tehdä sitä välitöntä työtä tiettyyn asiaan saakka — on tärkeää, että esimerkiksi lääkekoulutus on kohdallaan.

Nostan muutamia huomioita vielä esille. Valvirahan huomautti, että sosiaalihuoltolain 46 c §:n mukaisen yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen yhdistämisessä henkilöstömitoituksen valvonta on hankalaa. Se meidän tulee muistaa. Korostan vielä sitä, että apulaisoikeusasiamies nosti esiin sen kysymyksen, että koskeeko kotihoidon ja tukipalvelujen henkilöstöä samat vaatimukset ja miten kotihoito ja tukipalvelut eroavat toisistaan, kun niillä on lähtökohtaisesti samat saantiedellytykset. Apulaisoikeusasiamies esittikin ympärivuorokautisen palveluasumisen säätämistä subjektiiviseksi oikeudeksi.

Tässä on kyllä seuraavalla hallituksella sitten näytön paikka, koska tämä hallitus ei tätä asiaa pysty maaliin viemään ja vanhuslaki ei ole valmis eikä ikäihmisten hoito ole vielä priimaa meillä Suomessa. Meillä on paljon tehtävää. Ne, jotka työskentelevät siellä ruohonjuuritasolla, tuntevat ne haasteet päivittäin, ja heitä meidän tulee kuulla, jotta löydämme ratkaisuja siihen, että saamme sitä henkilöstöä, kuin myös saamme ikääntyneen äänen esiin. Henkilöstön saatavuudessa: Palkkakysymykset, työajat — muun muassa vuorotyö on raskasta — toki koronakriisin paineet — moni on jättänyt alan — lisäkoulutuksen mahdollisuus. Mutta näkisin myös, että esimerkiksi harjoittelun tulisi olla opiskeluaikaan palkallista. Milloin keskustelemme siitä, että opiskelijoilla olisi mahdollisuus saada [Puhemies koputtaa] hoitoalalla opiskellessaan myös palkkaa tehdystä harjoittelutyöstä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.31 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme asiaa, joka koskettaa nyt vanhuksia, ja tässä nousivat esille nämä turvapuhelimet. Ja sitten myös omaishoito on semmoinen tärkeä asia, mitä ei ole vielä oikeastaan nostettu esille. Tietysti olen hirveän harmissani, että hallitus ei ole omaishoitoon nyt kuitenkaan tekemässä enää mitään, eli ei ole tulossa esimerkiksi omaishoidon tukeen tukea, että se olisi verotonta — siitä olen todella harmissani.

Mutta ihan nämä turvapuhelimet haluan ottaa esille. Olen seurannut tavallaan läheltäkin näitä tilanteita, ja tässä taannoin sattui tapaus. Kuulin, että henkilöllä oli turvapuhelin ja hän oli hirveän onnellinen siitä, että turvapuhelin nyt sitten on. Mutta sitten kuinka olla-kaan kuulin, että tämä ei olekaan yöaikaan käytössä, niin jotenkin en näe järkeä semmoisessa turvapuhelimessa, jota ei voida yöaikaan käyttää. Varsinkin tuolla kauempana, jos ei asuta kaupungin alueella, niin on vielä kauempana kaikki palvelut. Jotenkin tuntuu aika vaaralliselle antaa ihmiselle semmoinen turvapuhelin, mitä ei voi käyttää yöaikaan. Aika hälyttävälle tuntuu.

Sitten tuli kerran tässä esille tapaus, että henkilölle oli turvapuhelinta suositeltu, mutta oli käynyt ilmi, että kodin pesutiloissa kuitenkaan tämä turvapuhelin ei olisi toiminut. No, siinä on sitten aikamoinen riski, ja voi sattua ja on sattunutkin semmoisia tapauksia, että henkilö on sitten kaatunut siellä pesuhuoneessa ja kenties päivän, parikin, ollut ilman minkäänlaista hoitoa kenenkään tietämättä, että hän on siellä ollut kaatuneena. On voinut olla diabetesta ja kaikkea siinä ohella. Totta kai hän on kuitenkin selvinnyt siitä, mutta aikamaisia tärskyjä tällaiset tapaukset ovat.

Jotenkin tämä turvapuhelinhomma pitäisi hoitaa silleen valtakunnallisesti eikä sillä tavalla, että se on kuntakohtaisesti. Tietysti sote-alueet on, mutta jotenkin tuntuu, että ollaanko siinä joskus menossa bisnes edellä vai auttaminen edellä, mutta kuitenkin tähän pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Nykyaikana kun jotenkin tuntuu, ettei tarvitse kuin ajatella jotain asiaa, niin jotkut mainostajat tietävät, ja alkaa somessa mainoksia siihen aiheeseen liittyen, niin tuntuisi, että tällaiseksi päivänä olisi helppo kehittää semmoiset systeemit, mitkä olisivat oikeasti toimivia eivätkä missään nimessä tällaisia vajaakäyttöisiä. Ne kuitenkin maksavat asiakkaille aika paljon. Tähän turvapuhelintekniikkaan pitää kiinnittää enemmän huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.33 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin huoneestani edustaja Juvosen puheenvuoron, ja jos ymmärsin oikein, niin teillä on lausumaesitys siitä, että erilaisiin vanhuspalveluihin liittyvään tukimuotoon — tai muihin vastaaviin tehtäviin indeksikorotuksiin, johtuen tästä voimakkaasta inflaation tilanteesta, jossa me parhaillaan elämme — pitäisi tehdä aikaistettu indeksikorotus. Ajatus tuntuu erittäin hyvältä, se vastaa myöskin hallituksen huutoon siinä kohdassa, kun sekä kansaneläkkeistä takuueläkkeisiin tehtiin tämä aikaistus siten, että 1.8. tehdään tämä korotus, koska kaikkein pienituloisimmilla ihmisillä on tosi suuri tuska siinä, että elintarvikkeiden hinnat tietysti ovat nousseet, liikenteen kustannukset ovat todella rajusti nousseet, nämä energiakustannukset ovat rajusti nousseet. Tässä jos missä täytyy hallituksen tulla vastaan, ja hallitus on tullut vastaan.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Ainoa ongelma, arvoisa puhemies, on tietenkin edelleen se, että perusvanhuuseläkkeen saamisessa — eli työeläke, myös 80 prosenttia eläkeläisistä saavat työeläkettä, se on meidän varsinainen vanhuuseläkkeemme — nyt on sitten aukko, erittäin iso aukko. Eli valtaosa eläkeläisistä ei pääse tällaisen aikaistetumman indeksikorotuksen piiriin siitä syystä, että se tapahtuu lakisääteisesti vasta 1. päivä tammikuuta. Meillä on ollut aikaisemmin vastaavasti voimakkaiden hinnankorotusten aikaan vuosina 1977, 1984 — kun on ollut öljykriisi päällä — tämä, että puolivuositain on tarkistettu työeläkkeen indeksiä, ja tässä suhteessa pitäisi kyllä tähän asiaan vakavasti tarttua. Siinä mielessä tukeudun kyllä tuohon edustaja Juvosen näkemykseen siitä, että ylipäättensä indeksikorotuksissa tämä voimakas inflaatio täytyisi nyt huomioda, ja silloin tultaisiin iäkkäämpiä ihmisiä vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.35 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron siksi, että haluan kiittää peruspalveluministeri Aki Lindéniä ikääntyvien ihmisten neuvolatoiminnan sisällyttämisestä vanhuspalvelulain toista vaihetta koskevaan lakikokonaisuuteen. Haluan kiittää myös edustajakollegoita Veronica Rehn-Kiveä ja Pia Kaumaa sekä monia muita hyvästä yhteistyöstä seniorineuvolatoimintaa koskevassa lakialoitteessa. Kiitos myös valiokunnan muille jäsenille myötämielisyydestänne hyvän asian puolesta. Voimme katsoa onnistuneemme lakialoitteen tavoitteessa jalkauttaa ikääntyvien neuvolatoiminta uusille aloittaville hyvinvointialueille.

Kun alkuvuodesta ryhdyimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuuntelemaan asiantuntijoita tässä vanhuspalvelulakikokonaisuudessa, valkeni minulle ikääntyvien toimintakykyä vahvistavan lain kohdalla, ettei ikäihmisten neuvolatoimintaa mainittu siellä sanallaakaan. Kun kysyin maamme johtavilta vanhusasiantuntijoilta, mitä mieltä he ovat tästä toiminnasta, ainoastaan yksi neljästä sillä hetkellä kuultavana olleista edes vastasi kysymykseen ja siten, että se on varmaankin ihan hyvä, mutta ei hän tosiasiallisesti tiedä, mitä se pitää sisällään. Se tuntui minusta ihan erikoiselta, koska omassa seutukunnassani oli jo 20 vuoden ajan ollut aikuisneuvolatoimintaa, johon olivat kaikki niin kovin tyytyväisiä — niin käyttäjät kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Tämä kertoo minulle siitä, että eri alueiden hyvät käytänteet eivät leviä muiden alueiden tietoisuuteen itsestään. Jos halutaan ikäihmisten neuvolatoimintaa uusille aloittaville hyvinvointialueille, täytyy se sisällyttää lakiin, jolla palveluja ikäihmisille suunnataan.

Seuraavien viikkojen aikana tuli selväksi, että eri puolilla Suomea on aikuisneuvolatoimintaa, mutta sisällöt saattavat vaihdella. Raahan kokemukset ovat eräitä pitkäaikaisimpia, joten näyttöä on kertynyt sen aidoista terveys- ja talousvaikutuksista. On tärkeää, että henkilöt kutsutaan neuvolaan, eivätkä käynnit jää pelkästään oman aktiivisuuden varaan. Nyt, kun Raahan seutukunnassa toimintaa on ollut parin vuosikymmenen ajan, on se vakiintunut, eikä kukaan esimerkiksi väheksy neuvolan nimeä vain vauvoille tai lapsille kuuluvaksi. Kutsua oikein odotetaan, ja siitä kertoo neuvolakäyntien korkea peittävyys: peräti yhdeksän kymmenestä noudattaa kutsua. Tarkastuksissa käydään läpi henkilön fyysinen, henkinen ja sosiaalinen kokonaisuus, jatkotoimenpiteitä tulee tarvittaessa. Iso hyöty tulee jo siitä, että joka kolmannelta kävijältä löydetään piilevä sokeritauti, jonka puhkeaminen pystytään estämään liikunta- ja ravinto-ohjauksella. Kuluja toiminnasta tulee lähinnä tehtyjen testien muodossa. Raahan seutukunnassa toiminta ei ole vaatinut henkilökunnan li-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

säämistä, sillä tarkastukset on keskitetty kesäkuukausille ja niitä ovat tehneet kouluterveydenhoitajat.

Arvoisa puhemies! Ikääntyvien toimintakyvyn vahvistamiseen on pakko laittaa resursseja, sillä heidän odotetaan asuvan omissa kodeissaan yhä pidempään. Kun ikäihmisen fyysistä, henkistä ja sosiaalista toimintakykyä ryhdytään vahvistamaan määrätietoisesti silloin, kun keskimäärin siirrytään työelämästä eläkkeelle, saadaan hänelle lisää laatuvuosia. Sairastamista on vähemmän, ja henkilö pystyy hyväkuntoisena nauttimaan ansaituista eläkepäivistä. Yhteiskunnalle tulee niin ikään säästöä, kun esimerkiksi kakkostyyppin diabeteksen aiheuttamia hoitokustannuksia ei pääse syntymään.

Olen iloinen, että nyt tämän toiminnan aloittaminen hyvinvointialueilla on lakisäateistä. Seuraavaksi olisi tärkeää saada yhtenäiset standardit neuvolatoiminnan sisällölle, sillä käytäntö on ollut kirjavaa niillä paikkakunnilla, joissa toimintaa on ollut. Ministeriön tehtäväksi jääkin — kuten valiokunnan lausumasta käy ilmi — tutustua Suomessa käytössä oleviin aikuisneuvolan malleihin ja saadun tiedon pohjalta laatia sisältö yhtenäisille käytänteille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.39 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi täytyy kiittää valiokunnan edustajia tästä seniorineuvolasta. Tokikin, aivan kuten äsken kuulumme, meillä on olemassa ehkä eri nimelläkin olevia käytänteitä, kuten vaikka kutsu tietyille ikäluokalle, jossa sitten kotona on kartoitettu terveydentilaa ja palveluiden tarvetta. Mutta juuri tällaista, että meillä olisi joku yhteinen konsepti, jonka mukaisesti toimittaisiin ympäri Suomen, ei ole ollut, ja toivottavasti nyt sitten sen saamme tämän seniorineuvolakirjauksen myötä.

Minusta keskeistä siinä on juuri kaksi asiaa: ennaltaehkäisevyys — se, että voimme jo riittävän varhaisessa vaiheessa ehkä nähdä ne riskityypit, mitä henkilön kohdalla voi olla, tarjota apua niissä asioissa jo ennakoon — ja toiseksi se, että myöskin otetaan koppia ihmisen asiasta, usein myöskin omaisten huolesta. Se, että on olemassa joku yksi taho, yksi yhteydenotto — yksi luukku rumasti sanottuna — jonne voi oman huolensa kertoa ja kertoa omasta tilanteestaan, tuottaa jo helpotusta niin henkilölle itselleen kuin usein myöskin omaiselle. Tähän nykyiseenkin palveluiden moninaiseen verkkoon — olemme kuitenkin siinä mielessä onnekaassa tilanteessa, että palveluita onneksi on — ja niiden verkkojen väliin voi helposti ikäihminen tippua. Itse katson, että tämän ennaltaehkäisevyyden lisäksi toinen tärkeä asia seniorineuvolassa olisi juuri se, että ihminen kokisi, että on olemassa yksi taho, joka ottaa kopin asiasta, jotta ei itse tipu tai jotta ei itse joudu etsimään, missä olisi taho, joka voisi auttaa.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa puhuakseni vielä henkilöstön määrästä. Edustaja Juvonen hyvin puhui siitä, että välittömän ja välillisen työn erottaminen on tärkeää nimenomaan työntekijöiden arjen jaksamisessa. Kuten ympärivuorokautisessa hoivassa oli tärkeää erottaa välitön ja välillinen työ, niin aivan yhtä tärkeää ne on erottaa myöskin kotihoiton osalta, on sitten kyseessä ateriaviemiset, pyykkihuolto tai hoivatoimenpiteet.

Jokaiselle työntekijälle, kun he lähtevät pois töistä, meidän pitäisi saada — sinne alan työntekijöille — sellainen tunne, että he ovat voineet tehdä työtä, johon he ovat saaneet koulutusta, eli koulutusta vastaavaa työtä, mutta he ovat voineet myöskin tehdä työnsä hyvin. Uskoisin, että se olisi jo merkittävä lisäys. Toki samanaikaisesti täytyy sanoa, että yhdenkään ikäihmisen koti ei saisi olla [Puhemies koputtaa] kuin hollituvan ovi, jossa ihmi-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

siä tulee ja menee — kuitenkin pitäisi pitää aika kompaktina se joukko, joka ikäihmisen luona käy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.43 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä äsken edustaja Juvonen nosti hyvin esille kielitaitovaatimukset, ja perussuomalaiset ovat nostaneet esille, että nimenomaan tämä on hirveän tärkeä asia. Jos miettii monia vanhuksia, niin totta kai se, että suomen kielellä saa palvelua, on hirvittävän tärkeä asia. Aika harva vanhemmalla iällä haluaa enää uusia kieliä opetella tai tulkkeja siellä käyttää, ja jottei tule niitä vaaratilanteita ja muuta, on todella tärkeää ja ihmisystävällisyyttä lisää, että omalla kielellä saa palvelua. Myös se, ettei tule niitä virheitä ja kaikenlaisia virheymmärryksiä. Toivon, että se kielitaitokysymys otetaan ihan kunnolla tosissaan.

Perussuomalaiset ovat sitä nostaneet esille, ja edustaja Juvonen viime puheessaan nosti sitä esille lausumaehdotuksissaan. Kiitoksia edustaja Juvoselle siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.44 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies, kiitos! Palaan vielä tähän valiokunnan mietintöön.

Mehän totesimme, että kotihoidon toteutumisessa voidaan lisäksi hyödyntää muitakin teknologisia ratkaisuja asiakkaan turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kotona suoriutumisen tueksi tai työntekijän työn helpottamiseksi, jos se tapahtuu asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen. Tämä on siis sosiaali- ja terveystieteiden kanta. Perussuomalaiset olisivat tähän halunneet hieman tiukempaa kantaa liittyen teknologiaan ja potilasturvallisuuden varmistamiseen. Vuonna 2018 valtiosihteeri Martti Hetemäki totei muistiossaan näin: ”Yksi lähihoitaja pystyy tekemään aamuvuorossa ainakin 20 ja iltavuorossa yli 40 virtuaalikäyntiä.” Kovasti tätä Hetemäen muistiota silloin kritisoin ja kommentoin. Muun muassa Yleisradio sen hyvin avasi artikkelissaan, ja silloin kuulumme, että Hetemäki oli ottanut tämän mallin Etelä-Karjalasta Eksoten kokeilusta, ja olisikin hyvä kuulla ja tietää, millä tavalla siellä Eksotessa nämä teknologiset ja virtuaaliset käynnit ovat toteutuneet ja mille ne siellä näyttäivät.

Kyllä me kannamme suurta huolta siitä, että vaikka me todella tarvitsemme sen kaiken osaamisen ja hyvän teknologian kaikkialle sosiaali- ja terveydenhuollon alalle, sillä teknologialla ei voida korvata kaikkien ikääntyneiden luona käyntiä, ei voi korvata puhelinsoittoa eikä muullakaan teknologialla. Elikkä kun on huonokuntoisia iäkkäitä henkilöitä, niin kyllä heidän luokseen on mentävä. Tämä maailma ei muutu eikä teknologiaksi ihmisen hoitaminen muutu, vaan me tarvitsemme toinen toisiamme, me tarvitsemme hoitavia käsiä, ja me tarvitsemme apua, turvaa, kuuntelua, korvia, silmiä ja katsomista, ja sen takia teknologia ei sovellu kaikkeen. Eli kyllä minä toivon, että hallitusten minkään esityksen tavoitteena ei ole se, että lähihoitaja pystyisi tekemään aamuvuorossa ainakin 20 ja iltavuorossa yli 40 virtuaalikäyntiä heidän luonaan, jotka ovat todella huonokuntoisia.

Uskokaa tai älkää, meillä on valtava henkilöstöpula Suomessa, ja yhä useampi ikääntynyt hoidetaan omissa kodeissaan siellä neljän seinän sisällä, ja heidät pelastaa ainoastaan se, että he esimerkiksi eivät ymmärrä yöaikaan ulko-ovea avata ja kadota sinne yön pimeyteen, esimerkiksi muistisairaiden kohdalla. Eli kyllä meidän täytyy tehdä vielä kertaalleen

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

täyskäännös ja kääntää ympäri tämä vanhuslaki ja miettiä, miten me saadaan turva ja tuki ikääntyneille ihmisille. Teknologia ei välttämättä sitä parasta turvaa tuo.

Kiitän kaikkia hyvästä keskustelusta. Uskon, että tavoitteemme on yhteinen, ja asiat eivät ole vielä valmiita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.47 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mattila kiitti ministeri Lindénin tästä seniorineuvolaehdotuksesta, joka nyt sisällytettäisiin lakiin ja tulisi alueviranomaisille ja nimenomaan hyvinvointikeskuksiin nyt sitten keskeiseksi, lakisääteiseksi tehtäväksi. Tässä suhteessa täytyy kyllä muistaa myöskin hallitusohjelma, jossa on kirjattu tämmöiset kohdennetut hyvinvointitarkastukset iäkkäille ihmisille yhdeksi tavoitteeksi, johon kiinnitetään huomiota, ja tässähän sisältönä on tavallaan tämmöisen seniorineuvolajärjestelmän itu, mikä hallitusohjelmassakin näkyy.

Tämä seniorineuvolakeskustelu on erittäin tärkeä. Kiitos myöskin edustaja Mattilalle siitä lakialoitteesta, jonka olette tässä yhteydessä asiassa tehnyt, ja olette viitannut usein Raahen malliin. Kyllä, Raahessa on viety pitkälle tätä mallia. Itse asiassa tällä on pidempikin historia olemassa. Parikymmentä vuotta taaksepäin itsekin tein tästä lakialoitteen aikoinaan. Tiesin silloin, että Haminassa oltiin otettu ensimmäisiä askeleita seniorineuvolajärjestelmän perustamiseksi, ja myöskin Vantaalla otettiin askeleita sen suuntaan — osittain, kokeiluluonteisesti tietyissä kaupunginosissa. Ajatuksena tässä seniorineuvolassa on todella se, että ihminen voi käydä lääkärin, terveydenhoitajan, sairaanhoitajan tai fysioterapeutin puhuttelussa ilman, että hän on sairas, aivan samalla tavalla kuin lastenneuvolajärjestelmä toimii. Lapset eivät sairaita ole, vaan heidät tarkastetaan, heidän kuntonsa arvioidaan ja heille annetaan hyviä ohjeita sekä ravitsemuksesta, liikunnasta että toiminnallisuudesta, ja tätähän myöskin iäkkäät ihmiset tarvitsevat. Tässä pitäisi varmaan yrittää tehdä käytäntö koko maahan niin, että kun siirrytään eläkkeelle, tehdään tällainen hyvinvointitarkastus, ja mieluiten vaikka kerran viidessä vuodessa. Se olisi tavallaan mahdollisuus, joka tarjottaisiin iäkkäille ihmisille. Kuten täällä todettiin, ennaltaehkäisevyys on ylivoimaisesti tehokkain keino, halvinta terveydenhuoltoa.

Tässä suhteessa on hyvä ymmärtää, että neuvolajärjestelmä, joka Suomeen syntyi toisen maailmansodan jälkeen, syntyi tilanteessa, jossa meillä suuret ikäluokat olivat keskuudessamme, ja tämä on ollut suomalainen innovaatio. Kansainvälisestikin on todettu, että neuvolajärjestelmä on ollut yksi niitä tekijöitä, joka on johtanut siihen, että imeväisyys- ja lapsikuolleisuus Suomessa on itse asiassa maailmanennätystasolla alhaisinta. Tässä suhteessa tämä on ollut merkittävä oivallus, ja nyt tämä sama oivallus oltaisiin toteuttamassa vihdoin ja viimein — vihdoin ja viimein — myöskin senioriväestölle. Tässä on iso aloite kyseessä, ja sitä täytyy kaikilla tavoilla tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.50 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Se, miten ikääntyneiden palveluiden tarpeeseen vastataan tulevaisuudessa, on ihan avainkysymys siihen, millä tavalla me pystytään myöskin meidän palvelurakenteeseen ja kustannuskehitykseen vastaamaan. Mitä varhaisemmassa vaiheessa ongelmiin puututaan ja pystytään ylläpitämään ikäihmisten toiminta-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

kykyä, sitä parempi tietenkin niin heille itselleen henkisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta kuin myöskin yhteiskunnan kustannusten kertymisen kannalta. Sen takia on erittäin hyvä asia, että tänne vanhuspalvelulakiin saatiin nyt maininta myös näistä seniorineuvoloista. Kiitos vielä edustaja Mattilalle hyvästä puheenvuorosta, jossa toi tätä asiaa hyvin esille.

Tärkeää se on nimenomaan silloin, kun ihmiset jäävät pois usein työterveyshuollon piiristä ja sitten vähitellen alkaa tulla erilaisia muita tarpeita toimintaympäristöön liittyen — terveydellisiä ja sosiaalisia haasteita — ja että ne pystytään kartoittamaan ja reagoimaan niihin riittävän ajoissa. Meidän yhteiskunta on kuitenkin muuttunut yhä teknispainotteisemmaksi, ja vaaditaan erilaista osaamista. Ikääntyneillä on vaara pudota tästä kelkasta digitalisaationkin myötä. Toivottavasti hyvinvointialueilla myöskin pystytään vastaamaan ja ottamaan ikäihmisistä koppi tietenkin yhdessä kuntien kanssa, koska yhdessä sitä terveyden edistämistä tehdään.

Haluaisin nostaa tästä vanhuspalvelulaista vielä muutaman kohdan esille. Täällä oli tämä vuorokaudenajasta riippumaton kotihoito, joka on hyvä edistysaskel siinä, että myös yöaikaan saa kotihoitoa. Tässä on kuitenkin huolellisesti seurattava tilannetta, ettei tämä johda siihen, että kynnys ympärivuorokautiseen hoivaan nousee. Tämä huoli esitettiin myös monissa asiantuntijalausunnoissa.

Toinen asia vielä, mikä olisi ollut toivottavaa, olisi ollut ottaa mukaan kriteerit ympärivuorokautiseen hoivaan, mutta ehkä sitten jatkossa seuraavissa lakiesityksissä, seuraavalla hallituskaudella — eli niin, että meidän ikäihmiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa siinä, millä perustein ympärivuorokautiseen hoivaan päästään, ja että ne olisivat sekä omaisille että hoidettavalle ja ammattilaisille selkeät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.53 Hanna-Leena Mattila kesk: Kiitos puhemies! Innostuin pyytämään vielä yhden puheenvuoron edustaja Kiljusen puheenvuoron siivittämänä. Asioilla on monta kertaa tosiaan pitkä tausta. Aivan kuten edustaja Kiljunen kertoi, hän oli tehnyt lakialoitteen jo vuosia, vuosia taaksepäin, ja tämä on kaikkien meidän yhteinen hyvä asia, ja joskus käy tällä tavalla, että se viestikapula tulee kerrankin vietyä perille.

Omasta kohdastanikin voin sen sanoa, että harmittelen sitä, että toisaalta tämä tuli niin viime metreillä tässä meidän lakikokonaisuuden käsittelyssä, että olisi ollut tarpeen kyllä sitouttaa vielä enemmän eri eduskuntaryhmiä ja käyttää oikeasti aikaa tähän valmisteluun, koska tämä jää siltä osin kyllä vajavaiseksi, kun tässä ei ole näitä kansallisia standardeja mukana. Eli työtä kyllä tulee riittämään tämänkin asian tiimoilta, jotta saadaan niitä yhteisiä käytäntöjä, ja oma aikansa menee, että ministeriössä päästään tutustumaan eri alueitten ikääntyvien ihmisten neuvolatoimintaan ja sieltä poimimaan sitten tällainen hyvä kansallinen malli. Oman aikansa tulee se kestäämään, mutta nyt on viestikapula nytkähtänyt tämän matkan oikeaan suuntaan. Ainakin me voimme valiokunnassa olla tyytyväisiä, että näin on saatu ikääntyvien asiaa oikeaan suuntaan edistettyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua näistä vanhusten asioista ja myös tästä seniorineuvola-asiasta. Kun nousivat tuossa esille

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

nämä seniorineuvolat, niin on myös huomioitava nämä omaishoidon asiat. Monesti nämä omaishoitajat ja omaishoidettavat jäävät palvelujen ulkopuolelle, ja vaikka he eivät välttämättä kaikki senioreita ole, niin juuri nämä neuvonta-asiat olisivat varmasti heillekin kovin tärkeitä.

Haluan nostaa myös esimerkkinä sitten tämän lääkejakelun ja tällöisen, että kun tarkistetaan näitä lääkeannostuksia ja muita, niin monesti omaishoidettavat ja omaishoitajat jäävät tämän ulkopuolelle. Voi olla, että on siellä kotihoidossa tai muuten henkilöt, jotka käyvät sen lääketarkistuksen, apteekin kautta käydään se läpi ja lääkäri katsoo sitten läpi ne reseptit, että onko siellä mitään päällekkäisyyksiä ja muita, ja tulee se annosjakelu, pussijakelut, mutta omaishoidettaville ja omaishoitajille se ei ole automaatio, vaan he jäävät tavallaan tämänkin ulkopuolelle. Toivon, että tähän seniorineuvolatoimintaan jotenkin liitetäisiin myös tällaisia omaishoitoasioita.

Ja se on totta, mitä edustaja tuossa nosti esille, että vähän kiireellä oli tämä lakiesitys tullut, että siinä olisi vähän tarkemminkin voinut näitä pohtia, mutta tosiaan näiden omaishoidettavien asiaa vielä nostaisin esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.55 Kimmo Kiljunen sd: Kiitokset! Ja kiitoksia kaikille, koska tästä seniorineuvola-ajatuksestahan ei nyt kannata sanoa, kenen idea se missäkin vaiheessa on. Olennaisinta on ymmärtää se, että suuret ikäluokat ovat nyt eläkkeellä, siirtyneet jo eläkkeelle, ja on hienoa, että heidän mukanaan ikään kuin syntyy sitten tämä neuvolajärjestelmä, siirtyy sieltä lapsista tänne ikääntyneille ihmisille.

Olennaisinta on tunnistaa tämän asian tarve. Se on se tarve aidosti, että ikääntynyt ihminen saa ohjeistusta elämänhallinnalleen. Hänellä saattaa olla huolia myöskin siitä, mikä hänen kuntonsa aidosti on. Hän voi mennä lääkärintarkastukseen, ja hänet tarkastetaan läpi, ja se auttaa hänen psyykkistä hyvinvointiaan. Sen lisäksi viittasitte muun muassa diabetekseen, joka varhaisvaiheessa voidaan diagnosoida. On muitakin asioita, esim. miehillä pitäisi tulla tähän aivan säännöllisesti myöskin mukaan PSA-testit, joilla voidaan eturauhassyöpä havainnoida jo riittävän aikaisessa vaiheessa, mikä on myöskin ennaltaehkäisevyyttä, ja monia muita vastaavia asioita, jotka tämä neuvolajärjestelmä tässä mahdollistaisi.

Sitäkään ei tarvitse harmitella, että tämä on tullut myöhäisessä vaiheessa nyt tässä esille, koska kysehän on kuitenkin niin mittavasta ja isosta asiasta, että saattaa jopa olla hyödyllistä, että me hyvinvointialueilla sitä vähän testailemme erilaisilla malleilla, jotta nähdään, miten se parhaiten toimii ja mikä on se luonteva tapa siinä sitä toteuttaa, jolloin sitten voidaan jo seuraavassa isossa askeleessa päästä siihen, että luodaan kansalliset standardit sille, ja sitä kautta tämä iso asia menee eteenpäin.

Erittäin tärkeänä nimenomaan tälle hallitukselle — nyt ruusu rintaan — tietysti myöskin teille valiokunnassa, jossa olette ottaneet tämän asian esille, on huomattava se, että nyt on otettu askel eteenpäin, ja se on iso askel, että saadaan lainsäädäntöön tämä käsite ”seniorineuvola”.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

17.57 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Lindén itse näki tämän seniorineuvolatoiminnan vastaavanlaisena instituutiona, mitä lastenneuvola on — tosiaan tällainen kansallinen hieno asia, josta Suomi muuten tunnetaan ulkomaillakin. Valiokunta kävi matkalla tässä kuukausi taaksepäin Yhdysvalloissa ja Kanadassa, ja siellä tiedettiin tämä neuvolatoiminta, ja sitä pidettiin ihan kertakaikkisesti maailman mittakavassakin hienona asiana. Eli jos jonakin päivänä ikäihmisten neuvolasta tulee tällainen vastaava kansallinen instituutio, niin voimme olla kyllä todella tyytyväisiä tästä asiasta.

Myös sitten edustaja Reijoselle tiedoksi, että ainakin siinä toimintaperiaatteessa, mikä Raahen seutukunnassa on ollut, omaishoitajat ovat ilman muuta myös kuuluneet tähän näin, koska tämä on tietylle ikäryhmälle tarkoitettu. Ja liittyen nimenomaan siihen, kun työelämästä siirrytään eläkkeelle, niin tämä on ollut todella semmoinen kattava, joka on napannut ihan kaikki, eli kaikille 65-vuotiaille — nytemmin 68-vuotiaille — on tullut se kutsu, ja se on koskenut ihan kaikkia. Tämä on siksi ollut kattavampi kuin työterveyshoito tai joku muu. Näissä asioissa on käyty sitten läpi myös omaishoitajankin oma elämäntilanne, koska tämä on käsittänyt fyysisen, henkisen ja sosiaalisen puolen, eli tämä on kaiken kaikkiaan erinomainen tapa toimia. Varmasti löytyy muitakin hyviä tapoja, mutta toivotaan, että tällä mallilla mentäisiin melko pitkälle.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskeva lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 62/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.59 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskeva lainsäädäntö. Esittelen tässä perussuomalaisen sosiaali- ja terveysvaliokuntaryhmän valiokunnassa jättämän hylkäysesityksen.

Tässä esityksessähän työttömyysturvalain mukaisista työttömyyspäivärahalisäpäivistä luovuttaisiin. 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden tukemiseksi ja työttömyysjaksojen lyhentämiseksi säädettäisiin uudesta muutosturvamallista. Työssäjakamisen tueksi vahvistettaisiin 55 vuotta täyttäneiden, saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleiden mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatoihin.

Asiantuntijakuulemisissa kuullut SAK, STTK ja Työttömien Keskusjärjestö ovat vastustaneet työttömyysturvan lisäpäivien poistamista pitäen sitä selvänä heikennyksenä työttömien toimeentuloturvaan. SAK muistutti myös, että muutosturvakoulutus vahvistaa palveluita irtisanomistilanteissa, mutta ei helpota tilannetta työttömyyden pitkittyessä, ja siksi yli 55-vuotiaille suunnattu muutosturvakokonaisuus on näin lisäpäivien tilalle laiha loh-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tu. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyn huolen ja huomauttaa, että lisäpäivien poistaminen vaikuttaa ihmisiin eri tavoin asuinpaikasta riippuen. Työllistyminen on usein helpompaa kasvukeskuksissa kuin kasvukeskusten ulkopuolella. Työuran loppupäässä työttömäksi jääneillä voi olla vaikeuksia löytää uutta työtä riippumatta työntekijän omasta aktiivisuudesta, ja lisäpäivillä on ollut suuri vaikutus ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamiseen silloin, kun uudelleen työllistyminen ei monista yrityksistä huolimatta onnistu. Ne, jotka eivät työllisty uudelleen, kärsivät taloudellisesti lisäpäivien menetyksestä.

Esityksen mukaan muutosturvakoulutuksen arvo voi olla enintään yhtä suuri kuin irtisanotun henkilön kahden kuukauden palkkaa vastaava summa ja koulutuksen enimmäispituus kuusi kuukautta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että koulutusten hankinta ja tarjoaminen tulevat olemaan haasteellisia, koska samantyyppistä koulutusta tarvitsevien työnhakijoiden palkat riittävät eripituisiin koulutuksiin, ja tästä syystä valiokunnan asiantuntijakuulemisissa onkin esitetty parempana vaihtoehtona muutosturvakoulutuksen kustannusten sitomista palkansaajien keskimääräiseen mediaanipalkkaan. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että hankittavan koulutuksen tulisi ensisijaisesti vastata irtisanotun henkilön esittämiä, hänen ammatillisen osaamisensa kehittämisen ja tulevan työllistymisensä kannalta oleellisia tavoitteita ja toiveita. Tästä näkökulmasta olisi perusteltua, että muutosturvakoulutuksena voitaisiin rahoittaa myös tutkintoon tähtäävää opiskelua.

Esityksessä ehdotetaan työssäjaksamisen tueksi 55 vuotta täyttäneille saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleille työntekijöille mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatyöhön. Velvollisuutta osa-aikatyön järjestämiseen ei kuitenkaan ole, jos se ei ole työn järjestelyihin liittyvistä syistä mahdollista. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää todennäköisenä, että mahdollisuutta osa-aikatyöhön siirtymiseen tuskin käytettäisiin kovin laajalti, koska työnantajalla ei ole velvollisuutta järjestää mahdollisuutta työntekijän niin halutessa.

Lisäpäiviin oikeutetut henkilöt eivät ole olleet aiemmin kunnan lakisääteisen velvoitetyöllistämisen piirissä, koska nämä ovat saaneet edelleen työttömyyspäivärahaa. Esityksestä puuttuu vaikutuksista viranomaisten toimintaan arvio siitä, millaisia vaikutuksia velvoitetyöllistämällä on kuntiin, kun kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että mikäli aiemmin lisäpäiviin oikeutetut henkilöt siirretään kuntien lakisääteisen velvoitetyöllistämisen piiriin, ehdotettu muutos on verrattavissa kunnille annettavaan uuteen tehtävään, jolloin kunnille on osoitettava sadan prosentin rahoitus.

Edellä mainituin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että hallituksen esityksen mukaisilla lainsäädäntötoimenpiteillä ei saavuteta niille asetettuja tavoitteita mutta ne heikentävät merkittävästi yli 55-vuotiaiden työttömien toimeentuloa, eivät edistä heidän työllistymistään, saattavat pahimmillaan jopa laskea työnantajien kynnystä nykyisellään työttömyysturvan lisäpäiviin oikeutettujen työntekijöiden irtisanomiseen ja joka tapauksessa johtaisivat työllisyyspalvelujen resurssien tehottomaan käyttöön. Mikäli muutosturvamalli toteutetaan, sen sijaan, että irtisanovalle työnantajalle irtisanomisesta aiheutuvia kustannuksia laskettaisiin, kustannusvastuun muutosturvakustannusten rahoitukselta tulisi olla yksinomaan irtisanovalla työnantajalla.

Edellä esitetyn perustein esitän, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään. Ja samalla esitän lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää keinoja,

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

joilla työnantajia kannustetaan kehittämään palveluksessaan olevien työntekijöiden osaamista heidän työuransa aikana siten, että työurat saman työnantajan palveluksessa pitenevät sen sijaan, että työntekijöitä irtisanotaan heidän työuransa loppupuolella.”

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

18.05 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä 55 vuotta täyttäneiden työllisyyslakiasia, ja tässä edustaja Juvonen teki tuon hylkäysesityksen. Kannatan hänen tekemiä hylkäysesityksiä ja myös hänen tekemää lausumaesitystä.

Tässä todella on heikennyksiä, tämän lainsäädännön myötä on tulossa heikennyksiä tähän työttömien asemaan. Vähän riippuu siitä, missä alueella Suomessa asuu — asuuko kaupungissa tai maaseudulla haja-asutusalueella, niin voi olla erilaista vaikutusta tällä. Myös näissä asiantuntijakuulemisissa kuulumme selvästi, että sillä voi olla vakavia heikennyksiä työttömien asemaan ja ihmisten asemaan tällä tavalla, niin sen takia kannatan näitä esityksiä, mitä Juvonen juuri teki.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Salonen.

18.06 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan tavoitteena tulee olla, että kaikilla on mahdollisuus työllistyä iästä riippumatta. Sen vuoksi hallitus tekee nyt tarvittavia toimia yli 55-vuotiaiden työmarkkina-asemaa sekä työssäjaksamista parantaakseen. Tämä vastaa samalla myöskin työllisyystavoitteisiin.

Sekä sosiaali- ja terveystieteiden että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitävät sekä esityksen tavoitteita että yli 55-vuotiaiden työllisyyden edistämistä tärkeänä niin yksilön, yhteiskunnan kuin kansantaloudenkin näkökulmasta. Joskus iän myötä kyky tehdä täysipäiväistä viikkoa tai aiempia työtehtäviä voi heiketä, mutta täysi työstä jättäytyminen ei silti ole työntekijän halujen mukaista, ei sosiaalisesti eikä edes taloudellisesti kannattavaa tai ylipäänsä yhteiskunnallisesti fiksua. Jotta työssä olisi mahdollisuus jatkaa edelleen, hallitus esittää 55 vuotta täyttäneiden saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleiden mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatyöhön. On tärkeää huomata, että työajan lyhentäminen ei ole työntekijän subjektiivinen oikeus, vaan huomioon on otettava myös työnantajan toimintaan ja työn järjestelyihin liittyvät erityiset tarpeet. Työnantajan on kuitenkin esitettävä työntekijälle perusteet, miksi lyhennetyn työajan käyttöön ottaminen ei onnistu.

Arvoisa puhemies! Työelämä muuttuu niin nopeasti, ettei vuosikymmeniä sitten hankittu koulutus välttämättä vastaa tämän päivän tarpeita tai vanhan koulutuksen rinnalle tarvittaisiin tueksi uutta koulutusta. Tämän takia on tärkeää helpottaa uudelleen kouluttautumista mahdollisimman nopealla aikataululla. Esityksessä ehdotetaan uutta muutosturvakokonaisuutta 55 vuotta täyttäneille taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanotuille työntekijöille, jotka ovat olleet saman työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta. Muutosturvakoulutuksen avulla työntekijä voi kokonaan uuden tutkinnon sijaan hankkia nopeasti ammatillista osaamista tai yrittäjäosaamista tukevaa koulutusta.

Sosiaali- ja terveystieteiden mietinnön tavoin on hyvä alleviivata, että muutosturvakoulutuksen tarkoitus on täydentää jo voimassa olevia osaamisen kehittämisen palveluita, kuten työvoimakoulutusta ja omaehtoista opiskelua sekä muita TE-toimiston palveluita. Pitkän uudelleen kouluttautumisen sijaan on tarkoitus, että työntekijä voi nopeasti uuden

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

osaamisen myötä työllistyä alueellansa samantyyppisiin tehtäviin. On siis tavoiteltava työstä työhön siirtymistä.

Lisäksi vielä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta nostaa esille, että muutosturvasta ja työllistymisvapaasta tiedottamiselle ei ole säädetty kirjallista määrämuotoa eikä tarkkaa ajankohtaa sen antamiselle. Olisi tärkeää, että irtisanomisilmoituksen antamisen yhteydessä tiedotetaan kirjallisesti muutosturvasta ja mahdollisuudesta saada työvoimapalveluita jo irtisanomisaikana, jotta tieto saadaan mahdollisimman helposti työntekijälle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.09 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus kiinnittää tällä esityksellään tärkeään asiaan huomiota, eli yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseen, ja siinä on eräänä keinona osa-aikatyö. Muualla maailmassa iäkkäämmät työntekijät automaattisesti voivat hyväksikäyttää myöskin osa-aikatyötä ja myöskin Suomessa kasvavassa määrin. On järkevääkin mahdollistaa tämä asteittainen työelämästä eläkkeelle siirtyminen sillä tavalla, että siinä voi tulla se vaihe vastaan, että ei tarvitse tehdä täyttä työpäivää vaan lyhyempää työpäivää, ja se osaaminen, joka on hallinnassa, voidaan luontevalla tavalla siirtää siten seuraaville työntekijäpolville, jolloin tässä tapahtuu aina luonteva siirtymä työelämästä eläkkeelle — mutta silti osataan ihmiselle tarjota se mahdollisuus, että hän voi vielä työllistyä.

Arvoisa puhemies! Tässä tapauksessa nyt sitten on kysymys primäärisesti niistä, jotka eivät ole vielä varsinaisesti siirtyneet eläkkeelle, mutta itse olisin näkemässä, että yli 55-vuotiaat sisältävät myöskin yli 65-vuotiaiden tai yli 88-vuotiaiden ryhmän riippuen, milloin ihminen siirtyy eläkkeelle. Ja tässä onkin sitten se isoin haaste, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa pitkässä juoksussa on: kuinka mahdollistaa myöskin jo tavallaan niin sanotun eläkeiän saavuttaneiden ihmisten mahdollisuus osallistua aktiivisesti työelämässä? Osa-aikatyö voi olla hyvinkin eräs muoto.

On tehty nyt jonkin verran selvityksiä yli 65-vuotiaiden osalta heidän halukkuudestaan osallistua työelämään. Silloin täytyy tunnistaa, että tällainen käsite ”yleinen eläkeikä” ei olekaan luonteva käsite, vaan eläkkeelle siirtyminen täytyy mahdollistaa niille, jotka tekevät raskaita ruumiillisia töitä — se on luontevaa. Mutta henkisen työn tekijät diplomaateista yritysjohtajiin, professoreihin ja niin edelleen — heillä on paljon annettavaa yhteiskuntaan, ja me olemme siihen tilanteessa, että he joutuvat menemään eläkkeelle eivätkä saa enää antaa sitä panostansa, minkä he haluaisivat tehdä.

Kunnallisanalan kehittämissäätiö on tehnyt hiljattain selvityksen siitä, mikä yli 65-vuotiaiden halukkuus olisi olla työelämässä vielä mukana. Kymmenen prosenttia jo on — tässä on yksi sellainen, joka on jo eläkeiän saavuttanut ja on työelämässä aktiivisesti mukana — kymmenen prosenttia on. Toinen kymmenen prosenttia yli 65-vuotiaista on osa-aikatyössä mukana, eli se on jo käytännettä, ja vielä päälle siinä on sitten se kymmenkunta prosenttia, jotka haluaisivat olla työelämässä mukana, jos se vain olisi mahdollista. Eli noin kolmasosa yli 65-vuotiaista ihmisistä on tavalla tai toisella joko jo nyt mukana työelämässä tai haluaisi siihen osallistua, ja tässä suhteessa hallituksenkin pitäisi entistä tarmokkaammin panostaa ja meidän kaikkien pitäisi entistä enemmän panostaa siihen, että tämä työllisyysasteen nostaminen myöskin eläkeiässä oleville ihmisille olisi mahdollista, jos se on heidän oman tahtonsa mukaista. Siitä täytyy tietysti lähteä liikenteeseen, että ihmiset itse haluavat osallistua vielä aktiivisesti tätä kautta yhteiskuntaan.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mattila.

18.12 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Myös minä haluan puhua tästä mahdollisuudesta tehdä osa-aikaista työtä, nimittäin tämän lakiesityksen parhain puoli minun mielestäni on halu panostaa ikääntyvien työntekijöitten työssäjaksamiseen nimenomaan mahdollistamalla tämän osa-aikaisen työnteon.

Esityksen mukaan työntekijä, joka on ollut vähintään kolme vuotta samalla työnantajalla töissä, voisi pyytää siirtoa osa-aikatyöhön, jolloin työnantajan on ensisijaisesti järjestettävä työt osa-aikatyön mahdollistavalla tavalla. Työnantajan olisi siten toimittava aktiivisesti töiden järjestelyissä, jotta osa-aikatyön tekeminen olisi mahdollista. Sellainen menettely ei edelleenkään olisi mahdollista, että työntekijä vain ilmoittaa yksipuolisesti osa-aikatyöhön siirtymisestä, vaan muuttuvan työskentelyn toteuttaminen vaatii osapuolien välistä uutta sopimusta työaikaehdoista. Esitys koskisi myös tilanteita, joissa työntekijä on jäämässä osittaiselle sairauslomalle, varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Jos työntekijän työajan lyhentäminen on hänen aloitteestaan lähtöisin, toimeentuloa ei voi täydentää sovitellulla työttömyysturvalla.

Arvoisa puhemies! Näen lakiesityksen tärkeänä mahdollisuutena edistää työntekijän työssäjaksamista ja työhyvinvointia. Kun on pitkäänkin tehnyt samaa työtä ja ollut työelämässä 55 ikävuoteen mennessä jo useamman vuosikymmenen ajan, voi kaivata mahdollisuutta keventää työviikkotuntimäärää. Suomessa on edelleen kovin polarisoituneet työmarkkinat, joissa ollaan joko mukana sataprosenttisesti tai sitten sen ulkopuolella työttömänä. Meidän pitäisi luoda joustavampi työnteon kulttuuri, jossa työn tekemisen määrää voitaisiin mukauttaa ketterämmin oman elämäntilanteen ja jaksamisen mukaan. Elämäntilanteet vaihtelevat, jolloin haluaa ja pystyy olemaan täysillä mukana työelämässä. Sitten tulee aikoja, että vähempikin riittää.

Erityisen hankalaa on tilanteessa, jossa oma jaksaminen alkaa olla kyseenalaista ja pelkona on kokonaan uupuminen ja pois tipahtaminen työelämästä. Siksi näen lakiesityksen mahdollistaman väylän osa-aikatyön tekemiseen varsin tervetulleena keinona pidentää varttuneemman työntekijäkaartin työuria niin, ettei tule ennenaikaista sairauseläkkeelle jäämistä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 13/2022 vp

Lakialoite LA 24, 51, 96/2020 vp

Kansalaisaloite KAA 2/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Laiho.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Keskustelu

18.15 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain seksuaalirikoksia koskevat säännökset.

Tämä esitys on askel oikeaan suuntaan huomioiden sen kritiikin, mitä luonnosvaiheessa vuonna 2020 esitettiin, ja siihen verrattuna esitys on parempi. Tässä esityksessä on edelleen kuitenkin merkittäviä ongelmia erityisesti liittyen kriminalisointiin, teon tunnusmerkistöihin ja rangaistusasteikkoihin liittyviin puutteisiin, jotka pitäisi korjata, jotta seksuaalirikoksista tuomittavat rangaistukset olisivat riittävän ankaria.

Raiskauksesta annettavat tuomiot ovat Suomessa useimmiten ehdollisia ja lievempiä kuin muissa Pohjoismaissa. Hallituksen esityksen mukaan raiskauksen vähimmäisrangaistusta ei korotettaisi nykyisestä yhdestä vuodesta vankeutta. Me kaikki tiedetään, miten merkittävä asia raiskaus on rikoksena. Se on vakava ja tuomittava, ja valtaosa raiksausrikoksista kuitenkin tällä hetkellä tuomitaan käyttäen rangaistusasteikon alapäätä. Lisäksi on huomioitava se, että ilman poikkeuksellisia perusteita alle kahden vuoden vankeusrangaistukset Suomessa tuomitaan ehdollisina, ja kokoomus on katsonut, että tämä vähimmäisrangaistus ei ole riittävä. Tiedämme myös, että seksuaalirikokset painottuvat suhteessa enemmän maahanmuuttajataustaisille henkilöille, eli siellä on tekijöinä heitä enemmän. Olisi tärkeää tämänkin osalta, että saisimme rangaistusasteikkoa paremmin kuvaamaan sitä rangaistuksen vakavuutta, ja mikäli rangaistus olisi kaksi vuotta ehdotonta vankeutta, niin esimerkiksi turvapaikanhakija voitaisiin karkottaa pois Suomesta sillä perusteella.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä myöskään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia ei ole kovennettu siinä määrin kuin pitäisi. Lapsille ja nuorille kajoaminen seksuaalisuuteen rikoksella on merkittävä kehitystä vaarantava tekijä. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus pitäisi korottaa ilman muuta neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen vankeutta.

Myös törkeiden rikosten soveltamiskynnysten alentaminen tunnusmerkistöjä tarkistamalla tulisi tehdä. Olemme nostaneet esille myös sukupuoliyhteyden eläimen kanssa, mikä vaatisi kriminalisointia. Tästä on aiempia lakialoitteitakin olemassa.

Yhä enemmän näemme myös verkossa kuvamateriaalia, joka ei ole lapsille tai ylipäänsä tarkoitettu yleiseen jakeluun. Meidän pitäisi pystyä paremmin puuttumaan siihen, mitä verkossa jaetaan — minkälaista kuvamateriaalia — ja erityisen tuomittavaa se on silloin, kun se koskee lapsia. Väkivaltakuvauksen hallussapito olisi kriminalisoitava. Voimassa olevan lainsäädännön tai hallituksen esityksen mukaan väkivaltakuvauksen hallussapito ei Suomessa ole rikos. Suomessa materiaalia saa ladata ja katsoa, mutta rangaistavaa siitä tulee vasta, jos sitä levittää eteenpäin. Poliisin mukaan lasten pahoinpitelykuvauksia tuotetaan koko ajan enemmän, ja kotietsinnöillä löytyy videoita raa’asta väkivallasta, jopa vauvan tappamisesta. Näissä tilanteissa, jos näyttöä levittämisestä ei saada, tällaisen raa’an väkivaltamateriaalin hallussapidosta ei tule nykyisen lainsäädännön mukaan mitään seuraamusta. Tällaisen materiaalin lataaminen ja hallussapito kuitenkin osoittaa teki- jässä poikkeuksellista väkivallan ihannointia, ja materiaaleja käytetään seksuaalisiin tarkoituksiin. Tämän johdosta raa’an väkivaltamateriaalin hallussapidon säätäminen rangaistavaksi on perusteltua.

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle on säädettävä törkeä tekomuoto.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Tämän lakiesityksen puutteiden takia kokoomus on jättänyt asiasta vastalauseen. Jotta me pystymme heikompia suojelemaan ja myös vaikuttamaan siihen, että yhteiskunnassa suhtaudutaan vakavammin väkivaltarikoksiin — joihin raiskaus, törkeä raiskaus, selkeästi kuuluvat — niin meidän lainsäädäntömme pitää olla ajan tasalla. Ei riitä myöskään se, että sanotaan, että pitää tiukentaa tulkintaa. Tässä maassa on tietyllä tavalla tulkittu jo vuosia lainsäädäntöä, ja vasta sitten, kun lainsäädäntöä muutetaan, pystytään saamaan uusia normeja myöskin sille tulkinnalle ja oikeasti tekemään ratkaisevia muutoksia. Tämän osalta jää paljon vielä korjattavaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Bergqvist.

18.22 **Sandra Bergqvist r:** Arvoisa puhemies! Kyse on historiallisen suuresta uudistuksesta. Tätä lakiesitystä on huolellisesti työstyetty lakivaliokunnassa kevään aikana, ja kiitän kollegoitani hyvästä yhteistyöstä.

Keskustelemme tänään lakiesityksestä, joka nostaa itsemääräämisoikeutta ja vahvistaa seksuaalirikosten vakavuutta. Raiskauksen määrittely muuttuu nyt siten, että jatkossa keskeistä on uhrin oma tahto. Uusi laki lähtee osapuolten suostumuksesta. Jos suostumusta ei ole tai sitä ei voida antaa, on kyse vakavista ja tuomittavista rikoksista. Tämä on merkittävä ajattelutavan muutos.

Uudistuksen avulla pystymme myös suojaamaan paremmin lapsia, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Kokonaisuudistuksessa alle 16-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset eriytetään aikuisten lainsäädännöstä. On erittäin tervetullut parannus, että lapsiin kohdistuvien seksuaalisten rikosten rangaistukset kovennetaan.

Värderade talman! Genom den här reformen skärps straffen för de flesta sexualbrott. I fortsättningen kan man göra sig skyldig till sexuella trakasserier också på annat sätt än genom att beröra någon. Olovlig spridning av en sexuell bild på någon annan blir ett straffbart sexualbrott.

Sexuella trakasserier och kränkningar är något som alltför många, speciellt unga kvinnor, blir offer för. Tack vare dessa nya bestämmelser blir det möjligt att på ett mer effektivt sätt även ingripa i sexuella kränkningar som sprids via internet.

Jag vill även poängtera det som vi i lagutskottets betänkande lyfte upp: Den nya lagen måste följas upp. Myndigheter måste ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna tillämpa de nya bestämmelserna. Det behövs informationskampanjer för barn och unga men också vuxna för att de ska förstå vad det här med samtycke innebär. Vi behöver mer utbildning för poliser, socialarbetare och sjukvårdspersonal då de möter offren och vi behöver också få ändring i hur stränga domar det i framtiden blir.

Sexualbrott hör till de grövsta och vidrigaste och ska och bör också dömas därefter. Satsningar behövs också för att motverka alla former av sexuella trakasserier. Det är så vi når en lyckad reform.

Arvoisa puhemies! Rikoslain seksuaalirikoksia koskevan luvun edellisestä kokonaisuudistuksesta on kulunut peräti kaksi vuosikymmentä. Maailma on tänä aikana muuttunut, ja viime viikonlopun tapahtumat maailmalla osoittavat, miten itsemääräämisoikeus voi vaarantua.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Seksuaalirikoslainsäädännön uudistukselle on todellakin tarvetta. Kiitän ministeriä hänen johdonmukaisesta työstään tämän tärkeän uudistuksen eteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä, poissa. — Edustaja Juvonen.

18.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös minä kannatan tätä valiokunnan mietintöön liittyvää vastalauseita, jossa myös perussuomalaisten valiokuntaryhmä on mukana.

Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä aihe ja tärkeä lakiesitys, joskin usein käy niin, että lailla ei kuitenkaan päästä siihen tavoitteeseen, mihin olisi tarve. Jätin jo vuosina 2013 ja 2015 täällä eduskunnassa lakialoitteet liittyen lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalisten hyväksikäyttör rikosten vähimmäisrangaistusten korottamisesta, ja näen, että vieläkin on asiassa tehtävää. Rikoksista annettavien tuomioiden on oltava verrattavissa niiden törkeyksiin ja tekemuotoihin ja siihen, millaiset henkiset ja fyysiset vammat nämä teot jättävät uhreihinsa.

Jätin myös vuonna 2018 keskustelualoitteen liittyen seksuaalirikosten tilanteeseen Suomessa, sillä tilastojen mukaan näiden rikosten määrä on vain kasvussa. Muun muassa vuonna 2021, josta Tilastokeskuksen tiedot minulla tässä ovat, tammi—kesäkuun aikana raiskauksia oli 826, eli niitä oli 160 enemmän kuin vuonna 2020 tammi—kesäkuun aikana, ja lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä taas 976, mikä oli 15,8 prosenttia enemmän kuin vuonna 20. Eli nämä rikokset eivät näytä loppuvan Suomesta.

En tiedä, millainen tulisi lainsäädännön olla ja millainen tulisi pelotteen olla niille henkilöille, jotka näihin rikoksiin ryhtyvät. On erityisen tärkeää, että jos puhumme maahanmuuttajien tekemistä seksuaalirikoksista, niin olisiko se pelote siinä se, että todellakin maasta pois, jos ei maassa olla maan tavalla? Eli kyllä esimerkiksi näissä tilanteissa tulisi kiireellisesti palauttaa lähtömaahan henkilö, joka tekee näitä rikoksia.

Korostan edelleen myös sitä, että monesti nämä oikeudenkäynnit viivästyvät ja ovat hyvinkin pitkäkestoisia. Silloin kun me puhumme lapsista ja nuorista, olisi erittäin tärkeää, että oikeuskäsittelyt tapahtuisivat mahdollisimman pian. Hyvin usein käy niin, että lapsi ja nuori kehittyy ja kasvaa siinä oikeusprosessin ohessa, ja tämä jos jokin on sellaista henkistä kidutusta, että sen kohteeksi ei ainakaan meidän heikoimpien ja hiljaisimpien lasten ja nuorten soisi joutuvan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

18.28 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä muun muassa edustaja Laiho ja nyt viimeksi edustaja Juvonen puhuivat erittäin hyvin, ja voin oikeastaan yhtyä kaikkeen siihen, mitä he tuossa edellä esiin ottivat.

Tosiaan kun nyt ollaan jo tässä lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä, niin sinänsähän tämä pykälien kohtalo taitaa olla jo sinetöity, mutta kyllä itse näen niin, että viimeistään seuraavan hallituksen pitää palata tähänkin asiaan ja edetä tämän opposition vastalauseen mukaan. Kyllä Suomessa ollaan siinä pisteessä, että meillä perinteisesti on ollut vahva luottamus lakiin, vahva luottamus siihen, että oikeusjärjestelmä tuottaa rikollisille sellaisia rangaistuksia kuin pitääkin. Mutta tosiaan viime vuosina — ehkäpä lainsäädännöstä, tunnusmerkistöistä, asteikoista johtuen, toisaalta oikeuskäytännöstä johtuen — varsinkin näistä vakavimmista väkivaltarikoksista, ja kun tässä puhutaan näistä seksuaalirikoksista,

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

mitkä ovat tietysti sitä erityisen törkeää väkivaltaa niin fyysisessä kuin henkisessä mielessä, niin rangaistukset ovat jääneet liian vaatimattomiksi suhteessa siihen, kuinka vakavia nämä teot ovat. Näiden rangaistusten koventaminen kautta linjan on perusteltua. Maltillinen koventaminen auttaa siinä, että näitä tekoja pystytään myöskin ennalta estämään. Tässä mielessä näen myös, että hyvin maltillisella koventamisella myös tosiaan maahanmuuttajataustaisilla rikollisilla — jotka valitettavasti näiden rikosten osalta tilastoista erottuvat — juuri se turvapaikan menettäminen, karkottaminen maasta, tulisi herkemmin kyseen, ja se auttaisi varmasti siihen, että tämä sopeutuminen suomalaiseen oikeusjärjestelmään ja suomalaiseen kulttuuriin tässä mielessä — että toisten ihmisten koskemattomuus on turvattu kaikissa olosuhteissa — tapahtuisi varmaan nopeammin.

Eli kannatan näitä edellä esitettyjä näkemyksiä ja myös näitä näkemyksiä, joita on kirjattu opposition yhteiseen vastalauseeseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.31 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kuten näissä kaikissa edeltävissä puheenvuoroissa on todettu, seksuaalirikokset ovat poikkeuksellisen julkea rikoksentekomuoto, ja on erittäin hyvä, että me tätä lainsäädäntöä kehitämme.

Muutama huomio tästä käydystä keskustelusta, joka tässä tuli esille. Ensimmäinen huomio on se, että ylipäätään tässä painotetaan useissa puheenvuoroissa rangaistuksia — rangaistuksia vain tulisi koventaa. Kyllä, on tiettyjä rikoslajeja — kuten lapsiin suuntautuvat rikokset, ehkä digiverkossa olevat toiminnallisuus, väkivaltavideot ja niin edelleen — joista ei edes ole kunnan lainsäädäntöä, rangaistuksia, olemassa, ja niissä ehdottomasti on mitä suurimmassa määrin rangaistuksia kovennettava. Saattaa olla myöskin muita osa-alueita, seksuaalirikoksissa se on mahdollista. Mutta se, että me puhumme vain rangaistuksista ja pelotteesta ensisijaisena keinona — tässä joku sanoi — tuntuu vähän oudolta siinä tilanteessa. Kuitenkin kaikkein tärkeimmät muodot ovat valvonnan tehostaminen, valistustoiminta ja nämä muodot, joissa meidän täytyisi nimenomaan pyrkiä kehittämään eteenpäin omaa kulttuuriamme, yhteisöä.

Toinen ongelma, mikä tässä tuli — viimeksi edustaja Auton puheenvuorossa — oli se, että ulkomaalaisväestö erottautuu tässä rikoslajikkeessa erityisesti. En olisi oikein halukas, arvoisa puhemies, nyt nostamaan esille jotakin väestöryhmää sinänsä, koska seksuaalirikokset ovat kuitenkin etnisistä taustoista riippumatta yhteistä taakkaa tässä yhteiskunnassa. Ulkomaalaisväestö erottautuu siinä suhteessa kyllä, että a) ulkomaalaisväestöön luetaan myöskin turistit, jotka maassa käyvät, ja b) siinä, että suhteessa heidän lukumääräänsä he syyllistyvät enemmän seksuaalirikoksiin kuin kantasuomalaiset. Mutta ylivoimainen valtaenemmistö seksuaalirikoksista Suomessa on kantasuomalaisten tekemiä, ja tässä suhteessa ulkomaalaisväestön esille nostaminen erityisesti ei ole kovin palkitsevaa. Ja kannattaa muistaa myöskin se, että suomalaiset ihmiset suhteessa määriin syyllistyvät seksuaalirikoksiin ulkomailla huomattavasti enemmän kuin kotimaassaan, jolloin tämäkin poikkeava tilanne, mikä siinä on, että ihmiset tulevat ulkomailta tänne ja syyllistyvät seksuaalirikoksiin, tulee osittain selitettyä.

Mutta, arvoisa puhemies, ehkä kaikkein tärkein seikka, johon minä haluaisin kiinnittää myöskin omassa puheenvuorossani huomiota — ja mihin useissa puheenvuoroissa täällä jo puututtiinkin — on lapsiin suuntautuva seksuaalirikollisuus. Se on itse asiassa kaikkein kuvottavin osa tässä osa-alueessa. Avuttomat ihmiset, jotka ovat kasvuiässä, kasvuvaiheessa,

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

joutuvat uhreiksi. Tämä on niin kammottava osa-alue, että siinä minä voin kyllä tunnistaa myöskin sen ajatuksen, että rangaistusten täytyisi olla sen mittaluokan rangaistuksia kuin aiheutettu vahinkokin luonteeltaan on. Ja tässä suhteessa edustaja Laihon puheenvuoro minusta oli erittäin painava, kun hän viittasi tähän verkossa, digimaailmassa, tapahtuvaan todellisuuteen, joka on luotu, jossa herkutellaan mitä julkeimmalla väkivallalla. Tähän meidän täytyy saada selkeämpi, parempi valvonta, tehokas valvonta, ja siellä tapahtuvat rikokset täytyy aidosti tunnistaa rikoksiksi, ja niihin kyllä rangaistuksia sitten myöskin mukaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

18.34 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Olen ollut tässä käsittelyssä mukana ja yhdyin kyllä siihen, että valiokunnassa hyvin tästä asiasta keskusteltiin, mutta valitettavasti tähän nyt jää oikeasti näitä aukkoja, jotka pitää korjata.

Meillä on tilanne niin, että jos seksuaalirikos kohdistuu alle 18-vuotiaaseen, niin se vanhenee vasta, kun tämä henkilö on täyttänyt 28 vuotta. Eli jos johonkin lapseen on kohdistunut seksuaalirikos, niin tämä teko vanhenee vasta, kun tämä henkilö on 28-vuotias. Sillä on siis tarkoitettu jo antaa riittävä aika tälle ihmiselle toipua niin paljon, että hän pystyisi tekemään siitä ilmoituksen. No, sehän silloin tarkoittaa sitä, että lainsäätäjä on katsonut tämän törkeäksi väkivaltarikokseksi, jopa viharikokseksi, seksuaalirikokseksi, joka turmelee sen lapsen ja nuoren pitkäksi, pitkäksi aikaa, jopa koko elämäksi, mutta sitten — minä kutsun tätä nyt hieman tämmöiseksi setämieslaiksi — annetaan neljän kuukauden alin raja. Eihän tällaista voida säätää millään järjellä. Ihmettelen niitä meidän naisedustajia, jotka yleensä lähtivät suostumaan tähän asiaan. Samoin kuin naisen raiskaaminen — mieskin voidaan raiskata, olen semmoisiakin asioita ollut tutkimassa — raiskaaminen, vaikka ihminen on jo aikuinen, jättää häneen pysyvät jäljet. Vuoden tuomio tai alle kahden vuoden tuomio ehdollisena — nehän nauravat meille, nämä rosvot. Siksi on tärkeitä se kaksi vuotta.

Sitten, kun täällä sanotaan, että ulkomaalaisia ei pitäisi nostaa esille. Kyllähän se nyt on kuitenkin niin, että jos meillä on 5 prosenttia ulkomaalaistaustaisia ja heistä 25,7 prosenttia tekee ja syyllistyy seksuaalirikokseen, niin onhan se merkittävä luku, vaikka me kantasuomalaiset tietysti valtaväestönä teemme niitä enemmän. Eikö meille nyt riitä ihan, että tehdään itse täällä niitä rikoksia eikä tuoteta rikoksentehtäjiä muualta? Tämä laki täytyy saada uudelleen käsittelyyn välittömästi, kun hallitus saadaan vaihdettua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää, poissa. — Edustaja Talvitie.

18.37 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa. Tarkoitus on myös yhdenmukaistaa ja selkiyttää seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä rikoslaissa. Koska en pystynyt lain ensimmäisessä käsittelyssä tätä puheenvuoroa pitämään, niin pidän sen tässä toisessa käsittelyssä.

Keskeinen muutos on raiskausrikosta koskevan säännöksen muuttaminen suostumusperusteiseksi. Tämä toteutettaisiin säätämällä raiskauksen keskeiseksi tunnusmerkiksi sukupuoliyhteydessä oleminen sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti — tämä on hyvä ja kannatettava asia. Vastaavalla tavalla muissa seksuaalirikoksissa keskeistä on se, ettei seksuaalisen teon kohde osallistu siihen vapaaehtoisesti. Tämän mukai-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

sesti pakottaminen seksuaaliseen tekoon korvattaisiin säännöksellä seksuaalisesta kajoamisesta. Seksuaalisen ahistelun rangaistavuus laajenisi myös muihin kuin koskettelutekoihin. Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen säädettäisiin seksuaalirikoksena rangaistavaksi.

16 vuotta nuorempiin lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevat säännökset erotettaisiin pääosin aikuisia koskevista säännöksistä. Lasten koskemattomuuden ja häiriöttömän kehityksen suojaa vahvistettaisiin säätämällä uusina rikoksena lapsen raiskaus ja seksuaalinen kajoaminen lapseen. Myös 16 mutta ei 18 vuotta täyttäneitä lapsia suojattaisiin edelleen aikuisiin nähden laajemmilla erityissäännöksille.

Arvoisa puhemies! Tämän lakimuutoksen taustalla on tärkeä kansalaisaloite, mutta tähän liittyy myöskin useampi kannatettava, kollegan alkuun laittama lakialoite, jollaisen itsekkin olen aikanaan allekirjoittanut — muun muassa edustaja Keto-Huovisen lakialoite 24/2020, jossa ehdotettiin rikoslain 17 luvun muuttamista siten, että säädetään raakaa väkivaltaa sisältävän kuvamateriaalin hallussapito levittämisen ohella rangaistavaksi, ja muita rikoslain muutoksia, joissa säädettäisiin rangaistavaksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaavan materiaalin hallussapidon törkeä tekumuoto. Ja muun muassa näiltä osin tämä hallituksen esitys jää niin sanotusti korjaussarjaa vaille.

On tärkeää, että väkivaltakuvauksen hallussapito kriminalisoitaisiin. Internetissä leviää valtavia määriä lasten hyväksikäyttömateriaalia ja sen rinnalla myös erilaista väkivaltamateriaalia, jossa lapsia kidutetaan ja pahoinpidellään. Voimassa olevan lainsäädännön tai hallituksen esityksen mukaan väkivaltakuvauksen hallussapito ei Suomessa ole rikos. Suomessa materiaalia saa ladata ja katsoa, mutta rangaistavaa siitä tulee vasta, jos sitä levittää eteenpäin, ja tämä asia on korjattava. Myöskin lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle on säädettävä törkeä tekumuoto.

Teknologian kehittyessä laitteiden tallennuskapasiteetit ja poliisien kotietsinnöillä takavarikoiman materiaalin määrät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Yhdessäkin tapauksessa kuvia voi olla kymmeniätuhansia ja videoita satoja tunteja. Näissä materiaaleissa lapset ovat vakavien rikosten uhreja, ja ilmoitusten määrät näistä rikoksista ovat kasvaneet samalla, kun materiaalin tuotanto ja saatavuus ovat lisääntyneet. Näille on olemassa myös valtava markkina, koska arvioidaan, että vuosittainen arvo lasketaan miljardeissa euroissa. Emme voi sallia tällaisen markkinan kehittymistä.

Nykyinen lainsäädäntömme ei ole pysynyt teknologian kehityksen mukana. Kansainvälisessä vertailussa Suomen lainsäädäntö laahaa ankarasti monen muun maan perässä, mikä johtuu jo perusteeltaan siitä, että Suomen tällaiseen materiaaliin liittyvä lainsäädäntö on ajalta ennen sosiaalista mediaa. Eli tärkeää on, kuten myöskin osan kollegoiden vastalauseesta käy ilmi tämän hallituksen esityksen käsittelyssä lakivaliokunnassa, että näihin asioihin on todellakin ajanmukaistettava meidän lainsäädäntöämme. Ja koska olemme kuitenkin tämän kahden vuoden aikana näyttäneet, että kun on tahtoa, niin sitä lainsäädäntöä pystytään myöskin ripeästi päivittämään ja ajanmukaistamaan, niin toivon todellakin, että näin tehdään varsinkin näiden lasten seksuaalisesti esittävien kuvien ja myöskin väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisoinniksi.

Sitten tästä hallituksen esityksestä vielä. Keskeisistä seksuaalirikoksista säädettäisiin myös törkeät tekumuodot, ja muihin seksuaalirikoksia koskeviin säännöksiin ja muihin lakeihin kuin rikoslakiin tehtäisiin lähinnä tarkentavia ja tekniluonteisia muutoksia. Uudet rikostunnusmerkistöt merkitsisivät seksuaalirikoksina rangaistavien tekojen alan laajentamista. Myös sukupuoliyhteyden määritelmää laajennettaisiin, ja seksuaalirikosten rangais-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tusasteikot ankaroituisivat tuntuvammin lapsiin kohdistuvien rikosten osalta. Mutta päivitystä tarvitaan nimenomaan tänne kuvamateriaalin hallussapitoon ja levittämiseen. — Kii-tos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Savio.

18.43 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tuomioistuinten seksuaalirikostapauksissa tekemät päätökset ovat valitettavan usein poikenneet kansalaisten yleisestä oikeustajusta, ja siksi lainsäädäntöä tulee selkeyttää tunnusmerkistön osalta ja rangaistusasteikkoja kiristää tuntuvasti. Erityisesti tarvitaan rangaistusasteikkojen alarajojen selvää nostoa, jotta seksuaalirikoksista annettavat tuomiot olisivat jatkossa käytännössä aina ehdottomia.

Täällä eduskuntakeskustelussa on nostettu esille myös maahanmuuttajien tekemät seksuaalirikokset, ja myös niihin on suhtauduttava hyvin tiukasti, varsinkin kun tietyt ryhmät ovat tilastoissa selvästi yliedustettuina. Hyssyttelyyn ei ole tässä asiassa mitään syytä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat tehneet vuosien kuluessa lukuisia lakialoitteita tilanteen korjaamiseksi, mutta valitettavasti niitä ei ole hyväksytty täällä eduskunnassa. Myös opposition viime viikolla tekemät seksuaalirikoksia koskevat esitykset varsinkin minimirangaistusten korottamiseksi hävisivät äänestyksissä.

Perussuomalaiset saivat vuonna 2015 neuvoteltua hallitusohjelmaan seuraavan kirjauksen: ”Hallitus parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosprosessissa lainsäädäntöä kehittämällä. Varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Tarkistetaan ensikertalaisuussäännöksiä, väkivaltarikosten sekä lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa.”

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä silloinen kirjaus oli erinomainen, ja joitakin korjauksia lainsäädäntöön on saatukin, mutta valitettavasti työ on edelleen tältä osin pahoin kesken. Toivonkin syvästi hallituksen, joko tämän nykyisen tai viimeistään seuraavan hallituksen, ryhtyvän määrätietoisiin toimiin suomalaisten fyysisen koskemattomuuden turvaamiseksi. Erityisesti lapset tarvitsevat paitsi vanhempiensa myös lainsäätäjän suojelua. Lapseen kohdistuvista seksuaalisista teoista tuomittavien rangaistusten vähimmäistason nostaminen vastaa selkeästi yleistä oikeustajua.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön tehtävänä on suojata kaikkein heikoimpien kansalaisten oikeuksia, ja tämä korostuu erityisesti lasten seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa. Tätä aihealuetta koskevan lainsäädännön suhteen eduskunnalla on vielä hyvin paljon korjattavaa, ja edellä mainitusta vanhan hallitusohjelman kirjauksesta voi ottaa tulevaisuudessakin mallia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

18.46 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Paljon on jo sanottu tästä seksuaalirikosten lainsäädännön uudistamisesta, mutta ajattelin tuoda esille muutamia kohtuullisen tuoreita tulokulmia.

Ensinnäkin tämä rangaistuskäytäntö ja kriminaalipolitiikka ylipäänsäkin Suomessa. Monta kertaa, kun esimerkiksi kansanedustaja ihmettelee, että kylläpä tuosta törkeän kuu-loisesta raiskauksesta tuomittiin pieni ja lievä tuomio, joka istutaan vielä ehdollisena, siitä tulee palautetta, että tähän itse säädätte ne lait. Niin. Ollaan taas kerran siinä tilanteessa, että tässä salissa ihmetellään, että kun olemme säätäneet sellaisen lain, että jostain rikok-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

sesta voidaan tuomita vaikkapa 1—10 vuotta vankeutta, ja käytännössä oikeusistuimet tuomitsevat sitä vankeutta jotakuinkin puolitoista vuotta, niin miksi näin sitten on. Miksi oikeusistuimet tuomitsevat näitä asioita tällä tavalla, ja millä oikeudella Rikosseuraamuslaitos itse asiassa antaa näiden tuomioiden mennä ehdollisena tietyn rajan alittaessa sen vankeusajan? Nämä ovat mielenkiintoisia kysymyksiä, ja ihmettelen, onko todellakin kansanedustajien ainoa keino vaikuttaa näihin asioihin se, että me nostaisimme mekaanisesti näiden rikosten minimirangaistusta. Eikö meillä ole mitään muuta keinoa puuttua siihen, että oikeuslaitos ei tuomitse kuten lainsäätäjä on halunnut?

Toisena asiana: Kun täällä on useissa yhteyksissä otettu esille kysymys siitä, että tietyt ulkomaalaistaustaiset ryhmät syyllistyvät erityisen usein tällaisiin seksuaalirikoksiin, tietyistä kulttuuripiireistä tulevat henkilöt erityisesti, niin ainakin edustaja Kimmo Kiljunen oli sillä linjalla, että tästä asiasta ei tulisi suurestikaan keskustella. Minun mielestäni tämä asia on taas äärimmäisen oleellinen, ja tämä pitäisi ottaa esille myös laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa kuin pelkästään seksuaalirikoslainsäädännön suhteen. Onhan niin, että nämä ilmiöt toistuvat samanlaisina aivan kaikkialla sivistyneessä maailmassa, että kun tietyistä taustoista tulevia henkilöitä muuttaa Euroopan maihin, niin he syyllistyvät seksuaalirikoksiin useammin kuin kantaväestö. Tämä ilmiö toistuu aivan samanlaisena kaikissa maissa. Tästä täytyykin vetää laajempi johtopäätös maahanmuuttopolitiikan suhteen, sen suhteen, millaista maahanmuuttoa me haluamme, koska on aivan selvä asia, että kun nämä ilmiöt vain toistuvat tällaisina, niin ainoa keino vähentää tätä rikollisuutta on vähentää maahanmuuttoa tällaisen kulttuuriperimän maista, ja tällaisiin toimenpiteisiin meidän täytyy ryhtyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

18.49 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat seksuaalirikokset ja niiden tuomiot ja erityisesti raiskausrikos. Tässä hain yhtä uutista, ja lainaan sitä: Varsinais-Suomen käräjäoikeus oli tuominnut 23-vuotiaan raiskaajan kahden vuoden ehdottomaan vankeuteen kerrostalon rappukäytävässä tapahtuneesta raiskauksesta. Kuitenkin sitten tuoreessa päätöksessään Turun hovioikeus alensi tuomion vuoden ja kymmenen kuukauden mittaiseksi. Koska vuonna 96 syntyneellä raiskaajalla ei ollut tilillään aiempia tuomioita, hovi määräsi sen ehdolliseksi. Uhrille maksettavaksi määrätty 8 400 euron korvaukset hovioikeus piti ennallaan. Elikkä raiskauksesta ehdollista hovikäsitteilyn jälkeen.

Sitten minulla on tässä toinen uutinen, jota minä nyt haluan vähän rinnastaa tähän, joskin määrä tässä on hyvin suuri, mutta joku on salakuljettanut nuuskaa Suomeen. Tämä vei yli kahdeksi vuodeksi vankilaan ja toi 572 000 euron korvaukset.

Arvoisa puhemies! ”Päätökijän menettämä rikoshyöty oli sen sijaan merkittävä ja valtiolle korvattavat verot jopa massiiviset: Määrättiin menettämään 88 660 euroa ansaitsemiaan tuloja ja korvaamaan 572 000 euroa veroja Suomen valtiolle. Reilut 100 000 tästä summasta jakautuu yhteisvastuullisesti tekijän ja autokuskin välille.” Elikkä jos nuuskaa tuomalla voi saada paljon kovemman tuomion kuin raiskaamalla jonkun, niin kyllähän tässä jotakin pahasti on vialla. Mielestäni nämä ovat rikoksina hyvin erilaisia, ja nämä tuomiot eivät kyllä yhtään käy yksiin.

Me perussuomalaiset olemme puhuneet erittäin pitkään erityisesti raiskausrikoksista, että niitä tuomioita pitäisi kiristää. Vuonna 2014 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos teki tutkimuksen maahanmuuttajien rikollisuudesta eri aloilla, ja tietyistä maista Suomeen tulleet

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

maahanmuuttajat syyllistyivät tähän 17,5 kertaa useammin kuin suomalaiset. Siis tämä on ihan hälyttävää. Mielestäni jos meillä on itselläkin rikollisia, niin siihen, miten me kohdellaan ulkomailta tulevia rikollisia täällä ja hyysätään heitä, pitää puuttua ja nämä kaikki tuomiot pitää koventaa, ovat he sitten kantasuomalaisia tai ulkomaalaisia. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

18.52 **Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Vähän näkökulmaa tuolta tutkinnan puolelta: Kun poliisi lähtee näitä asioita tutkimaan, niin siellähän tietysti ensimmäisenä on se kotietsintä, joka tehdään. Nämä ihmiset, jotka joutuvat näitä tutkimaan, traumatisoituvat sitten tästä materiaalista, jota he joutuvat käymään läpi tuntikausia, viikkokausia, ja täällä talossa ei katsota, että sen pitäisi olla rangaistavaa. Sen sijaan se kuuluu ikään kuin poliisimiehen tai -naisen etuihin, että hän saa siitä psyykkisiä vaurioita. Tämä on hyvä näkökulma pitää mielessä, että se materiaali on niin rankkaa, että kyyniset poliisitkin saavat sellaisia psyykkisiä oireita, että he tarvitsevat sitten työnohjausta.

Sitten otan vielä hieman kantaa ulkomaalaistaustaisten tekemiin rikoksiin. Jos katsotaan, että me emme voi niitä laittaa tähän rikoslakiin, niin minä olen tehnyt lakialoitteen koskien ulkomaalaislain 9 lukua ”Maasta poistaminen”. Se pitää yksinkertaistettuna sisälleen sen, että kaikki ne ulkomaalaiset, ulkomaalaistaustaiset, jotka eivät ole Suomen kansalaisia ja jotka voidaan maasta karkottaa, karkotetaan, kun he ovat saaneet tuomion seksuaalirikoksesta, mistä tahansa seksuaalirikoksesta — koska se lähtee siitä, se on vähän semmoinen juttu, että kun sinä ensin vähän katselet pornoa ja pikkulapsia, sitten sinä rupeat niitä tuolla käpälöimään, niin sitten menee koko ajan vakavammaksi ja vakavammaksi se homma. Ennalta estävässä mielessä ei muuta kuin sulkaa ja kotiin.

Sitten Jani Mäkelälle sanon: 40 vuotta poliisissa, ja olen kyllä monesti ihmetellyt, minäkin laista lainsäädäntöä täältä tulee.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hänninen.

18.54 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Nyt on kuitenkin tärkeästä kokonaisuudesta kysymys, eli seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudesta, ja kyllä kannan ihan samalla tavalla huolta siitä, millä tavalla meidän oikeusjärjestelmässä vakavista seksuaalirikoksista annetaan tuomioita. Elikkä täällä nousi useissa kollegoiden puheenvuoroissa huoli siitä, ovatko ne rikoksista annetut tuomiot kansan oikeustajun mukaisia ja ovatko ne tarpeeksi kovia, ja kyllä aika usein itsekin olen ihmetellyt, kun olen lehdestä lukenut tapauksista, joissa annetaan pari vuotta ehdotonta ja sitten siitä saakin vain ehdollista. Että ihan sama huoli.

Kuitenkin nytten kokonaisuudistuksessa yksi iso ja ehkä tärkein muutos edelliseen on se, että uusi lainsäädäntö perustuu uhrin suostumukseen, eli suostumus pitää olla. Sitten toinen on se, että laki selkeyttää lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten sääntelyä ja tiukentaa samalla myös rangaistuksia, ja tätä tämä sali käsittääkseni on vaatinut.

Keskeinen muutosehdotus tässä paketissa on alle 16-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvien seksuaalirikossäännösten eriyttäminen aikuisia koskevista säännöksistä. Kyseisiä säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi eri tavoin lapsen koskemattomuuden ja häiriöttömän kehityksen suojan vahvistamiseksi. Suojaikärajaksi ehdotetaan nykyiseen tapaan 16 vuotta ja

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

tilanteessa, jossa tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden, 18 vuotta.

Uusina rikoksina säädetään lapsenraiskaus ja seksuaalinen kajoaminen lapseen. Toisin kuin raiskausrikoksessa, lapsenraiskauksessa rangaistavuus ei perustu vapaaehtoisuuden puuttumisen vaan edellyttää pelkästään tahallista sukupuolilyhteyttä alle 16-vuotiaan kanssa.

Myös 16 mutta ei 18 vuotta täyttäneitä lapsia suojattaisiin edelleen aikuisiin nähden laajemmin erityissäännöksillä, ja tämä on kyllä erittäin tervetullutta.

Seksuaalirikoksina rangaistavien tekojen ala myös laajenee, muun muassa sukupuoliyhteyden määritelmää laajennetaan. Tärkeistä tekemuodosta säädetään selkeästi. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä säädetään muuta lainsäädäntöä täydentävästi, varsinkin heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden seksuaalista itsemääräämisoikeutta suojellen. Seksuaalisen ahdistelun määritelmää myös laajennetaan.

Elikkä erittäin kattava kokonaisuudistus, jossa on erittäin tärkeitä muutoksia ja uudistuksia nimenomaan seksuaalisen rikoksen uhria ajatellen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

18.57 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Jatkona vielä tuolle äskeiselle puheenvuorolleni ja mitä edustaja Kinnunen toi tässä hyvin esiin: Tämä materiaali, mikä leviää netissä ja jota käytetään myöskin taloudellisessa hyötytarkoituksessa ja joka liittyy lapsiin ja on seksuaalissävytteistä tai raakaa väkivaltaakin sisältävää, on tosiaan sellaista, joka traumatisoi poliiseja, mutta ei lainsäädännössämme ole vielä törkeän teon piirissä. Pelkkä ajatus jo saa heräämään sellaisia tunteita, joita on vaikea sanoiksi pukea, ja myöskin pettymystä, sillä tämä sali kyllä pystyy parempaan.

On todella tärkeää, että tähän asiaan paneudutaan. Meillä on toki muitakin sellaisia lainsäädäntöaukkoja, jotka eivät ole vielä ajan tasalla, mutta kun tämä on kuitenkin tämän rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksessa tunnistettu asia ja siihen liittyy lakialoitteita ja muita, niin toivon, että tämä asia saa korjauksen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

18.59 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt, kun tuolta salin toiselta laidalta nousi esiin suostumuksen antaminen seksuaaliseen tapahtumaan, niin tämä voi olla kyllä — en tiedä, mitä rikoskonstaapeli ajattelee asiasta, mutta tuleeko se vaikeuttamaan tätä oikeuskäsittelyä sitten, jos jokaisella ihmisellä on syyttömyysolettama? Ja kenelle siinä tulee tämä näyttövelvollisuus siitä, oliko suostumusta: Onko se tällä henkilöllä, joka ilmoittaa raiskauksesta — joutuuko hän näyttämään toteen sen, että suostumusta ei ollut annettu — vai pitääkö tämän syytetyn pyrkiä näyttämään se, että siihen oli suostumus? Varmaan hyvä tarkoitus tällä asialla, mutta vasta oikeuskäytännöt varmaan näyttävät sen, onko tämä suostumuksen antaminen ja sen toteen näyttäminen jopa hankalampi tälle asialle. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

19.00 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen tainnut olla rikoskonstaapeli joskus 80-luvulla, mutta ei sillä niin väliä.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Minä olen tässä sanonut, että tämä on äärimmäisen hyvä periaatteellinen siirtymä siihen suostumusperusteisuuteen, ja olen sen takana aivan sataprosenttisesti. Mutta valitettavasti tutkinnanjohtajana minun on pakko varoittaa, että alkää nyt henkeänne pidätelkö, että tästä rupeaisi ropisemaan entistä enemmän niitä rangaistuksia. Se näyttökysymys on edelleenkin kahden ihmisen välillä tapahtuneessa tapahtumassa, ja se on saatava esille. Poliisi ei pistä sanoja kenenkään suuhun. Poliisi hankkii sen näytön, minkä poliisi pystyy tuolla tekemään. Käytännössä en usko, että tähän tulee kovin paljon helpotusta, mutta periaatteellisenä kannanottona tähän on itsestäänselvä, että suostumus pitäisi olla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 13/2022 vp sisältyvät 1.—16. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 2/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 24, 51, 96/2020 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikenneturvallisuusmaksusta annetun lain 4 §:n ja liikennevakuutuslain 87 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 8/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Autto.

Keskustelu

19.02 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Liikenneturvallisuus on valtavan tärkeä asia. Tämä hallituksen esitys liikenneturvallisuusmaksun korottamisesta 1 prosentista 1,3 prosenttiin liikennevakuutuksen maksutuloista on erittäin positiivisesti otettu vastaan esimerkiksi liikenne- ja viestintävaliokunnassa, jossa laadimme yksimielisen mietinnön asiasta. Tämän vaikutukset kuluttajien ostovoimaan ovat hyvin rajalliset. Puhutaan todella pienistä vaikutuksista. Kun tämä, vaikka veroluontoinen maksu onkin, kohdistuu näin vahvasti korvamerkittynä tähän liikenneturvallisuustyöhön, niin tällaista varmasti koko eduskunta voi kyllä hyvillä mielin kannattaa.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämän puheenvuoron käytän siksi, että meillä on eduskunnassa käsittelyssä myös monia lainsäädäntöhankkeita, jotka vaikuttavat keskeisesti liikenneturvallisuuteen. Yksi tällainen on esimerkiksi ajokorttilaki, jossa siis esitetään, että 17-vuotiaat jatkossa saavat Suomessa ajo-oikeuden. Totta kai heillä täytyy olla ajo-opetus sitä varten ja heidän täytyy tutkinto suorittaa, mutta tosiaan tämä ajokortin saanti-ikä laskee 17:ään. No, tähän vain oikeastaan vahvistaa sen käytännön, joka tälläkin hetkellä

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

on, että käytännössä lähes kaikki 17-vuotiaan poikkeuslupaa hakevat ajo-oikeuden jo nykyisellään 17-vuotiaana myöskin saavat. Tämä vain alleviivaa sitä, että meillä on yhä nuorempia kuljettajia liikenteessä, ja on tietysti hienoa, että pääosa heistä toimii hyvin vastuullisesti. Mutta samaan aikaan on totta, että meillä on vastuuttomasti käyttäytyviä nuoria. Ja kun olosuhdetekijät kasautuvat sitten yhteen, niin kuulemme näitä suru-uutisia, joissa pahimmassa tapauksessa useita nuoria yhtä aikaa menetetään. Tässä mielessä tämä liikenneturvallisuusmaksun korostaminen ja valistustyön tekeminen ovat tietysti äärimmäisen tärkeitä, että mahdollisimman moni nuori miettisi näitä asioita ennalta eikä niitä suru-uutisia sitten kuultaisi.

Mutta, arvoisa puhemies, samalla haluan muistuttaa siitä, että vaikka tätä liikenneturvallisuustyötä tehdään ja hyvää työtä sillä saralla Suomessa tehdäänkin, niin se ei voi korvata sitä, että myös poliisia tarvitaan. Poliisin liikennevalvontaan täytyy panostaa. Poliisin täytyy näkyä siellä nuorten arjessa, jotta myös sitä kautta tämä liikenneturvallisuustyö tulee ihan konkreettiseksi siellä nuorten elämässä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

19.06 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä esitys liikenneturvallisuusmaksulaista ja liikennevakuutuslaista on äärimmäisen hyvä, ja se on pakko tässä kohtaa tehdä, koska kulut ovat nousseet ja niitä ei enää pysty kattamaan liikennevakuutusmaksulailla, ja sitten taas tuo liikenneturvallisuuspuoli tarvitsee tuon oman tulonsa.

Mutta me ollaan tässäkin asiassa hieman jälkijunassa. Sähköskootterit ovat nyt joka paikassa, jopa pienemmissäkin kaupungeissa, ja me luetaan päivittäin niistä johtuvista onnettomuuksista. Tässä on esitetty joillakin suilla, että kaupunkien pitäisi kilpailuttaa nämä toimijat ja asettaa sitä kautta ehtoja siitä, kuinka näitä sähköpotkulautoja käytetään. Mielestäni tämä ei ole oikea suunta, vaan nämä sähköpotkulaudat voitaisiin asettaa vakuutusvelvollisiksi ja vähintäänkin niin, että ne joutuisivat maksamaan tätä liikenneturvallisuusmaksulakiin perustuvaa maksua, jolla pystyttäisiin sitten tätä valistusta tekemään. Tämä on varmaankin tulevaisuutta. Tähän se ei nyt enää ehdi, mutta siinä on taas seuraavalle hallitukselle lisää tekemistä.

Toki on niinkin, että eivät ne vakuutusmaksut voi olla sitä luokkaa kuin esimerkiksi moottoripyörillä tai muilla tällaisilla vehkeillä, koska ei kai tässä nyt yrittäjiä yritetä ajaa ulos markkinoilta. Mutta joku pieni maksu siihen tietysti pitäisi laittaa niin, että nyt siitä 19 sentistä minuutilta menisi vaikka sitten sentti tällaiseen rahastoon, sekin varmaan auttaisi. Mutta oikeansuuntainen tämä on, ja tähän on helppo yhtyä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 86/2022 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle työehtodirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 60/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2022 vp

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Hänninen.

Keskustelu

19.08 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti halusin käyttää tästä puheenvuoron, koska työskennellessäni tuolla kaupan alalla ja toimiessani luottamusmiehenä aikoinani työpaikallani nousivat esille nämä nollatuntisopimukset ja näiden henkilöiden, jotka tällaisilla sopimuksilla työskentelevät, työsuhteturva ja myöskin turva siihen mahdolliseen toimeentuloon, jos äkillisesti niitä tunteja ei sitten viikossa olekaan.

Nytten tämän hallituksen esityksen, josta on yksimielinen mietintö, tarkoitus on parantaa nyt erityisesti näillä vaihtelevilla työsopimuksilla ja niin sanotusti nollatuntisopimuksilla työskentelevien asemaa ja edistää turvatumia ja ennakoitavampia työehtoja. Se on perheen ja työn yhteensovittamisen näkökulmasta erittäin tärkeää.

Jatkossa työnantajan olisi vähintään 12 kuukauden välein tarkasteltava työsopimuksessa sovitun työaikaehdon toteutumista ja tarjottava työntekijälle kuukauden kuluessa sopimusta työaikaehdon muuttamisesta siten, että se vastaa tarkastelun tulosta ja työnantajan työvoiman tarvetta. Työehtodirektiivin mukaan työntekijällä olisi muun muassa oikeus vaatia perusteltua vastausta mahdollisuudesta pidentää työsopimuksessa sovittua säännöllistä työaikaa tai työsopimuksen kestoa. Lisäksi työvuoron peruuntuessa myöhemmin kuin 48 tuntia ennen työvuoron alkamista työntekijälle olisi maksettava kohtuullinen korvaus peruuntumisesta aiheutuneesta haitasta. Työvuorojen ilmoittamisen aikataulusta tulisi myös sopia työnteon keskeisissä ehdoissa, ja työnteolle olisi sovittava viitepäivät ja -tunnit. Työssä tai virassa edellytettävien koulutusten olisi myös jatkossa oltava työntekijälle maksuttomia ja laskettava työajaksi.

Elikä kiitos hallitukselle tästä parannuksesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

19.10 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puheenjohtaja! Edustaja Hänninen toi kokonaisuudessaan esille sen, mitä tässä EU-direktiivin osalta ollaan tekemässä.

Toki täytyy sanoa, että Suomen tapa näihin on, että aina mennään sen minimin mukaan eikä tässä vaiheessa uskalleta ottaa semmoisia rohkeampia askeleita, jotka turvaisivat paremmin sekä työnantajan mutta erityisesti totta kai heikommassa asemassa olevan työntekijän aseman näissä tilanteissa.

Mutta erityisen hyvää tässä kuitenkin oli, että mietinnössä on huomioitu se seikka, että jos peruuntuminen tapahtuu 48 tunnin jälkeen, niin siellä ei puhuta pelkästään ansionmenetyksestä, vaan se kohtuullinen korvaus sisältää myös mahdollisuuden huomioida sen, että kun meillä sitten ollaan sovittu kunnallisen tai jonkun muun palvelutuottajan kanssa lasten päivähoidosta, niin ne maksut kuitenkin kohdalle tulevat — jos se peruuntuminen tapahtuu sitten siitä johdosta, että työtä ei olekaan tarjolla — kun siihen päivähoidoon ollaan varauduttu ja sitä tapahtumaa ei tulekaan.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Nostan kyllä valiokunnalle hattua, että nyt tässä on sellainen polku, josta sitten oletettavasti joudutaan ensin tavallaan pohtimaan oikeuskäytäntöjen muotoja, mitä kautta ne sitten tulevat. Mutta toivottavasti tämmöisessä tilanteessa olisi kuitenkin kysymys järjestäytyneestä työntekijästä, jolloin hänellä on mahdollisuus sitten oikeusprosessin kautta hakea itselleen sitä oikeutta. Heille, jotka eivät ole järjestäytyneitä, on melkoinen riski lähteä sitten pelkästään oman rahapussin kautta ja osaamisella käymään oikeutta siitä, onko tullut kohdelluksi tämän lain mukaisesti.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 60/2022 vp sisältyvät 1.—7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 50/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 35/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 35/2021 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 14/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 5/2020 vp, 8/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista. — Keskustelu, edustaja Laiho.

Keskustelu

19.14 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia sekä kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Ehdotuksen mukaan kuluttajansuojalain kohtuuttomia sopimusehtoja sekä kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevien lukujen säännöksiä sovellettaisiin myös sellaisiin kulutushyödykkeitä koskeviin sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja luovuttaa elinkeinonharjoittajalle henkilötietoa. Tämä lakiesitys on erittäin tervetullut.

Olen itse tehnyt alkuvuodesta toimenpidealoitteen liittyen siihen, että puhelinmyynnin yhteydessä vaadittaisiin kirjallista vahvistusta ja haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt huomioitaisiin erityisesti. Kuluttajille ja erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville, kuten muistisairaille, vammaisille ja ikäihmisille, puhelinmyyntitilanne on usein ongelmallinen. Kuluttajan asemaa on tarpeen parantaa niin, ettei ihmisen heikentynyt kognitiivista kykyä voida käyttää myyntitilanteessa hyväksi, ja siten, että kuluttajalla on riittävästi aikaa perehtyä äkillisesti tulleeseen yhteydenottoon ja ilman painostusta.

Kuluttajille kaupataan puhelimitse erilaisia tavaroita, vitamiineja, remontteja ja lehtiä. Sen lisäksi, että puhelinmyynti voi olla harhaanjohtavaa myyntiä, saattaa ihminen tietämättään tehdä kestotilauksen asiaan, jota ei edes tarvitse. Puhelinmyynnin toinen riski piilee siinä, että myyjän on hankala tehdä todellista kartoitusta ostajan kognitiivisesta tilanteesta. Pahimmassa tapauksessa vanhukselle on voitu myydä useita saman lehden tilauksia, jos lehtimyyjät eivät seuraa myyntejä tai saa selville asiakkaan todellista tilannetta.

Meillä Suomessa on yli 75-vuotiaita väestössämme jo runsaat puoli miljoonaa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan heidän määränsä nousee jo lähes 800 000 henkilöön vuoteen 2030 mennessä. Tässä joukossa on muistisairaiden ohella myös runsaasti muista aivojen toiminnanhäiriöistä kärsiviä henkilöitä, joten koti- ja puhelinmyynnin ongelmat näyttäytyvät yhä laajemmalle joukolle lähivuosina. Iäkkäät ihmiset, kuten myös monet muut yhteiskunnan heikommassa asemassa olevat, ovat usein myös taloudellisesti heikommassa tilanteessa. Heitä on suojeltava turhilta ostopäätöksiltä ja turhalla ostamiselta, joka voi johtaa myös taloudellisiin toimeentulovaikeuksiin ja jopa ulosottoon. Myös nuoremmassa ikäryhmissä on haavoittuvassa asemassa olevia, esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmaisia tai velkaongelmista kärsiviä ihmisiä. On oikeus ja kohtuus, että ihmisillä on oikeus harkita ostopäätöstään rauhassa.

Tässä hallituksen esityksessä puhelinmyyntiin tehdään muutos niin, että kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen, ellei sitä ostopäätöstä ole myös kirjallisesti tai vastaavalla tavalla hyväksytty. Tämä on todella tärkeä asia, ja uskon, että ikäihmisten tilannetta parantava. Tärkeä huomio on myös se, että todistustaakka tietojen antamista koskevien velvoitteiden täyttämisestä on elinkeinonharjoittajalla.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Luonnollisesti esitys sai vastustusta myös liittyen siihen, että se kaventaa tarjousmahdollisuuksia, mutta uskon, että tämä on askel terveempään markkinointiin ja ennen kaikkea se on eduksi meidän ikääntyvälle väestölle.

Täytyy tässä samalla myös olla kiitollinen itse omien vanhempien puolesta. Kyllä on saanut huomata, minkälaista erilaista tuotetta on tullut heille ja he ovat suostuneet tilaamaan puhelinmyynnin johdosta. Ilolla odotan tämän lain täytäntöönpanoa, jotta nekin tilaukset loppuvat.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 14/2022 vp sisältyvät 1., 3. ja 5.—7. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 14/2022 vp sisältyvien 2. ja 4. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 22/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

19.20 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, että kattava positiivinen luottotietorekisteri torjuu parhaimmillaan ylivelkaantumiskehitystä useilla mekanismeilla — luomalla kokonaiskuvan luotonantajille luotonhakijan taloudellisesta asemasta, tarjoamalla velkaantumista koskevaa tietopohjaa tutkijoille ja yhteiskunnallisille päätöksentekijöille sekä antamalla yksityishenkilöille selkeämmän käsityksen omasta taloudellisesta asemastaan. Luottotietorekisterillä on vaikutusta luoton saatavuuteen ja hinnoitteluun. Asiakaskohtaiset erot näin ollen korostuvat nykytilanteeseen verrattuna. Positiivinen luottotietorekisteri antaa luotonmyöntäjälle nykyistä paremman valmiuden arvioida asiakkaan maksukykyä, taloudellista tilannetta ja siten luoton myöntämisen edellytyksiä kaikkine riskeineen. Uudistus on taloutensa hyvin hoitaneiden edun mukainen.

On valitettavaa, että tämä uudistus käytännön syistä tulee asunto- ja muiden kulutusluottojen osalta sovellettavaksi vasta lähes kahden vuoden kuluttua ja elinkeinotoiminnan, maatalouden ja muun tulonhankkimistoiminnan osalta vielä myöhemmin. Jo tällä hetkellä tilanne on se, että positiivinen luottotietorekisteri olisi ehdottomasti tarpeen muun muassa ylipitkien ja ylisuurten asuntolainojen takia. Niiden riskit ovat suuria. Myös yrityslainojen

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

riskit ovat kasvussa. Myös siitä syystä, että korot ovat vahvassa nousussa, luottoriskit ovat merkittävästi kasvamassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

19.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan positiivisen luottorekisterin ja siihen liittyvien muiden lakien osalta tarkoitus on, että ”luotonantajien on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteet. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella.” Siksi pidänkin hyvänä, että talousvaliokunta omassa mietinnössään on huomioinut, että pitää olla tavoiteltavaa jatkossa sisällyttää luottotietorekisteriin asunto- ja kiinteistölainojen lisäksi myös erityisesti taloyhtiöiden lainat.

Tämä on asia, mitä tässä yhteydessä ei saatu sillä aikataululla voimaan, kun tämä laki astuu voimaan, mutta se on kuitenkin tavallaan pontena tulevalle uudelle hallitukselle, että tätä asiaa lähdetään edistämään, koska ne taloyhtiöiden lainat ovat tällä hetkellä myös sen yksityisen osakkeenomistajan velkataakkana melko musertavia. Tällä hetkellä tiedämme, minkälaisia vastuuta voi syntyä niille henkilöille, jotka jäävät sinne, kun tapahtuu joukkopako vaikkapa kivijalassa olevista liikehuoneistoista vaikkapa konkurssien kautta. On hienoa eri asia pohtia sitä, tai kuten eduskunnan puhemieskin aiemmin ministerikautenaan toi esille, tämän ongelman hoitamiseen pitää keskittyä. Nämä kuitenkin nivoutuvat toisiinsa niin, että se velkataakka pitäisi kokonaisuudessaan pystyä arvioimaan, jolloin tässä arviossa voidaan todellisten tietojen perusteella nähdä, minkälaiset mahdollisuudet luonnollisella henkilöllä on selviytyä luottovelvollisuuksistaan.

Kuitenkin olisin toivonut, että tässä olisi mietinnössä tuotu vielä enemmän esille sitä, että kun tämän ”rekisterin tuoma läpinäkyvyys edesauttaa luotonantajaa arvioimaan luotonhakijan tilannetta ja parantaa riskien hallinnan edellytyksiä” — se on se lähtökohta, mitä asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille — niin ”samalla on kuitenkin tärkeää seurata rekisterin vaikutusta luotonmyöntöprosesseihin ja niiden kustannuksiin kuluttajille”, kuten valiokunnan mietinnössä on. Eli pitäisin kuitenkin tärkeänä, että arvioitaisiin tämän vaikutusta myös sen kautta, että nämä arvioinnit sisältävät muutakin kuin vain sitten tekoälyllä olevaa arviointia, jotta henkilöllä siinä luotonantotilanteessa on konkreettinen mahdollisuus saada käsiteltyä hänen oma anomuksensa, ettei niitä vain rekisteritietojen perusteella arvioida ja siitä tehdä yhteenvetoa, vaan että sen luotonhakijan oikeus ja mahdollisuus luoton saantiin myös turvataan. Olisi ollutkin hyvä, jos täällä olisi ollut vaikka mietinnössä vielä lausuma, että eduskunta edellyttää tämän lain osalta selvitystä valiokunnalle vuoden 2026 loppuun mennessä, jolloin olisi voitu arvioida jo, miten tämä on vaikuttanut sitten luotonsaajan osalta.

Hyvänä pidän — ja erityisen hyvänä — sitä, että täällä on vapaaehtoinen luottokieltomahdollisuus tuotu esille. Edustaja Sakari Puisto on tämän aikanaan jo kirjallisella kysymyksellä esille nostanut vuonna 2019, ja toivonkin, että tästä luottotietomerkinnästä kävisi ilmi, onko merkinnän tekemisen syynä kohonnut riski henkilötietojen väärinkäytölle, luonnollisen henkilön talouden hallintaan liittyvä syy tai muu syy. Harras edustaja Myllykosken toive on, että nämä sidotaan yhteen hallituksen tuodessa sosiaalisen luototuksen maata kattavan järjestelmän, jolloin henkilö voisi tällä vapaaehtoisella luottokiellolla hakeutua sosiaalisen luototuksen piiriin ottamatta kuitenkaan itselleen maksuhäiriömerkintää, joka

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

selkeästi tällä hetkellä, minun käsitykseni mukaan, estää osaltaan ihmisten hakeutumista sosiaalisen luototuksen piiriin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kimmo Kiljunen poissa. — Edustaja Autto.

19.28 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisilla on perinteisesti ollut aivan viisas suhtautuminen velanottoon. Meillä on ollut ymmärrystä siitä, että velat täytyy maksaa pois. Niin kuin vanha kansa on joskus leikillisesti sanonut, velka on veli otettaessa mutta veljenpoika maksettaessa. Mitä lie sillä tarkoitettu, mutta ymmärrys on aina suomalaisilla ollut, että liikaa ei pidä velkaantua.

Viime vuosien kehitys on kuitenkin ollut huolestuttavaa, ei vain kotitalouksien vaan toki laajemminkin yhteiskunnan osalta. Eri toimijat ovat huomattavasti velkamääriään kasvattaneet, ja tässä mielessä tämä positiivinen luottorekisteri on kyllä erittäin tervetullut uudistus.

Kuten täällä edellä esimerkiksi edustaja Kiviranta harmitteli sitä, että se tulee nyt niin pitkällä viiveellä vasta voimaan, niin tähän voi toki yhtyä. Kyllähän tämä olisi pitänyt säätää jo aiemmin. Kun tuossa edustaja Myllykoskikin hyvin maalaili — tai hyvin ja hyvin — puhui hyvin ja maalaili niitä uhkakuvia, mitä voi liittyä vaikkapa nyt tähän aikaan, jossa tiedämme, että sodan myötä ja tämän globaalinkin inflaatiokehityksen vallitessa kuluttajien odotukset oman taloutensa kehityksestä Suomessa ovat kovasti synkentyneet, niin voi tulla vastaan tilanteita, joissa velkataakat korkojen noustessa käyvät kohtuuttomiksi. Tässä mielessä olisi varmasti ollut jo aiemmin paikallaan, että meillä olisi ollut tällainen positiivinen luottorekisteri. Tällaisen työkalun ehkä se kaikkein vahvin voimahan on se, että kun se parantaa hyvin taloutensa hoitaneitten asemaa, niin silloin se kansantalouden keskeinen käyttövoima, keskiluokka, pystyy sitten viemään kansantaloutta turvallisesti eteenpäin. Tässä mielessä hallitusta täytyy kiittää, että tästä on varmasti tuleville vuosille iso apu. Toivotaan, että tämä nyt meitä kohtaava talouden kriisi ei kärjisty niin pahaksi, että tätä olisi välttämättä tarvittu jo aiemmin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hänninen.

19.30 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Jälleen kerran esitys, jota kannatan lämpimästi, eli positiivinen luottorekisteri, jonka tarkoituksena on ylivelkaantumisen torjuminen. Positiivisen luottorekisterin olisi tarkoitus vaihteittain sisältää kattavat tiedot luonnollisen henkilön luotoista ja tuloista. Rekisterin avulla luotonantaja voisi nykyistä helpommin ja luotettavammin arvioida lainanhakijan kykyä maksaa luotto takaisin.

Tavoite — eli ylivelkaantumisen estäminen ja torjuminen — on toki kannatettava, mutta yhdyn kyllä niihin huoliin, joita esimerkiksi edustaja Myllykoski omassa puheenvuorossaan toi esille. Eli kyllä tätä luottorekisteriä on seurattava, millä tavalla se toimii. Itsekin olen tuossa huomannut, että kun on luottotiedot ja tulot kunnossa, niin saa edullista lainaa, mutta meillä on paljon kotitalouksia ja ihmisiä, jotka ovat käytännössä tietyissä tilanteissa pakotettuja ottamaan korkeakorkoista kulutusluottoa jopa ihan syömävelkaan, tai jos äkkiä menee vaikka se ainoa kulkupeli, auto, perheessä rikki, niin se on pakko sitten korjata, ja jos ei tilillä ole katetta, niin otetaan sitten pahimmassa tapauksessa vaikka niitä pikavippejä. Niistä sitten tulee niitä luottokuluja ja korkokuluja, ihan käytännössä erittäin korkeitakin sellaisia, ja se vaikuttaa tietysti takaisinmaksukykyyn ja saattaa johtaa pahim-

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

missa tapauksissa velkakierteisiin — riippuen tietysti kotitalouksien tilanteista. Mutta tällä hetkellä ainakin on suuri huoli siitä, että meillä esimerkiksi vuonna 2021 on ollut 389 300 henkilöä, joilla on ollut maksuhäiriömerkintä. Elikkä puhutaan todella suuresta määrästä ihmisiä ja perheitä. Kannatan myös lämpimästi esimerkiksi useita oman puolueeni tekemiä toimenpide-ehdotuksia ylivelkaantumisen estämiseksi, mutta myös niiden ihmisten auttamiseksi, jotka ovat ylivelkaantuneet syystä tai toisesta.

Myös edustaja Myllykosken esille tuoma sosiaalinen luototus olisi tärkeää saada koko valtakunnan kattavaksi, jotta ihmisten ei tarvitsisi turvautua hädän hetkellä ylikorkeita korkoja sisältäviin pikavippeihin, vaan heillä olisi mahdollisuus tilanteessa, jossa tarvitaan pikaisesti luototusta, saada sitä ilman korkojen kiskontaa. Tämä olisi äärimmäisen tärkeä asia. Ja haluan kiittää tässä samalla kollega, edustaja Myllykoskea niistä useista lakialoitteista, joilla olette tuonut tässä salissa esiin ylivelkaantuneiden ongelmia. Myöskin tämä maksuhäiriömerkintöjen lyhentäminen on osittain, voisinko sanoa, jopa teidän ansiotanne. — Kiitos. [Jari Myllykoski: No nyt punastuu!]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 22/2022 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 95/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 54/2022 vp sisältyvät 1.-7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

16. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä (HE 56/2022 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 1/2022 vp

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 6/2022 vp

Yksi käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Yhden käsittelyn asiana esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsiteltävänä on vahvistamatta jäänyt laki, joka perustuslain 78 §:n mukaisesti voidaan joko hyväksyä asiasisällöltään muuttamattomana tai hylätä. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 6/2022 vp, jossa valiokunta ehdottaa, että vahvistamatta jääneenä palautunut laki hylätään. — Keskustelu, edustaja Autto.

Keskustelu

19.35 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti historiallinen tilanne, että meillä on tällainen vahvistamatta jäänyt laki ja se on palautunut tänne eduskuntaan. Ja tietysti tämä itse asiahan on ratkennut sillä, että säädettiin lakialoitteen pohjalta nopeasti siten laki, josta maa- ja metsätalousvaliokunta teki mietinnön, ja eduskunta sen hyväksyi, ja sillä sitten turvattiin tämä Tenojoen lohen suojelemisen kannalta välttämätön joen kalastuskielto.

Mutta, arvoisa puhemies, tämän asian vakavuuden vuoksi haluan myös tässä yhteydessä puhua Tenojoen merkityksestä Utsjoen kunnalle ja laajemminkin Lapille ja varmasti koko Suomelle. Tenojoki on yksi merkittävimmistä Pohjois-Atlantin lohijoista, ellei se kaikkein merkittävin, ja tässä mielessä tietysti ne toimenpiteet, joita välttämättä on tehtävä lohen suojelemiseksi, ovat perusteltuja ja paikallaan. Mutta samalla meidän täytyy ymmärtää myös se paikallisten ihmisten hätä omasta toimeentulostaan ja myös alueen kulttuurin säilymisestä tilanteessa, jossa lohta ei saa kalastaa. Ja tässä mielessä kaikki tällaiset toimenpiteet, joita valtiovalta voi tehdä sen äkillisen rakennemuutoksen, mitä siellä paikallisesti alueella kohdataan, tukemiseksi, ovat enemmän kuin tarpeellisia, ja niitä tulee kaikin tavoin kiirehtiä.

Mutta, arvoisa puhemies, ylipäätään sitten tähän kestävään kalastukseen. Ajattelen niin, että tällä hetkellä tietysti huomio kiinnittyy paljon tuonne Tornion—Muonionjoelle, kun Tenolla ei kalasteta, ja Tornion—Muonionjoellahan pääsääntö kalastuksessa on se, että saalista saadaan vain yksi kala per kalastaja per vuorokausi, ja uskon, että tähän jokivarren kalastukseen se voisi olla sellainen periaate, jota näillä maailman keskeisillä lohijoilla pitäisi laajemminkin noudattaa. Silloin ei ylikalasteta sitä lohikantaa, ei siellä joella — toki tietysti sitten kaikkein keskeisintä on huolehtia siitä, että ei myöskään siellä syönnösvaeluksella merellä.

Mutta, arvoisa puhemies, halusin tämän puheenvuoron tähän historialliseen asiaan käyttää ja todella tähdentää ja alleviivata täällä koko eduskunnan koolla ollessa sitä hätää, joka paikallisilla ihmisillä on toimeentulostaan, kun Tenolla ei kalasteta. Tämä on meidän kaikkien yhteinen asia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen lain hylkäämisestä. Lakiehdotuksen käsittely yhden käsittelyn asiana päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 80/2022 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 68/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.6.2022 pidettävään täysistuntoon.

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 28.6.2022 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola